

Надие Карагьозова- Нади

Публикации- Интервюта- Пътеписи

Национален форум „Моего дете“- www.moetodete.com

Надие Карагъозова е завършила Учителски институт- гр. Русе със специалности "Детска педагогика" и "Начална педагогика" и магистратури по "Предучилищна педагогика" и "Връзки с обществеността" в СУ „Св. Климент Охридски“- гр. София. Понастоящем е секретар на Комисията за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни в Община Кубрат. Член на

екипа на НФМД.

I част: Публикации „За децата...с любов“

Ранната превенция децата да не станат жертви или извършители на противообществени прояви

Агресията е проблем на цялото общество- липсата на такт, на внимание, толерантност са само от малкото фактори, които са причина за появата на агресия. Родителят, трябва да бъде положителния пример в семейството, където детето прекарва по-вече от времето си и общува с тях - с поведението си, постъпките си, с държанието си към останалите членове на семейството родителят трябва да е добрия пример. Често трябва да си задава въпросите- виждам ли себе си достатъчно ясно- как се държа и какво говоря. Липсата на обич, на ласка, на внимание, на поощренията и похвалите са едни от причините, които оставят трайна травма в

емоционалния живот на подрастващото дете. Постоянните скандали, не премерените приказки, проявата на насилие в къщи се отразяват крайно неблагоприятно върху физическото и психическото развитие на детето-то става несигурно, колебливо, избягва да общува и се затваря в себе си, по късно самият той проявява същата агресия и насилие, които е виждал в къщи. За това ранната превенция няма място ,време и час- грижа на семейството, на училището и на всички институции, които имат отношение към децата е да работи усилено в борбата с агресията и насилието постоянно.. Ежедневието ни е пълно с примери-залива ни агресия и насилие на улицата , в училище ,в семейството, в социалната мрежа- деца убиват деца- деца упражняват насилие над деца- статистиката е доста тъжна и тревожна. Тук никой не трябва да чака- кой ще каже на детето-ни –как трябва да се пази за да не стане жертва или извършител на противообществена проява или престъпление- семейството или това е мястото от където трябва да тръгне този процес—колкото и да е напрегнато ежедневието на родителя-той трябва да намери онова време, което да посвети на своето дете, да поговори с него, да забележи навреме промените, които стават с него, да попита има ли някакви проблеми- само така-само с внимание и водене на диалог и правилна форма на общуване-родителят може да бъде полезен на своето дете и ако е безсилен да търси професионална помощ или мнение на експерт.

Поколението на днешните деца е различно- информационното общество, в което те растат е бързо променящо се, което и предполага родителите да се

движат с тази динамика, доколкото могат. Старите начини на упражняване на контрол вече не са достатъчни, колко и добри възпитатели да се бабите, които се включват в отглеждането и възпитанието на внуците си, те имат нужда от помощта на родителя най-вече. Сега намирането на информация независимо в коя област е толкова улеснена-всеки родител може да прочете, да търси сходни примери, за да може да приведе на разбираем език насоките и препоръките¹ които трябва да даде на своето дете в дадената насока...Тук никой не трябва да чака на готово и да очаква някой да свърши тази толкова важна задача. В семейството от рано трябва да се говори открито за всичко, с което детето се сблъска на улицата или в училище, всяка една тревога в детските очи трябва да бъде прецизно анализирана и да се търсят решения-детето трябва да бъде посъветвано,, когато в училище е жертва на насилие или агресия –да се обърне към класния ръководител или сподели в къщи, детето трябва да бъде по съветвано да не се доверява на непознати, родителят трябва да контролира детето си в социалната мрежа-да има поглед кои сайтове ползва и с каква цел, детето трябва да знае, че не бива да предоставя лична информация като адрес, телефон нито за себе си, нито за семейството си, детето трябва да бъде посъветвано да се научи да споделя и да поставя открито въпросите ,които го вълнуват или тревожат-само така, само така и решенията ще се търсят навреме и в правилната посока.Скъпи родители бъдете до децата си , бъдете техен приятел и доверено лице, защото неумението да общуваме и разбираме своите деца довежда до редица недоразумения ,които по късно водят до много по сериозни последици.

Повод да споделя тези редове са опита, наблюденията , които имам като секретар на МКБППМН в последните пет години. Всичко посято и обгрижвано с любов в семейството води и до позитивно възпитание и положително отношение към преживяванията , оценката ни за нещата около нас и прави общуването приятно и полезно.

За приятелството родител- дете

Особено важно в деликатната юношеска възраст, има ли го ще има и по малка криза в отношенията

На всеки родител му се е случвало да забележи, че детето му е станало по-мълчаливо, че се усамотява все по-често, че е загубил интерес дори към любимите си преди това занимания и интереси. Опитвали ли сте да разберете и дали сте намирали онези пет минути в забързаното всекидневие, които биха били достатъчни да забележите навреме промяната, която става с Вашето дете. Може би то има нужда да сподели, да поиска съвет, да изрази тревогите си, които бушуват в крехкото му съзнание.

Не закъсняваме ли твърде често и се разкайваме дълбоко после, че сме скъсали емоционалната нишка с нашето дете. Много често, когато разберем,

че детето ни има проблеми в училище , станал е жертва или извършител на противообществена проява се сещаме, че ние почти не забелязваме колко е пораснало то и необходимостта му от общуване и разбиране расте.

Първото влюбване, загубата на близък човек, първият полов контакт, липсата на достатъчно самочувствие, разочарование от приятелите, тежките семейни проблеми, сексуалното насилие или нежеланото забременяване в училищна възраст са само малка част от проблемите на подрастващия тийнейджър, който за съжаление не знае как да се справи. Липсата на достатъчна социална зрялост и опит, неумението да споделят и търсят помощ навреме от подходящите за целта лица често ги превръща в агресивни, апатични към действителността деца, защото моделите, които се копират от улицата и интернет-пространството никак не са подходящи за това. Ето защо е важно и пред всеки родител стои задачата- да долавя всяка промяна в поведението на детето, да търси причините за , да прояви такт и умение при поставянето на въпроси , които да са повод за открит разговор. Пред всеки родител стои задачата да е търпелив, да покаже социална и емоционална зрялост за да превърне прехода дете-юноша в забавен процес на преоткриване и взаимно учене и допълване.

Тези въпроси ни карат да се замислим сериозно и да си отговорим на въпроса, дали в семейството говорим открито за тези неща, дали даваме примери и светваме червената лампичка навреме за да ги предотвратим от опасностите и бедите дебнещи наоколо. Или, както често се случва- замисляме се само, като чуем някоя шокираща или ужасяваща новина поднесена от телевизионния екран за поредното насилие или убийство извършено от деца над деца или за невръстни юноши, които са станали жертва на белия прах и така са осакатили живота си безвъзвратно.

За първите седем години е казано и писано много и всички знаем колко са важни те, защото те полагат основите на бъдещата личност с неговия мироглед, нравствени и естетически възприятия за нещата около нас и също така знаем колко е важна ролята на родителя за това. А такава личност се изгражда в един дълъг и постоянен процес и ако участието на родителя е пълно и активно- то тогава и резултати са такива. Всяка една намеса трябва да води до положителна и позитивна промяна.

И когато видим как малкото момиченце с големите панделки или малкото палаво момче е вече юноша, трябва да знаем, че освен родители, ние трябва да сме и техен приятел, да говорим открито за нещата, за които те най-често имат информация от улицата или интернет, най важното е да намерим онези пет и много важни минути, в които да обясним кое е правилно кое не, как трябва да постъпим и как не , как да превърнем свободното време в полезно време, и не на последно място да покажем обич и разбиране и да декларираме кредит на доверие към нашето дете в деликатната юношеска възраст. Да бъдем приятели с децата си, да бъдем техен събеседник, техен равноправен партньор, и да намерим онези пет минути , в които да съберем малко обич и малко подкрепа, които обаче ще дадат много и защото- ТЕ-ДЕЦАТА имат нужда това.

Родителят- най-важният фактор в живота на едно дете

Да си родител е мисия, призвание, отговорност, мечта.

За социалната роля – родител може да се говори много. Темата може да се разгледа от различни аспекти. Каквото и да се каже, добави, допълни ще е от значение и в същото време темата ще остане неизчерпана и за това тя ще е вечно актуална. Тя ще продължава да вълнува експерти и специалисти. Ще е предмет на анализ. Ще бъде изследвана през годините в зависимост от обстоятелствата и промените, които неминуемо настъпват в живота на всеки родител и неговото дете. Но едно ще остане непроменено-РОДИТЕЛЯТ-винаги ще е - най-важният фактор в живота на едно дете.Той е неговият огледален образ. В следващите редове ще наблегна на семейния климат, уют и атмосфера в къщи, които са от решаващо значение за създаване на здравословна среда, в която расте и се отглежда едно дете. Всичко изброено е причина да си зададем и следните въпроси- Защо разбирателството и любовта с най-близките се оказва много важна за развитието на детето, защо родителят трябва да е прецизен в своите приказки, постъпки и поведение? Защото първият модел на подражание се оказва решаващ за всяко дете-а това е моделът на родителя. Формула по, която се става добър родител няма. От подготовката, , от старанието на родителя зависи какво дете ще възпита, как ще участва в неговия живот пълноценно за да може в неговите качества и поведение да види своя труд и да изпита удовлетворение от това. Родител, който през своето детство е получавал обич, ласка, внимание имал е диалога в къщи със своите родители, самият, като стане такъв ще пренесе тази атмосфера в своя дом и така ще бъде полезен на собствените си деца. Личностните качества на родителя, ценностната система, за която често се говори в един дом, влияят положително върху подрастващия. Човек постоянно преоткрива себе си. Един добър и желан резултат са плод на постоянство ,воля, желание и старание. Диалогът е много важен в едно семейство. Колкото и възрастния да изпитва трудности на моменти, да има своите моменти на стрес и да го притискат редица битови проблеми- в къщи той трябва да излъчва увереност, да успява да запази самообладание, да намира баланса в емоциите си, да разговоря с децата си, да се интересува от техния живот и проблеми и смело да се намесва ако се налага и предлага решение. Всяко едно семейство има своите традиции, които се опитва да съхрани и спазва. Традициите обединяват, те правят хората по близки, изграждат по топли отношения между хората. Така и връзката с децата трябва да е постоянна. Тя трябва да се поддържа, развива , гради и да доставя радост, както на детето, така и на родителя.

Родителят е авторитета, модела, на който подражава малкото дете, докато расте и преоткрива света около себе си. Родители, които са уверени в себе си, не са авторитарни, имат добра комуникация по между си са и добрия пример за децата си. В семейства където има здравословна атмосфера растат будни , любознателни и емоционално стабилни деца.В

семейства ,където липсва нормално общуване между родителите и постоянно се чува „ Не прави това“, „ Не ми е до теб сега „, „Остави ме на мира “ „, „ Ако не го направиш, ще видиш какво ще ти се случи“ - или в семейства където забраните , ограниченията , заплахите са ежедневие- децата за съжаление страдат и то много. Те растат подтиснати, неуверени, свити, не могат да разгърнат своя потенциал, което по късно ги прави лабилни и в емоционално отношение. Изпитват постоянен страх и не са активни. Обичта на родителя, неговото внимание, присъствие и одобрение в различните моменти от живота на детето са много важни. Поощренията, похвалите са необходими- но те трябва да са балансирани, да са заслужени, да бъдат поднесени с нужната мотивация. Забележките също са неизбежни и необходими но и те трябва да бъдат поднесени с разбиране и с основната цел не да нанесат обида и да прекършат едно дете-а да го накарат да се старее по-вече, да се коригира и да не допуска нови грешки..Това са умения, които зависят от родителя, от това до колко той самият се развива и трупа нови знания и умения, свързани с подрастващото дете. Появата на едно дете е промяна в живота на възрастния. Дете и родител си помагат взаимно ,учат се взаимно и ако един родител уважава достатъчно себе си и иска да даде най-доброто от себе си- той винаги търси най-подходящите начини и намира най-правилните и адекватни решения в зависимост от случая и обстоятелствата. Общуването и познаването на експерти и специалисти в областта на възпитанието на децата, използването на техния опит, знания и помощ от страна на родителя е похвално. Лесни и бързи успехи няма. Един уважаващ себе си родител може да превърне живота на детето си в забавен и атрактивен процес. Играта е най-мощният начин на въздействие върху психиката и емоциите на едно дете. Чрез играта основно детето научава много, трупа знания за нещата около нас за това-родителят винаги трябва да осигурява време за игра и самият да участва активно в него. В играта детето се отпуска най-добре и може да разкаже много за себе си, да насочи вниманието на родителя към важни неща ,които изискват и бърза намеса и търсене на помощ.

С и чрез играта, добрия тон в къщи, с премерените и прецизирани похвали и поощрения, с избягване на агресията в дома, с говорене и разясняване възрастния може да положи една добра основа за развитие на своето дете... Една мисия, която изисква постоянство, отговорност, старание, изграждане на постоянно нови умения за да може да е в крак с новостите на съвременното ни, сред които преминава живота на едно дете. Балансираните емоционални отношения, избягването на скандали пред очите на едно дете, показване на уважение и обич към другия в семейството....са безспорно добра гаранция за детето да расте здраво, щастливо и уверено. Както, приемаме, че децата са дар на любовта- чакани с любов, така и трябва да бъдат отглеждани и възпитавани с много любов, с много всеотдайност и загриженост. Както е силна емоцията от чакането на едно дете - едно от най-щастливите събития в живота на едно семейство, така трябва да продължи и емоцията по-нататък свързана с неговото отглеждане, социализиране и изграждане, като личност.

Подготвяме ли детето за новата му социална роля на „кака” или „батко”

Раждането на дете е голямо събитие за едно семейство. Момент съпроводен с много вълнение, радост, съпреживяване и споделяне с близки и приятели. Очакването на всяко следващо дете носи същите емоции. Улисани и забързани в подготовката и очакване на новороденото, успяваме ли да подготвим първородното дете за срещата с бебето, така, че той да го приеме безрезервно. Готово ли е да влезе в ролята на „Батко” или „Кака”. Не винаги, родителите успяват да подготвят детето за това и по късно се изправят и се оказват неподготвени пред неговите реакции, които не винаги са добронамерени. Как да намалим ревността на довчера заемало единствено централно място в живота на семейство първородно дете, как да го убедим, че новороденото има нужда от неговата обич и помощ, как да го поощрим и да го накараме да се включва активно в отглеждането на малкото братче или сестриче. Желан резултат в тази посока може да се получи само с предварителна и продължителна подготовка.

Преди да се появи бебето, семейството трябва по малко малко да му обяснява, подготвя и разказва за бъдещето събитие. Непременно да се подчертае, че малкото ще има нужда от помощта на всички в семейството и най-вече от неговата. На детето трябва да се внуши неговата значима роля, че вече е по голям, може да се храни, облича и играе сам и за това докато бебето порасне и стана голям—на него трябва да му се помага. Трябва да му се напомни, че и той е бил малък, и като бебе не е можел да прави нищо сам и всички в дома са му помагали и, че сега и той може да го прави. Метода на убеждението с примери ще свърши добра работа в тази насока...Трябва да му се възлагат приятни и лесни за изпълнение задачи. И тук следва да отбележа един много важен момент, не бива то и за миг да се почувства на втори план, изолиран. Не бива да усети липсата на обич, топлина и внимание, която е свикнал да получава преди появата на бебето. Често това се пропуска и за съжаление се отразява неблагоприятно върху емоциите и чувствата на детето. И се стига в редица случаи и до там да употребява думи, като „мразя бебето” „не го искам” „той ви отнема от мен” и др.

Ако възрастовата разлика между двете деца позволява, трябва ежедневно да се говори и да се отделя внимание на по-голямото дете за разговори, събеседване и игра...Да се изтъква неговата помощ, да му се казва, че бебето е доволно и щастливо да получава неговата обич и грижи. Само така той ще приеме своето участие, като много важно в отглеждането на новороденото. Не бива да бъде лишавано от игри, подаръци и внимание. Докато малкото спи, той трябва да бъде и се почувства обгрижван и обичан. В края на седмицата да му се отделя по сериозно време и да бъде възнаградено с излизане на по-дълга разходка, посещение на детско кино или детско парти, за да може, като се върне да разказва на малкото си братче и сестриче, че като порасне ще ходят и се забавляват заедно. Много е важна ролята на родителите и помагачите - възрастните. Те трябва да подхождат с разбиране и да се много внимателни в този период. Защото всяка забележка-„ Тихо, малкият спи” „ Не вдигай шум, че ще те напляскам”

няма да свърши добра работа. Напротив, ще са предпоставка за развитие на агресия у детето и неговите реакции ще бъдат насочени с цел отмъщение- да нарани бебето, да го одраска. Ролята на майката е от основно значение- тя трябва да отдели време да гушне, да помилва по голямото дете, да намира и време за игра с него. Когато с детето се работи, когато му се обяснява, то тогава от малък се научава и на отговорност, на съпреживяване, на споделяне, на екипност.

Научава се да приеме новата си роля, като значима и полезна не само в живота на новороденото но и в живота на цялото семейство. Само така едно семейство може да се похвали, че се справя успешно с отглеждането на двете си и по-вече деца. Изпитването на положителни емоции, споделянето на семейни празници, задължения и задачи се превръща в приятни моменти, които, като цяло носят положителен заряд за всички.. Забележките, строгите наказания, ограниченията, лишаването на по голямото дете от обич и внимание са нежелателни и за да се избегнат по тях трябва да се работи ежедневно. Само така отглеждането на новороденото и вълненията около него ще радват еднакво всички и това ще се превърне в един забавен процес за цялото семейство- в което всеки се учи, допълва другия и се чувства удовлетворен.

За възпитанието

Моята тревога

По много причини малките населени места; се обезлюдиха и прокудиха младите на гурбет - да търсят препитание далеч от родината В смесените райони от етнически аспект няма семейство, в което поне единият родител де не е зад граница или далеч от дома.

Продължителната раздяла се отразява негативно върху живота и поведението на децата. Отсъствието на родителя, освен че въздейства емоционално- психологически върху детето, поражда битови проблеми и влияе отрицателно върху формиране на детския характер и личност. Работя в малък провинциален град от близо две години и живея в средношколското общежитие в града, където всекидневно наблюдавам децата в училищна възраст. Събирам впечатления и в дните на открити врати на МКБППМН, които се провеждат всяка сряда в сградата на средношколското общежитие с деца, които са от селата наоколо и учат в двете средни училища в града - СОУ и професионална гимназия Децата са с различен етнически произход - български, турски и ромски. Ако трябва с една дума да определя отношението ми към моите учители, то това е респект.

От наблюденията, които имам върху децата днес, виждам, че повечето деца, чиито родители работят далеч от населеното място, прекарват времето си в училище при пълна липса на интерес към учебния процес. Училището е място, където по-скоро отиват да показват новите си дрешки, изпратени им от майките или бащите, място, където отиват да видят приятелите си и да

обмислят къде да се запилят след часовете. Най-често се застояват с часове по барчетата и кафенетата със задължителните кафе, съчетани с цигара и чалга.

Предложих на децата, с които се виждам всяка сряда, анкета. В нея освен общата информация за тях самите, за климата в семейството - за отношенията им с родителите имаше и въпрос за последната книга, която са прочели - автор и заглавие.

Резултатите са изненадващо тревожни и тъжни. Налага се изводът: дават ли достатъчно на нашите деца? Кога и къде се е скъсала нишката в общуването? Какво може да се направи сега? Кога не е късно?!

Малка част от попълнителите анкетата посочват, че последната книга, която са прочели, е от задължителния списък от учебната програма. Т. е. това не е книгата, която четат по своя инициатива или по препоръка на някого.

Въпросът как и къде прекарваш свободното си време - получава почти еднакви отговори - чатене в интернет, телефонни разговори с приятели и ходене по кафенетата на срещи с приятели, слушане на музика.

Децата са силно затруднени при тълкуването на въпросите от анкетата, макар да са елементарни и да съдържат позната лексика. Учениците не умеят да пишат и да се изразяват, както би трябвало за дете, което вече учи в професионална гимназия и което само след няколко години ще си търси работа и ще се стреми да се реализира.

По отношение на влиянието на родителите върху живота и поведението на учениците разделих децата на две групи - в едната са тези, на които им липсва емоционалната връзка с родителите, в другата, при която емоцията просто липсва.

В първата група са най-вече момичетата. Децата от другата група искат родителите им да са далече, за да им дават достатъчно пари и да изпълняват техните поръчки за най-новия мобилен телефон, да носят най-модерните дрехи, да имат най-съвременния компютър, sd-плейър или някоя друга вещ, с която да станат център на внимание сред съучениците и приятелите си.

При част от учениците липсата на майката се оказва сериозен проблем и то точно когато става дума за нуждата да споделят за първото влюбване, за първото разочарование, за първия сексуален контакт. Те страдат от отсъствието им.

Децата от другата група, които видимо не страдат от отсъствието на родителите си и от липсата на контрол от тяхна страна, се стремят да демонстрират по-голяма самостоятелност и независимост и това провокира у тях агресивно поведение. Те са по-невъздържани и агресивни. Трудно намират стабилна перспектива за самореализация.

Най-често грижата за децата, чиито родители са заминали на печалба, се поема от по-възрастните в семейството - баба и дядо, но и те не могат да заместят ролята на майката, която олицетворява уюта, грижата, топлината и приятелската подкрепа и защита в семейството или на бащата, който олицетворява авторитета в семейството. Бабата и дядото имат за тези деца и ласка и топла дума, но това не е достатъчно. Детето в пубертета, когато се формира психически и физически, се нуждае от родител. Проблемите на личността през този възрастов период не се решават само с грижи затова децата да са нахранени и облечени, а с установяване на доверие и

подкрепа. Затова мястото на родителя е от важно значение в тези случаи и отговорността му е изключително голяма.

Не са редки случаите, когато идентификационната криза при подрастващите и недостатъчната социална зрелост и липсата на интереси може да накара детето да прибегне до опит за самоубийство. Моите наблюдения показват, че за да избегнат тежката форма на депресия, момичетата прибегват до употреба на цяла опаковка с таблетки или се опитват да си прережат вените. Това за дълго ги лишава, както от възможността да ходят на училище, така и да общуват по подходящ начин с хората около тях и връстниците им. Децата ни не умеят да разговарят или намират за срамни темите, за кои-то им се иска да попитат или да поговорят с близък човек, на когото имат доверие. Според мене най-подходящ за това е родителят-приятел.

Не се ли превръщаме във „врагове“ на нашите деца, като ги лишаваме от това да открият у нас освен родителя и приятеля, довереното лице и добрия съветник? Това не може да се постигне, ако децата са отделени от родители-те си за продължително време. Живеем сякаш в свят на външни ефекти, на злост, на стремеж към лукс, а не намираме онези пет минути да попитаме къде и как прекарва времето си нашето дете, какво го вълнува, какво се стреми да постигне в живота, какви са заложите и талантите му. Често талантът остава в зародиш - неразвит и неразгърнат.

Защо не се дразним, а често оставаме безразлични, когато чуваме децата ни да говорят с клишета и с беден речник на жаргон. Защо закъсняваме с контрола и отговорността, която, разбира се, не е само на родителя и семейството, а и на училището, на всички институции и организации, които имат отношение към проблемите на подрастващите. Търпимостта, тя е вредна за тях и за обществото.

Учениците от смесените райони трудно усвояват съвременния български език. Пречи им спецификата на турския език, в който няма родове и предлози. Често децата се срамуват да изразяват мислите си пред учителите или възпитателите, а в семействата им не се говори на български език. Няма методически ръководства, които да улесняват овладяването на български език от деца, чиито майчин език е по-различен от официалния. Това е една от основните причини за ниското им самочувствие. Те страдат от това, че им се присмиват или подиграват. Те не споделят. Затварят се в себе си и трупат проблемите. Такова дете се превръща в несигурен и неподготвен за предизвикателствата на деня млад човек, който не може успешно да се реализира. А талантът и успехът нямат етническа принадлежност. Тези проблеми, които поставям, са актуални. Налага се обществото и държавата да се заеме с решаването им. Както и всеки специалист, докоснал се до тези проблеми. И нека осигурим новото утре, като решим този вече сериозен за страната ни проблем, който се среща в много населени места.

Уверени деца със самочувствие

Задача на всеки един социално или професионално ангажиран е да работи по посока на изграждане на уверено дете с вяра в

собствените сили и възможности.

„Увереността и самочувствието са двете основни съставки, които родителят трябва да включи във възпитанието на своя наследник“, казва италианската психоложка Паола Сантагостино.

„Не може“, „ Не прави така...“, „ Ще видиш ти сега...“, „Няма да излизаш, няма да ходиш никъде..... познати изрази нали? Или ги чуваме постоянно или ги използваме, без да си даваме сметка, че с тях засягаме и нараняваме много човека срещу нас, особено ако става дума за дете или юноша. Колкото по често ги използваме толкова по-вече скъсяваме и късаме емоционалната нишка с нашето дете. Тези изрази чувани постоянно са и една от причините децата ни да растат неуверени, несигурни, „свити“ и пестеливи в това да изразяват чувствата си и да участват, като партньори в живота на възрастните. Забраните, ограниченията, строгия тон стават причина за задържане на вътрешната енергия, която е в изобилие при едно дете и за съжаление по късно тя вместо да бъде насочена в посока реализиране на задача с творчески резултати– тя се превръща в гняв, провокира агресивно поведение, която често е насочена навън, но в отделни случаи е насочена и към себе си- автоагресия.

Лесно ранима и уязвима е детската психика.Труден период е периодът на детството и юношеството-иска се много голямо търпение, такт, умение от страна на възрастния. Неговият опит и зрялост трябва да изграждат мост на доверие, да предложат нови подходи и умения в общуването с дете ,което „търси себе си“ и своето място в света на възрастните. Много често постъпката или поведението на детето буди неодобрение или възмущение от страна на възрастния-но в никакъв случай не трябва да се бърза с осъждане или поставяне на ограничения. В такива ситуации родителят или учителят трябва в открит разговор да анализират постъпката на детето а не самото дете и да няма изрази от рода на- „ Знаех си- ти за нищо не ставаш, „ Теб не ти бива в нищо.....“ Забележките, критиката трябва да бъде прецизна да провокира към положителна и позитивна промяна. Успехите, похвалите също не бива да се пресилени, те трябва да са реални, да поощряват, да насърчават да мотивират за нови успехи и да развиват увереност в собствените сили и възможности. Положителна оценка винаги е чакана ,желана от страна на детето и се приема с лекота, защото предизвиква положителни чувства. Детето иска да бъде оценено, да бъде видяно, чуто. За това към личността на детето трябва да се отнасяме с уважение, да подхождаме с разбиране към неговите тревоги, проблеми, потребности и нужди. Изрази и обръщения, като” Виждам, че нещо те тревожи..“, „Случило ли се е нещо...“, " Искаш ли да ми кажеш нещо“, са само от малкото примери, които ще накарат детето да се почувства уважено и защитено, това ще му даде сигурност и спокойствие и ще породят желание да сподели, да разкаже, да попита и това ще е моментът, в който дете и родител , дете и учител ще се почувстват равноправни, близки, съпричастни един към друг и заедно ще съпреживеят болката и радостта, успеха и неуспеха, заедно ще търсят решение на проблема, взаимно ще се вдъхновяват за нови идеи.

Постоянните забрани, заплахи, непремерените думи и изрази, обиди, ограничения са предпоставка за постоянна тревога, дисбаланс в отношенията, отключване на агресията и гневни изблици при децата и юношите. Това ги прави немотивирани, необщителни, плахи и неуравновесени. Хармоничните отношения, емоционалният комфорт,

взаимното доверие в семейството, в детската градина, училище и извън него са благоприятна основа за формиране на самоуверена личност, която би се справила с предизвикателствата на бързо променящата се социална среда или както казва и Джон Кехоу: „Нека всички заедно да помогнем за отглеждането на поколение от уверени в способностите си хора, с необременено мислене, решени да променят света към по добро“

Играта- светът на детето

ИГРАТА УЧИ, ИГРАТА РАЗВИВА, ИГРАТА ВЪЗПИТАВА, ИГРАТА ТВОРИ....

Доминираща дейност в живота на детето е играта. Тя заема водещо място и време през неговото детство. В играта и чрез нея, детето опознава и претворява заобикалящата го действителност. Играта е мощен фактор за цялостното развитие на детската личност. Наред с претворяването в играта на света на възрастните детето започва да се социализира, да влиза и изразява отношения, да участва активно в тях. Той започва да разбира света на възрастните, започва да задава въпроси, които активират неговите мисловни процеси и въображение. Развива се речевата му активност и той започва да описва нещата, които го заобикалят. Детето реализира мечтите си в играта. Детето се чувства свободен да бъде себе си в играта и това е негово право. Ето защо едно дете трябва да играе. В първите му години-то участва сам в нея, по късно-когато вече е в група с други деца, активността расте, изискванията за правила в нея също, които допринасят за изграждане на самостоятелност, отговорност, умение да спазва правилата, развива се дружелюбно отношение към останалите участници в играта. И в тази връзка на детето в различните му периоди трябва да се осигуряват разнообразни игри и играчки, които трябва да отговарят на неговите възрастови и психологически особености. Игрите, като форма на въздействие са много полезни. Развиват доста качества като бързина, ловкост, сръчност и др.. Състезателните игри носят повишена закачливост и желание за победа, която превръща играта в още по динамична и развива колективност и сплотеност на отбора. Изумителен и забавен е светът на игрите на малките. Няма по голяма емоция за него, когато се справи с функциите на една играчка. Задвижването на играчката, издаването на звук, задействането на светлинки отключват още по-вече любознателността на детето и така той трупа нови знания, умения и навици. Качества необходими по късно за усвояването на другите две човешки дейности- обучение и труд.

Игрите са важни за малкото дете. Те оказват голямо влияние върху него през цялото му детство. За това те трябва да са познавателни, творчески- да развиват мисленето и въображението, социалното поведение на малкото дете. Изграждането на взаимоотношения с другите в играта трябва да носи удовлетвореност, защото на по късен етап устойчивите отношения в различните социални групи- семейство, детската градина, квартала са основа върху, която се градят и редица нравствени качества-като уважение и обич към другия, толерантност, споделеност, съпричастност. Родителят и

първите учители в живота на детето са най-важните модели на подражание. Ето защо личността на родителя и учителя трябва да отговарят на редица изисквания – като умение да разбира потребностите на детето, повишена обща култура, загриженост за правилното изграждане на детския облик и др. Отношенията родител-дете, учител-родител, учител-дете, дете-дете трябва да са много здрави и устойчиви. Да се развиват постоянно, да са хармонични и взаимнополезни. Детето трябва да има щуро и палаво детство, което да го насища емоционално и да развива неговата познавателна активност.

Педагогът трябва да е агент на положителната и позитивна промяна в училище

Да си педагог е призвание, мисия и отговорност. Начин на разбиране и влизане в света на ученика. Обучението, където най-ярко се проявява и присъства взаимодействието педагог-ученик е и мястото, в което най-добре се откроява ролята на учителя – творец и новатор. Бързо променящото се ежедневие, новите потребности на обществото, промяната в приоритетите и ценностите, поставят и нови изисквания и предизвикателства пред ПЕДАГОГА от нов тип, който да умеє да чете новите промени, да предвиди и внедри новото в обучението и възпитанието на подрастващите.

Малко преди началото на лятната ваканция, когато се прави и равносметка за постигнат от през годината, за удовлетвореността от постигнатите резултати от изминалата година разговарях с **Цветомира Стоянова, дългогодишен начален учител в СОУ „Христо Ботев“ в гр.Кубрат**. Трябва ли педагогът да е агент на позитивната промяна, за професията учител, за предизвикателствата, за отношението към учителя и неговата личност, за промените, които настъпват и са задължителни, за необходимостта от активното участие на родителите в обучително-възпитателния процес, за плюсовете и минусите в образователната ни система, ето какво сподели Цветомира Стоянова: „Смятам, че бъдещето на нашата страна е в децата и младото поколение. Искам да възпитавам и обучавам учениците си в любов към знанието, доброта, съвестност, честност, взаимопомощ. Винаги съм се стремяла да им помогна да станат хора с добри и честни сърца, да вършат всичко с желание и любов и разбира се да обикнат училището. Да учиш малчуганите на нещата, които знаеш и ти се струват простички, а те да те гледат с ей такива големи очи, пълни с удивление е наистина невероятно усещане.

А любовта на децата засилва чувството за гордост от добре свършената работа. Педагогът трябва да има много голямо търпение и обич, която да раздава безвъзмездно. Защото да си учител не е просто професия, а - призвание, орис, съдба, а в днешни дни и огромно предизвикателство. Едно

от тях е да накараме обществото отново да се чувства част от образованието като цяло. Позитивната промяна в обучението е абсолютно задължителна, а ние учителите имаме привилегията да сме агентите, които имаме възможностите, желанието и куража да я осъществят. Огромна доза позитивизъм е нужна и за да успееш да създадеш личност от малкото дете, което тепърва навлиза в света на цифрите и буквите. За да успее с тази мисия, учителят трябва да е отворен към новостите. Да не изостава от огромните потоци информация, които заливат децата, буквално от детската градина. Честно казано ми се иска в бъдеще децата да се обучават в по – интерактивна среда и се опитвам да работя в тази насока. Да си в крак с новите технологии и да успяваш да пренесеш съвременните модели на общуване и обучение в класната стая е възможност българският учител да върне авторитета си. Трудно е, но не и невъзможно.

Авторитет се гради и чрез общуването с родителите. Достигането до взаимно разбиране между учители и родители е сложен и многостранен процес, който носи позитиви и за двете страни. Учителят вижда в тяхно лице добри и надеждни помощници в своята работа, а те се обогатяват с педагогически идеи, методи и похвати, които ще им бъдат полезни при възпитанието на децата им. Благодарна съм на родителите, с които съм работила досега и в момента за това, че винаги сме намирали общ език в името на децата. На всички колеги и им пожелавам с любов и всеотдайност да продължават да вървят по трудния път на Учителя.”

Физическото наказание, забраните и ограниченията отключват агресията сред децата

Агресията ражда агресия. Няма как да не се съгласим с това твърдение. Твърде често родителите не осъзнават, че леките шамари, които раздават при непослушание, забраните, твърдия тон всъщност са причина за отключване на агресивно поведение при децата им в по-късен етап от живота.

Редица изследвания потвърждават, че колкото по често се крещи или посяга на децата, когато са направили бели, толкова по-вероятно е те да имат подобно поведение, като пораснат. Физическото наказание се асоциира с високи нива на агресия срещу родители, братя, сестри, партньори и други хора от близкото обкръжение. Голяма част от родителите избират и смятат за правилно да дисциплинират децата си с бой, крясъци и не си дават сметка, че този начин на възпитание по късно поставя на дневен ред-агресията, депресията, нарушената комуникация и създава проблеми в общуването с дългосрочни последици.

Ето защо преди да се прибегне до физическо наказание един родител трябва да се опита и това е правилният начин- да чуе детето си, да вникне в неговия вътрешен свят да даде „ухо“ на неговите потребности. Да се опита заедно с детето си да разчете картата на проблема и заедно, разговаряйки, показвайки уважение и доверие да се върви към търсене на решение на проблематиката. Психиката на едно дете е уязвима и много чувствителна и твърде често отправените обиди и заплахи към него могат да наранят трайно психиката му и това да се превърне в пречка по късно детето да развие своя

потенциал.

Общуването е най-важният процес в едно семейство и въобще между хората. Ако искаме детето ни да расте уверено, любознателно, да ни радва с успехите си, трябва да се научим да го уважаваме, като равнопоставен партньор, към, когото показваме доверие, уважение и зачитане на неговото мнение. Подозренията, съмненията, постоянните крясъци и обиди са бариера в общуването. Добрият родител, добрият педагог е този родител и педагог, който се старее по малко да се налага на детето и умее да печели доверието и уважението му, като предоставя същото в замяна. Това не е толкова лесно-за постигането му се изисква постоянство и най-вече търпение и учене един от друг. С такт, внимание и декларация за чуваемост може да се постигне желан резултат в процеса на общуването между родители и деца, между учители-деца, учители-родители. Истинското общуване предполага сътрудничество с човека-такъв какъвто е-всеки опит той да бъде променен и моделиран до желания образ от страна на родителя или друго лице ще допринесе до необратими последици и ще наруши баланса и добрата комуникация в процеса на общуването.

Толерантни и дружелюбни в училище

Борбата с агресията трябва да е постоянна и да започне от рано

Агресията е проблем на цялото общество. Това е проблем, който се задълбочава и вълнува еднакво, както родители, така и педагози, психолози и др. Тя присъства в една или друга форма в живота ни. Проявява се, както в семейството, така и в училище. Борбата с нея трябва да е постоянна. В нея трябва да участва всеки независимо дали е жертва на агресия или самият упражнява такава. Трябва ли да се отвърне на агресията с агресия и това ли е начинът? Категорично- не. Насилието ражда насилие и никой не трябва да допуска това. Няма формула, няма готова рецепта, която да изкорени агресията. Но всеки може да започне и да се включи в борбата с нея. Един от начините е да покаже толерантност и разбиране на човека до нас. Да прояви съчувствие към неговите проблеми и тревоги. Да го подкрепи и да му подаде ръка. Да уважи света на различния от нас човек, да го приеме такъв какъвто е и като такъв да намери пътя към него за да има приятно общуване без напрежение. За децата, родителите и учителите са авторитета, на които искат да приличат. Затова поведението, постъпките на възрастния са и първите модели, които копира детето. Ето защо ролята и отговорността на родители и учители е голяма. Те трябва да са внимателни, да прецизират думите, начина по който говорят и се изказват, когато около тях има деца. Защото всичко чуто от малкото дете се приема, като вярно и автоматично става част от неговото поведение. Ако искаме да виждаме около нас-деца, които излъчват спокойствие, излъчват увереност и са настроени добронамерено и дружелюбно у дома и в училище, това означава, че семейната среда, в която ръстят и се отглеждат, трябва да е спокойна и здравословна. Щастливите и спокойни отношения у дома са предпоставка за такива и извън него.

Когато отрано на детето се говори и обяснява за представите добро-лошо, красиво- грозно, приемливо- недопустимо, тогава детето започва да ги

разграничава и да придобива представа , че красивите думи, красивите постъпки го правят уважаван и желан приятел. Да сме толерантни и дружелюбни от малки, към хората около нас е важна задача, както на семейството така и на училището. Добрите примери, трябва да стигат до детското съзнание отрано. Изразите като „ Благодаря“, „Моля те, прости ми“, „Съжалявам“, „Поемам отговорност“ трябва да бъдат отрано обяснявани за да може по-късно и реакцията на дете, което е сбъркало или сгрешило без да се притеснява да може да се извини и да се коригира спрямо лицето, което е засегнало или обидило. Поднасянето на извинение не е слабост. Това е присъщо на силните хора, които са осъзнали и осмислили грешките си и се разкайват за това.

Когато става дума за деца и то предимно в училищна възраст, които са най-уязвими към различни явления превенцията трябва да е постоянна. Тя трябва да се провежда в семейството, в училище , в различните центрове за работа с деца и всички звена от общественения сектор, които са пряко ангажирани с тях. Трябва да се използва цялата енергия, воля и желание на всички, които искат да подкрепят децата, които търсят пътя към себе си. Формите и мерките трябва да са разнообразни с богата информираност- срещи, беседи-разговори, образуване на кръгли маси, презентации, туристически походи с включени теми за обсъждане и разглеждане, игри на открито, спортни мероприятия, конкурси, решаване на казуси, атрактивни форми на образование, в които активното участие на учениците е наложително и желателно- в които да се види тяхната подготовка и готовност за справяне с възникнал проблем. Целта на мерките е постигане на осъзнатост и осмисленост, изграждане на дисциплина и отговорност по различните превенции. Постигане на корекция в поведението и постъпките- Защо не трябва да го правя! Как да се предпазя сам и помогна на другите и да изпитвам удовлетворение и самочувствие от личното участие за добрата и успешна себerealизация.

Явлението "Бой- ловър"- трафик на хора чрез влюбване

С навлизането на компютрите в ежедневието ни все по вече с увеличението на потребителите на интернет растат и опасностите, които дебнат в социалната мрежа. Зачестяват случаите на набиране на жертви предимно сред млади момичета в училищна възраст, които по късно са склонявани към проституция, именно от момчета или млади мъже, наричат ги бой- ловърс, които примамват момичета, като им декларират чувства и обяснения в любов. Сравнително ново явление, но жертвите са много.. и все повече родители и органите на реда се сблъскват с това и са обезпокоени.

Защо не трябва да се увличаме по снимките и думите на момчета- мъже, които отправят съобщения или покани за чат? Защо не трябва да предоставяме лични данни, с които лесно може да се злоупотреби и чрез тях да се стигне до жертвата? Защо не бива млади момиче да тръгва на дълъг път или екскурзия с непознати? Защо не бива да се предоставя задграничния паспорт на човек, когото не познаваме достатъчно добре? Защо не бива да се доверяваме бързо на хора, с които току-що сме се запознали? Въпроси,

върху които трябва сериозно да се замисли всяко едно младо момиче.

Желанието на всяко младо момиче, да е влюбено, да има приятел, с когото да излиза и да посещава различни места-често е и повод за неприятни инциденти, особено когато търсим такъв партньор в социалната мрежа. Често зад атрактивните профили, които се оказват и фалшивите се крият недобронамерени лица, които лесно разпознават и увличат в сладки обещания и приказки млади момичета, в училищна възраст, които под въздействието на промените, които се извършват в пубертетната възраст не винаги постъпват разумно и със своето невнимание стават причина да паднат в капана на така наречените бой-ловъри или млади момчета и мъже, които чрез влюбване набират жертви за трафик на хора с цел склоняване към проституция.

Затова, когато общуваме или влизаме в запознанства, зад които не знаем кой и с каква цел се крие трябва да сме много предпазливи, за да пазим себе си и близките си от последващи неприятности. Често за да поддържат интереса на жертвата бой-ловърите в последствие прибегват и до заплахи, за които момичетата не споделят с родителите или близките си и страхът и психическото насилие се оказват мощно оръжие във въвлечането им в неподходящите запознанства и превръщането им в жертва на сексуална или друга експлоатация. Най-уязвимата група са начинаещите в интернет-пространството, които нямат умение за защита и водени от любопитство къде какво се случва лесно се хващат на разговора в чата. Друга група са самотните деца, които прекарват голяма част от времето си в социалната мрежа в търсене на компания и лесно се предоверяват на непознати.

Лесна мишена са момичета в училищна възраст, когато влюбчивостта е по голяма и интереса към противоположния пол нараства. Факт е, че общуването основно вече се осъществява чрез социалните мрежи и ето защо поведението ни там зависи от самите нас. Дали ще се поддадем или ще сме провокирали запознанства, които по късно ще са и причина за големи неприятности зависи от самите нас. Всеки трябва да носи отговорност за своето присъствие и поведение в социалната мрежа, ако не иска да стана жертва или да даде повод за това.

За майчината обич, топлина, ласка и закрила...

Няма по свята и силна обич от тази между майка и дете. Няма по удивителна и мила картина на дете сгушена да майчината гръд. Картина, запомняща се и излъчваща нежност и любов. Майката е символ на сигурност и закрила за новороденото. Най-първият социален контакт, който остава за цял живот и носи многообразие от емоции и споделеност на мисли и чувства. Първото лице от външния свят в живота на детето е майката. Нейният глас, нейната прегръдка, нейната всеотдайност и загриженост изграждат невероятния мост на доверие и онези специални отношения, които носят радост и за двете страни, които непрекъснато се развиват и обогатяват.

Присъствието на майката, нейната близост са изключително много важни за детето във всеки един момент, в което то изпитва несигурност и страх от непознатото. Ето защо майката освен майка трябва да бъде и приятел и съветник и координатор на детето с външния свят, когато той го опознава и претворява. Авторитета на майката е много важен, защото той е на-първият модел на подражание на детето. Когато една майка умее да общува със своето дете ,да го напътства да го направлява да го запознава и информира за света около него- така тя допринася много за формирането на нравствено моралния облик на детето още в най-ранна възраст.

Минутите прекарани с майката, винаги носят много силен заряд. Общуването с нея е вид училище, където за първи път се поставят представите добро-зло, честност, искреност, отговорност...В семейства където майката участва, като приятел в живота на своето дете, има изградени устойчиви и хармонично развити връзки.Връзка, която трае цял живот. Защото емоционалната удовлетвореност ,че си обичан,желан и подкрепян е гарантира успешна личностна реализация по късно в живота. Най-дълготърпеливо, най-любвеобилно и най-издръжливо е майчиното сърце. То знае.....!!!

Деца- дар на любовта

Те обичат...!!! Те провокират...!!! Те променят света на възрастните...!

Деца, малките ангелски създания - чакани, създадени и отглеждани с Любов осмислят живота. Променят живота, правят го по детски красив, необичаен и приказен.

Съзидателни и остроумни - често са коректив за възрастните. Променят се взаимно, допълват се взаимно, учат се един от друг и превръщат света на възрастните в едно невероятно приключение и училище.

Има ли по чисто лице от детското?! -Трудно някой би отговорил различно, защото отговорът е един- НЯМА.

Има ли по сленцельчиста усмивка от детската - също НЯМА!Има ли по чиста Душа от детската, която винаги е добронамерена, която винаги говори с най-искрените думи - Няма....!

Има ли по ясен поглед от детския-който често е и отговор. Поглед, готов да разтопи и най- коравото сърце. Има ли по топла и нежна прегръдка от малките детски ръчички, която те кара да забравиш неволите и тревогите от деня. Има ли по силно и разтърсващо признание от детското „ Обичам те”- най- голямата награда за възрастния.

Деца - те са най-истинското вълнение, които променят приоритетите с тяхното включване в живота. Те са в центъра на много събития, които дават и новите радости и щастливи мигове и така превръщат живота на възрастния в динамичен, който става по отговорен, по осмислен и поставят онази особена връзка, която има невероятно сила..дете-родител, дете-майка, дете-баща, дете- дете...отношения, които имат свой начин на изразяване и показване на взаимна любов, любов ,която се развива, любов ,която става по дълбока. Любов, която не отнема - а дава без очакване, без пресмятане,

без лицемерие. Най- чистата и свята Любов- на дете и майка. Най- милителната гледка-бебе , което спи, сгушено до гърдата на майката.

Най-силната сълза-майчината, защото майчината сълза е и Любов. Най-силната жена-Майката, която не брой безсънните нощи ,която не се оплаква от умора, която е готова да замени всичко -за да види винаги-едно ПО ДЕТСКИ УСМИХНАТО И ЩАСТЛИВО ЛИЦЕ! За майката и нейната незаменима обич, труд и отплата- дълбок Поклон! За децата – онези слънца и цветя в живота- с обич и грижи, с топлота и нежност, с отговорност и всеотдайност!

Специалисти за агресията сред децата

„Ако децата са заобиколени от враждебност, те се научават да бият. Ако децата растат в страх, те се научават да се тревожат.Ако децата получават несправедливи упреци, те се научават да презират.“- Дороти Л. Нолт

Агресията се нарежда сред най-тревожните проблеми на съвременото ни и не е нов за педагогическата теория и практика. Изследователите и широката общественост от десетилетия проявяват повишен интерес към явлението агресия и насочват внимание към теоретично изследване на нейният характер и причини. Тема, която вълнува и продължава да вълнува психолози, психоаналитици, детски педиатри, педагози, криминалисти, родители, обикновени хора, цялото общество. Агресията е изключително сложно явление, върху, която влияние оказват разнородни причини и фактори. Трудна е за прогнозиране и контролиране.

Тук в тази статия няма да се спирам върху научния и теоретичен обзор на проблема, а ще представя гледната точка на различни специалисти, ангажирани социално и професионално с решаването на различни задачи от ежедневието ни, които произтичат от проявената детска агресия. Обърнах се към различни специалисти, които имат дългогодишен опит и наблюдения в работата си с агресивни деца.

Попитах ги, за причините, за факторите, които провокират и предизвикват детската агресия. Какво работи успешно за нейното ранно откриване и овладяване, дали е достатъчна само работата в детските градини и училищата и др. Събрах интересни и полезни мнения, които ще споделя в следващите редове.

АЗАР ВАСИЛЕВ, педагог. Има 18 години стаж в начално и прогимназиално училище. От 2003 година е секретар на МКБППМН в Община Етрополе. От работата си и срещите с малолетните и непълнолетни правонарушители има натрупани доста впечатления свързани с агресивното поведение. Лицата, с които той и неговият екип от обществени възпитатели работят и извършват корекционно-възпитателна работа са между 8 и 17 годишна възраст, сред които и момичета. Попитах го- дали агресията неовладяна в ранна детска възраст е причина на по късен етап това да създава популацията от младежи, които стават контингент на Детските педагогически стаи и комисииите и какви са мерките според него, които работят най-добре за

овладяването на агресивното поведение и дали дават положителни и желани резултати? Ето какво сподели той:

„За да не бъде овладяна агресията в детска възраст това означава, че не са предприети своевременни мерки за справяне още при първите такива прояви. Много от родителите смятат, че възпитанието на децата си е само техен проблем, че те знаят много добре как да се справят и за съжаление някои от тях често използват насилието и побоя като единствена мярка, което още повече влошава нещата. В други случаи /на които много от нас са ставали свидетели/ майката виждайки, че детето ѝ е нападнато от друго дете, но то не отвръща на нападението, отивайки при него му казва: „Той те удари, а ти защо не го удари? Удрят ли те и ти ще удряш!“ Склонността към прояви на агресия се формират винаги поради пропуски, допускани от хората и институциите, които влияят пряко на детето – семейство, педагози в детска градина, училище и пр. Децата копират моделите на поведение от възрастните от близкото си обкръжение, те подражават на героите от филмите, които гледат. Когато няма правилният коректив от възрастен, когато не се работи за коригиране на проявите на агресия и не се показват други възможни модели за поведение, то агресивното поведение се запазва като начин за справяне в трудни житейски ситуации или като доминиращо поведение спрямо околните. Агресивните деца в по-голямата си част не приемат законови норми и ограничения, те смятат, че почти всичко е насочено срещу тях и това в много случаи довежда до извършване на различни противообществени прояви вследствие на които попадат в Местните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните и Детските педагогически стаи. Мерките, които дават резултат при овладяване на агресивното поведение са много и различни в различните възрасти. Още от най-ранна възраст вниманието от страна на родителите, добрата атмосфера в семейството, зачитането на детската личност, положителните модели на поведение, игрите в най-различните им форми като възпитателно въздействие и в семейството и в детската градина, ограничаване вредното влияние на филмите и игрите с прояви на насилие в тях, включването на децата в извънкласни форми на желани от тях занимания /литературни и други кръжоци, танцови трупи, самодейни състави, различни спортни школи и спортни дисциплини и пр./, – това са само част от нещата, които със сигурност биха били резултатни при превенция на агресията сред подрастващите“.

ПЕТЯ СТЕФАНОВА, психолог. Работи като педагогически съветник в Начално училище „Хаджи Генчо“, гр. Тетевен от 18 години. Отблизо е запозната с агресията сред децата. Попитах г-жа Стефанова: Бележи ли ръст агресията сред децата и учениците в последните години и кои са причините за това? Кои са формите, които работят най-успешно в борбата с нейното овладяване и дали работата в училище е достатъчна за това? Ето какво сподели тя:

„Нивото на агресивност в училище наистина се увеличава. Все по-често децата използват агресията като начин за заявяване на претенция, разрешаване на спор, изразяване на несъгласие, „клапан“ за облекчаване на вътрешно напрежение и тревожност, себеутвърждаване, компенсиране на ниска самооценка и т. н. По мое мнение, този поведенчески модел се заучава предимно в семейството, или е плод на дефицити в семейните взаимоотношения, а детето търси своя неосъзнат начин да ги изрази. Във възрастта на моите ученици – начална училищна, най-разпространена форма

на агресия е физическата – конфликти, свързани с прилагане на физическа сила. В работата си с децата за осъзнаване и справяне с агресивността, както и за овладяване на приемливи модели за изразяване на гнева, аз използвам няколко стъпки:

- Като начало, развитие на сензитивност (чувствителност) към телесните сигнали на гнева – детето да определи как реагира тялото му, когато се ядосва.
- Втората стъпка е да избегне сблъсъкът, т. д. детето да се научи да фиксира “точката на кипене” и да потърси друг начин да изрази емоцията - стъпка към изграждането на самоконтрол.
- Разтоварване от агресията – използвам различни подвижни игри и техники, свързани с рисуване и работа с пластилин, балони, пясък...
- Обсъждане на ситуациите и поощряване на конструктивното изразяване на гнева.
- Особено място в схемата заема работата по осъзнаването и изразяването с думи на собствените емоции, както и разпознаване емоциите на другите.

Не бива да се забравя, че всеки конкретен случай е свързан с индивидуалната житейска история на детето и универсална схема няма. Същевременно определяща роля при справяне с детската агресия заемат родителите и работата с тях. По тази причина ще си позволя да препоръчам някои основни правила, към които би било добре да се придържат, когато детето реагира агресивно: - независимо колко сте ядосани не бива да крещите, да окачествявате детето като „лошо”, да удряте. Децата не разполагат с модели за реагиране, научават ги от нас. Затова е от изключително значение да запазим самообладание и да се контролираме. Колкото по-предвидима е реакцията ви, толкова по-бързо детето се научава какво да очаква, а също и осъзнава какви са последствията от поведението му – например отстраняване от игра; - говорете, трябва да обсъдите случката и възможните реакции, като ясно заявите кои от тях са за предпочитане; - необходимо е да предложите заместващо поведение, чрез което детето да покаже колко е ядосано – да рита специална топка, да удари специалната възглавница, да поскача на специалното място, да “отмести” стената, да предупреди високо и ясно...; забелязвайте и хвалете всяка положителна изява.

За финал, с цялото знание, което ми дават моите ученици, с безкрайната си обич към децата, отправям един призив – ранните жизнени преживявания и опит са определящи за агресивността. Потиснатите, бити, наказвани често и без обяснение деца, малтретираните физически или емоционално, израстват като родители, които малтретират собствените си деца. Учете своите деца да разпознават емоциите! Мисля, че това е най-ефективната превенция срещу агресията в нашия свят. А също и гарантираната ни и безусловна обич към тях.”

ПЕНКА ГЕНАДИЕВА, директор на ЧДГ „Мечтатели” във Варна. От 35 години работи, като детска учителка. Има натрупан опит и впечатления свързани със света на детето. Г-жо Геннадиева, учителка с дългогодишен опит, като Вас как ще обобщи проявлението на агресията сред децата и какво трябва да се предприеме в борбата с нея? Може ли да споделите от Вашата практика конкретни примери? И още един въпрос- мислите ли, че превенцията само в детската градина е достатъчна? Изкуството помага ли за овладяване на агресията, Вие от дълги години преподавате рисуване? Ето,

какво разказа тя:

„Какво прави децата ни агресивни? Най-вече децата са огледало на своите родители. Родителите са тези, които първи дават пример на децата за това, как да общуват помежду си. Дали са свидетели на грубост в отношенията, или дори агресия между родителите, или на родителите към други възрастни, или към самите деца... това не може да не се отрази на начина на поведение и на малките... И колко по-различни са тези, които растат в семейства без конфликти, където се разговаря между възрастни и възрастни - деца спокойно, с уважение и любов. Понякога родители, или по-големи братя или сестри изразяват чувствата си към малките прекалено емоционално и бурно. Прекалените изблици на емоции изразени в щипане, мачкане, "хапане" спрямо децата, дават лош пример за подражание спрямо техни връстници в детската градина, много често обикновено по-малките. Трудно им е, да осъзнаят, че с това причиняват болка, а понякога го правят умишлено. С това си връщат на по-беззащитните за безпомощността, която изпитват от зле изразената "любов" в семейството. Агресивност се проявява и когато липсва опит в общуването, когато децата не могат още да говорят. Защитават правата си, територия, играчка, или вниманието на по-големите чрез сила. Нужно е, да ги учим, да изразяват своите чувства спокойно и с думи. Когато възникне конфликт, първо да успокоим участниците и най-вече пострадалите и после да поговорим спокойно и с разбиране за причините. Да даваме пример за вежливо отношение в разговорите между възрастни и възрастни - деца. Да не толерираме проявите на сила и агресия.

Играчките с които децата играят определят и техните игри. Когато децата рисуват изразяват своето отношение към света. В рисунките им могат да се открият причините за агресията... Има рисунки, толкова ангелски чисти, че ми се иска да са всички такива... На дечица усмихнати и спокойни, растящи в семейства с любов и мир. И колко тъжни и стряскащи дори са понякога други - в мрачни цветове, големи ръбати фигури и напрежение във всеки шрих! Това е начин да констатираме проблем и да го решим до някъде поне.... Често ми се е случвало, да казват за някое детенце, което идва да рисува, че обикновено е агресивно и хиперактивно,...И се изненадвам, защото, докато рисува, това изобщо не личи, не в рисунката, а в поведението към другите. Така заниманията с четки и боички се превръщат в нещо като терапия за палавниците Така е и с музиката. Но и рисуването и музиката са като силния мед.... Не винаги се приемат веднага от всеки. А после действат като магия. Виждала съм деца, които си запушват ушите, щом пуснем музика в градината...Ужасени и плачат. После свикват и дори пеят и танцуват с удоволствие.

Има деца, които се страхуват отначало да рисуват, нямат смелост, да направят и чертичка дори...Страх, липса на самочувствие, неувереност, които с такт, с любов и на игра се преодолява и децата придобиват усещането за свобода на изразяване.И тогава агресията, която е преди всичко липса на опит в общуването, отстъпва пред изразяване на чувства и настроение чрез цвят и форма, чрез песен и танц...

1.Рисунка - шафета-децата са седнали около кръгла масичка например. Рисуват по предложение на учителката някаква произволна форма подават рисунката на детенцето до себе си /разменят ги така/ и допълва елементи,пак разменят и пак допълват- Така става весело и обединява групата

2.Рисуването с капчици е особено весело. Топване на четката в разредена боичка, после потупване на четката над листа- Дъждец, или цветна дъга...

След рисуване с капчици- деца са ми казвали- Кога ще я играем пак тази игра?- На никого не му хрумва, да е агресивен."

МИРОСЛАВ МИНЕВ, дългогодишен инспектор Детска Педагогическа стая при Районно Управление „Полиция“ град Кубрат. Обслужва и община Завет. Има богат опит и работа с деца, извършители на противообществени прояви. Има поглед върху семействата на деца, които са обект на превантивна работа. Попитах го относно агресията и подражателния модел.

Г-н Минев, агресията, упражнявана от деца е често копиране на агресията, която те виждат в къщи. Съгласен ли сте?

М.Минев: „Този въпрос е много добър и важен. Семейството според мен е основната единица при оформянето на личността и този процес започва от първите дни след раждането и продължава много години. Това е посочено в Конституцията на Република България, в чл.47, ал. 1: „Отглеждането и възпитанието на децата до пълнолетието им е право и задължение на техните родители и се подпомага от държавата“. Има родители, които не са подготвени за тази отговорност. Лесно създават деца, но не са наясно с отговорностите след това и не успяват да се справят с възпитанието и изграждането на личности, да подготвят децата си за трудния житейски път. Често родителите предават лоши навици с личния си пример и поведение. Това се проявява още в ранната им възраст, тъй като срещаме деца да говорят нецензурни изрази и с прояви на агресия. Аз задавам въпроса: Къде се преподава това, в детските градини, в училищата, или това е усвоено в семейството? ! Естествено има родители, които се справят чудесно и те са за пример.“ Ранната превенция е от голямо значение. Не бива да се чака да стане нещо с фатален край. Трябва и в къщи и в училище родители и учители да работят по нея. Взаимно да си помагат да си сътрудничат в търсенето и намирането на различни форми, с които да информират своевременно децата за различни явления и актуални теми относно детското насилие и агресия и не само-това може да стане в урока, в играта, в дейности извън училище и др. Много работа и много усилия се изискват и желание разбира се."

РУМЕН ДЯКОВ- социален работник в отдел „ Закрила на детето“- Кубрат. Бивш учител и възпитател. Има поглед върху поведението на деца и ученици. Често по искане на МКБППМН изготвя социални доклади за малолетни и непълнолетни правонарушители. Ето как определя той причините и факторите, които влияят върху агресивността при децата и каква превенция трябва да се приложи за нейното овладяване: „От лични наблюдения и наши проучвания стигам до извода ,че недобрата семейна среда и липсата на дисциплина в къщи и училище са сред основните причини за проява на агресивно поведение сред децата. Детето може да бъде агресивно не обезателно по вина на родителите, а в резултат на недостатъци и във възпитанието им. Чертите на такова поведение у детето могат да са скрити и в самия темперамент и характер – като избухливост, обидчивост, гняв и др. Недостатъчно или липса на работа на родителите с децата– неправилна реакция на родителите при определено поведение, дисхармония в семейните отношения като цяло, отношения между отделните членове на семейството- прекъсната връзка – дете – родител; прекъсната връзка – учител – дете;- прекъсната връзка – родител – учител --прекъсната връзка – родител – дете – учител – родител са

причините, които предизвикват гняв и агресивно поведение. От друга страна- жестоките наказания водят да висока степен на агресивност, минималният контрол води до висока степен на асоциалност. Когато са на лице разминавания в стила на родителите – единият наказва, а другият отменя наказанието. Най-важната причина за агресивното поведение на децата се явява нежеланието на родителите да открият причините и равнодушното им поведение към емоционалния свят на детето. Деца имали агресивни прояви споделят, че в семейството си се чувстват самотни, ненужни, неразбрани, понеже са в лоши отношения с единия или с двамата си родители. Като причина за това изтъкват липсата на интерес и поддържане от страна на родителите към това което правят. Децата от рано трябва да се насочват, към игри, спорт занимания, които ще им помогнат да се справят с гнева и това ще помогне за по цялостното им участие и включване в живота на възрастните...”

От всички споделени мнения стигаме до извода, че проблемът с детската агресия е сериозен, изисква се бърза и адекватна намеса на цялото общество. Сериозността на проблема и необходимостта от ранна превенция, налагат в семейството, в детската градина, училище и извън него да се работи за ранното откриване и предотвратяване на ранно появилите се поведенчески и емоционални проблеми.

Извънучебните дейности развиват творческото мислене и интегрират децата

Учители, родители, възпитатели трябва да насърчават и стимулират децата за участие в извънучебните дейности!

Извънкласната (извънучебна) дейност е онази дейност, която ученикът извършва извън задължителните учебни занятия. Тя е призвана да удовлетворява разностранните интереси и потребности на децата и учениците. да съдейства за развиване на способностите им, за изграждане на техните качества. Полезно средство е за рационално използване на свободното им време. Много експерти и специалисти, основателно ги определят като част от учебно-възпитателния процес, като необходимо допълнение към учебните занятия, като част от системата на възпитанието, като фактор за организиране на свободното време на учениците, като свързващо звено между училището и живота. Извънкласната и извънучилищната възпитателна работа заемат важно място в системата на образованието. Мисията на съвременния учител е да подпомага свободната им изява и личностно израстване. Семейството и родителите, са факторите и страните, които оказват най-силно въздействие върху личността на детето. Ето защо те трябва да стимулират участието на деца и ученици в тези форми. Клубове, конкурси, кръжоци, спорта и различните форми на изкуството имат значение за цялостното формиране на детската личност и са отлично средство за развиване на творческия им потенциал.

Ако по време на урока- където се предава знание за определено време и което ограничава участието на всички деца, то извънучебните дейности дават по-голяма възможност за свобода и самостоятелност. Помагат още за:

- споделяне и делене на общо пространство с другите;
- изграждане на детски колектив и намиране на нови приятели по интереси;
- развиване на въображението, фантазията и логическото мислене;
- съпреживяване на общ успех и изпитване на радост и удовлетворение от екипната работа;
- стимулиране и мотивиране за нови творчески задачи;
- обогатяват социалния опит и помагат за по-добро разбиране на другия;
- за добрата себerealизация и др.

Ето защо, децата от ранна възраст трябва да бъдат насочвани към този вид дейности. Още повече ако едно дете има определени заложби те задължително трябва да се развиват и подходящо място за това са извънучебните дейности, в които с помощта на специалистите децата получават и професионална и специализирана помощ, необходима за разгръщане и развитие на творческите възможности и потенциал.

Боят...

БОЯТ, ОБИДИТЕ НЕ СА НАЧИН ЗА ПЕЧЕЛЕНЕ НА ВНИМАНИЕ, ДЕМОНСТРАЦИЯ НА НАДМОЩИЕ НАД ОСТАНАЛИТЕ И ЗА ПРИВЛИЧАНЕ НА ПРИЯТЕЛИ...

Разбираме ли правилно значението на думата **ТОЛЕРАНТНОСТ**, умеем ли да сме **ТОЛЕРАНТНИ** в ежедневието си- проявяваме ли достатъчно човечност, дружелюбност към човека до нас и толкова ли трудно се оказва да уважим различното мнение и да го приемем с разбиране....Това се въпросите, които ме накараха да се замисля отново и отново в последните дни, малко след срещата ми с едни буйни младежи и техните родители по повод техен конфликт завършил с побой и обиди. Повод за този конфликт е на вид безобидна и съвсем незначителна причина—„ Аз не те харесвам, ти си различен и следователно не те приемам и за това решавам да ти вгорча живота в училище, като те обиждам, подценявам, подигравам и настройвам другите срещу теб...” Такава една нагласа и подход обаче са достатъчни да се създаде за дълго време дисбаланс в отношенията и общуването между учениците да прерасне в конфликт, който ако не намери навреме решение да тлее във времето. Кой печели?! Никой!!!Нито този, който създава –нито този, който става жертва. Търсим ли подкрепа и помощ в такава ситуация-или крием едновременно и от учителите и от родителите...? Тук е мястото да отбележа, че много е важно и от съществено значение —да сме и **Приатели** на и с децата си...и трябва да ги научим още от малки да споделят, да поставят открито проблемите и страховете си и, когато нещо се случва в училище да потърсят класния ръководител, който няма как да не откликне..и да не реагира навреме.

И в предишни свои статии съм засягала-ролята на родителя в тази така

деликатна юношеска възраст- когато се изисква много търпение, такт и правилен подход....при откриване на проблеми и тяхното разрешаване. Юношеството е период, в който се извършва бърза и почти коренна промяна в психическото и физическото състояние на до вчера още малкото ни момиче или момче, което не ни е създавало трудности и почти винаги е изпълнявало поставените задачи или условия. Юношеството е и време на възникване на кризи - в общуването, в отношението ни към околните и самия себе си , в поведението ни....Кризис, които от една страна имат и своя положителен елемент-защото кризата сама по себе си съдържа и отговори и решения и само чрез нея можем да продължим по нататък с по-вече опит, разбиране и осъзнатост. Или Юношеството е и времето през, което най много трябва да сме ТОЛЕРАНТНИ един към друг, да проявим уважение и разбиране един към друг- да се чуваме най-вече- родителя към ученика, ученика към другия ученик, учителя към ученика....взаимното търпение и разбиране с еднаквото участие на двете страни ще е единствено полезно и приятно, като общуване, преоткриване и оказване на взаимопомощ.

Нашето ежедневие със своите негативи и положителни моменти диктува и нашето отношение и поведение...Но винаги трябва да изберем опцията, с която да стопираме конфликтите ,които могат да се окажат крайно неблагоприятни в даден момент , да търсим решения на проблемите, да търсим при нужда и необходимост специалист или експерт, който ще ни даде много, като насока в дадения момент... Агресия има, тя има много лица, тя е част от самите нас-всеки е жертва или проявява агресия –но задачата на всеки един от нас е да се борим с нея, да предлагаме алтернативни методи и начини за справяне с агресията ...и отговорността е на всеки един от нас. Всеки един нов ден е от значение и възможност, в който човек може да научи много, да даде много, да сподели придобит опит, да иска да знае, да иска да се учи, да научи нещо ново, да иска да помага и да разбира другия...И в семейството, и в училище и в междуличностните отношения трябва да има стремеж към откриване и създаване на положително отношение към нещата ,които ни радват и ни правят и много по- добри.

Игрите на открито и белите на децата

Футбол и волейбол се играят на регламентиран за това места, портата на съседите не е футболна врата , прозорците не са баскетболен кош!

През лятната ваканция, организирането на децата за свободното време и контрола пада основно на родителите.

През лятната ваканция, улиците по селата са пълни деца. Не по различно е ежедневието и в градовете- пред и зад жилищните блокове се събират деца и започват лудориите. Хубаво е да има деца навън, хубаво е човек да ги види заедно в организирана игра. Дали обаче всяка игра завършва с удовлетворение и оставя само приятни преживявания? Отговор на този въпрос ни дават многобройните примери от дейността на местните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни. Често сигналите, които постъпват в началото на лятото са свързани с увредени

градински насаждения вследствие на удар с топка, счупени стъкла, обидени възрастни. Неприятен момент за потърпевшия или собственик, който е положил труд. Друг момент, който споделят засегнатите е – използването на двора на молитвените храмове за игра, която често е придружена с викове и крясъци, които са повод за причиняване на неудобство на служителите в тях - отново предимно възрастни хора. А децата и възрастните са сред най-чувствителните социални групи и вниманието към тях трябва да е отговорно и професионално.

Наскоро възрастни от молитвен дом в едно кубратско село, бяха намерили свой начин да изразят недоволството си и съвсем добронамерено да се обърнат към родителите малко преди вечерната молитва чрез анонс от микрофона да ги помолят за по-вече уважение към молитвения храм и разговор с децата им- да играят не в двора на храма а на подходящо място за това. А подходящи места за игра има във всяко населено място- дворът на училището , което има и футболно игрище, и баскетболно и достатъчно място за организиране на всякакъв вид игри, така, че да не се пречи на никого, далече от градински насаждения и почиващи възрастни. Тези примери са достатъчни и пораждат сериозен размисъл относно- изгубените ценности, лошото семейно възпитание, липсата на контрол и абдикацията на голяма част от родителите за всякакъв контрол. Тревога сред експертите по детско възпитание и агресия, буди , когато родителите сами насърчават децата си към проява на агресия и вместо да се вслушат в молбите на възрастните или експертите - одобряват неприличните прояви на децата си и ги поощряват за нови такива.

Друг пример в това отношение са децата неспособни водачи на МПС, малолетни и непълнолетни деца , които не ползват никакви предпазни средства и създават напрежение за малки и големи. Всички горепосочени примери са повод за възникване на напрежение между жителите –възрастен който се оплаче и то основателно, става мишена за обиди от страна на децата и техните родители. И тук отново стигаме до ролята на родителя-като основен възпитателен и социологизиращ фактор. Ако един родител намира и успява да разговоря със своето дете- така , че да му каже как да играе и на какво да обръща внимание-то тези неща ще липсват в ежедневието. Ако един родител, а често за да не им се наруши собствения комфорт оставят децата дълго без надзор и не правят нищо да ги заведат или поне да им кажат и разяснят- къде и защо е най-подходящото място за футбол или игри, които изискват и съответните спортни съоръжения. И защото , когато на тях самите им става неудобно, когато се рита срещу техните порти и гонят чуждите деца, не бива да се сърдят когато други отправят същите забележки към техните деца и то съвсем добронамерено – защото всеки пази имуществото си и иска то да остане неувредено.

И този род молби и забележки не трябва да се приемат и превръщат в свади и кавги. А да поставят на дневен ред въпроси-кой къде допуска пропуски, защо се стига до тук и да се търси промяна приемлива за всички страни. Това е правилният и чисто хуманен подход. Както родителите на деца, провинили се реагират чувствително, следва да проявят разбиране и към чувствителността и на други засегнати и най-вече да намират онези пет минути, в които да общуват със своите деца и да формират в тях нравствено-морални черти и привички- уважение към възрастните, уважение към молитвените храмове, към съседите и техните имущества, умение да ползват в ежедневието думи като „ извинявай,“, „ благодаря“, „съжалявам“ и др. И

когато един родител е безсилен и не се справя сам с възпитанието на децата си, не бива да упреква и приема като обида намесата на експерт-специалисти, които знаят как и кога да оказват пълноценна помощ. Отношението към институциите, чиято основна задача е постоянната превенция и грижа към децата, трябва да бъде уважена. Защото няма нито един обществен субект, който да търси и да създава напрежение между родителите без да има достатъчно ясен мотив и сериозен сигнал от страна на потърпевши и да подходи професионално към разрешаване на различни казуси от ежедневието.

И не на последно място – ДЕЦАТА СА ОГЛЕДАЛО НА ВЪЗРАСТНИТЕ. Когато искаш да виждаш нещо красиво в огледалото-постарай се да създадеш чист и приветлив образ и защото доброто възпитание започва още в семейството. Удовлетворение за всеки родител е да вижда в постъпките на детето си това, което е оставил и предал самият той в него.

ИГРАТА НА ДЕЦАТА НЕ ТРЯБВА ДА ЗАВЪРШВА СЪС СЧУПЕНИ СЪКЛА, ОБИДИ КЪМ ВЪЗРАСТНИТЕ И ЗАПЛАХИ ОТ РОДИТЕЛИТЕ !

Местните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни и тяхната роля в обществото

Местните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни (МКБППМН)- държавни субекти на ПРЕВАНТИВНАТА ДЕЙНОСТ С МАЛОЛЕТНИТЕ И НЕПЪЛНОЛЕТНИТЕ ПРАВОНАРУШИТЕЛИ!

Обществеността не е достатъчно информирана за статута на месните комисии, които имат изключително отговорна работа в осъществяването на превенцията и противодействието на малолетни и непълнолетни с асоциално поведение и тяхната ресоциализация.

Държавни субекти на превантивно-педагогическа дейност с малолетни и непълнолетни правонарушители са онези специализирани държавни органи или институции, чиято основна дейност е насочена към превенция на детската престъпност и която изцяло е щатно осигурена. Част от тази дейност са МКБППМН (местни комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни). Защо е необходимо да се познава дейността на тези комисии? Защо е необходимо да се говори за тях и да се намерят подходящите механизми за популяризиране на тяхната дейност ни показват примерите от ежедневната работа на тези комисии. Нещата се случват тогава, когато има добра информираност, добро взаимодействие с всички местни и национални институции, които поставят интересите и потребностите на детето, като основен приоритет и основна житейска ценност.

Повод да напиша тези редове , е че за хубавите неща все по –малко говорим или изобщо не говорим. Има невероятни силни моменти от дейността на комисииите, които остават незабелязвани и неотразени. Споделям го, като

човек, който от седем години има поглед върху случващото се в живота на местните комисии. А добрият и положителен пример трябва да се посочват, щом искаме да формираме личности с креативност, критическо мислене и разгърнат творчески потенциал. И не само това. В практиката на местните комисии има редица примери, които показват, като слабо звено липсата на връзките с обществеността, които биха свършили чудесна работа в популяризирането дейността на комисиите, техните приоритети, ценности и разбираня за тях.

СТРУКТУРА И ФУНКЦИИ НА МКБППМН:

Местните комисии се създават към общините, районите, а при необходимост и към някои кметства като държавно-обществени органи за превенция на детската престъпност по места. Йерархическата структура на местните комисии включва: председател, секретар и членове- представители на общинска администрация, социални грижи, полиция, прокуратура и обществеността. За председател на общинска комисия се определя кмет или заместник-кмет. В местните комисии с население над 10 000 хил. жители се назначава щатен секретар (чл.6, ал.3 от ЗКБППМН). Съставът на комисиите е от 7 до 15 души и се определя със Заповед на кмета (чл.6, ал.2). Ежегодно МКБППМН отчитат своята дейност пред кмета на общината, ОС и ЦКБППМН. Функциите на ЦКБППМН (централна комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни) са организаторски, контролни и методически и включват следните основни дейности: ръководство и контрол върху дейността на местните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните (МКБППМН); координиране дейността на държавните органи и обществените организации, работещи по проблемите на борбата с детската престъпност; разработване на мероприятия за привличане на обществеността в дейността по предотвратяване на противообществените прояви сред подрастващите; обобщаване и анализиране на статистически данни от резултатите, свързани с превантивно-педагогическата дейност; организиране и провеждане на научни изследвания и предложения до съответните държавни органи, обществени организации и научни институти за усъвършенстване на дейността и упражняване на контрол върху изпълнението на предвидените в ЗБППМН задължения на субектите на превантивно- педагогическата дейност, проучване и прилагане на чуждестранния опит в предотвратяването и борбата с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни.(чл.8)

Всеки член на МКБППМН се задължава да информира периодически за своето участие в комисията организацията или ведомството, които представлява (чл.7, ал.2). Всеки един член на комисията , попълва клетвена декларация за пазене на тайна , както и да пази имена на подали сигнал в случаите по чл.12 т. 3, тогава и само тогава , когато са посочени достатъчно силни и убедителни мотива, касаещи сигурността на подалия сигнал (пр. възрастни с увреждания или деца със специални възпитателни и образователни потребности).

В правомощията на Местните комисии са включени следните основни групи задачи:

Първа група – издирване и установяване съвместно с инспектор ДПС и центрове за социални грижи на малолетни и непълнолетни, които се нуждаят от държавна и обществена помощ;

Втора група – изучаване и анализиране на причините за извършаване на противообществените прояви и престъпления от малолетни и

непълнолетните на територията на общината или кметството;

Трета група - предприемане на конкретни мерки за настаняване на малолетни и непълнолетни в учебни заведения, пансиони и други възпитателни или лечебно- възпитателни заведения;

Четвърта група – организиране на патронаж и наблюдение върху освободените от поправителните домове, ВУИ, СПИ и приюти малолетни и непълнолетни, върху условно осъдените непълнолетни, както и над тези, за които съдът е определил възпитателна мярка и е изпратил препис от съдебната присъда на съответната местна комисия съгласно чл.378, ал.2 от НПК.

Пета група– оказване помощ на родителите или лицата ,които ги заместват при възпитанието на децата с проблеми в поведението;

Шеста група – координиране и контролиране дейността на местните субекти на превантивно-педагогическа дейност;

Седма група – изготвяне и представяне на компетентните органи на предложения за предсрочно освобождаване на малолетни и непълнолетни настанени във ВУИ или други специализирани домове и приюти;

Осма група- изготвяне на предложения пред съответните държавни и обществени органи и организации за подобряване дейността в борбата с детската престъпност;

Девата група - организиране и провеждане на възпитателни дела за разглеждане на деянията на малолетни и непълнолетните в случаите, предвидени в чл.16 на ЗКБППМН, както и срещу родителите или лицата, които ги заместват съгласно чл.15 на същия закон и налагане на възпитателно въздействие, предвидени в чл.13, и 15 на ЗКБППМН.

Десета група- прилагането на необходимите за всеки конкретен случай възпитателни мерки за въздействие или уведомяване на прокуратурата или други компетентни органи за направените констатации по отношение на обстоятелствата, засягащи най-добрия интерес на децата.

Както става ясно от гореизложеното местните комисии имат изключително голяма отговорност и изпълняват важна роля в нелекия процес на ресоциализация на малолетните и непълнолетни правонарушители и поставят техните интереси, потребности и грижа на водещо място. За това работещите и ангажирани в пряката дейност на комисииите заслужават уважението и подкрепата на обществеността.

В света на тийнейджъра... Вълнения и тревоги

Родителят трябва да „чува“ и изслушва детето си в деликатната юношеска възраст. Добрият родител е търпелив, подкрепящ, разбиращ и готов да се променя.

Юношеските години са период, който бележи засилен растеж върху физическото, емоционалното, психичното, познавателното състояние на детето. Поради това често то е объркано и с променливо настроение. Един период-наричан често „кошмарен и ужасен“ от страна на възрастните. Колкото сложен

толкова и деликатен период. За това от страна на възрастния се изисква да бъде тактичен, търпелив най-вече и внимателен към чувствителния тийнейджър. Период, в който до вчера послушното малко момче и момиче, започва да проявява по-голяма настойчивост да е различен (започва да се облича по различен начин, сменя предпочитания към музика, среда, задава въпроси свързани с теми, които все още се приемат като „табу“ и др.), започва да иска по-вече от преди, да настоява за неща, като (татуировка, смяна цвета на косата, пиърсинг, втора дупка на ухото и др.) Все неща, които действат като кошмар за родителя, който често реагира: „не може“, „не ти разрешавам“, „ти си още малка“, „това правят само лошите деца“ и др. Не трябва да се забравя обаче, че периодът на съзряването е нормален период от израстването на младия юноша. Често техните реакции са съобразен сигнал, че то иска да скъса с детските години в търсене на собствената си идентичност. Ето защо възрастния не трябва да бърза с отбранителната реакция, подобно действие не е правилно и би се превърнал в остър конфликт дете-родител. Разбира се, когато става дума за сложни неща, често явление в юношеската възраст никога няма еднозначен отговор. Често възрастните, когато се сблъскват с промените, които настъпват при децата им, забравят, че те самите са били в тази възраст и също така са имали своите проблеми с техните родители.

Ежедневието се променя динамично, животът тече на бързи обороти и следователно-важните и на почит ценности и потребности също се променят съобразно новите условия. Стремешът на всяко младо момче или момче в този период да е различен е много силно изразен. Исква да предизвика внимание, но поради слабата развита емоционална и социална култура не винаги избира правилния начин. Ето тук намесата на възрастния е изключително необходима и нужна. Ролята на родителя, като най-важния учител в живота на детето трябва да е в посока изграждане на доверителни връзки- нито прекалена свобода, нито прекалени ограничения и забрани. Юношата често е в ролята на бунтаря, неговата реакция към забраните, ограниченията, подценяването и обидите от страна възрастния могат да отключат агресията или да последва трайно отклонение в поведението.

Често - първата цигара, първата чаша алкохол или първото запознанства с дрогата стават именно в средата, където юношата търси утеха и мисли, че получава разбиране, защото у дома такава няма. От възрастния се изисква да не забравя, че срещу него стои млад индивид, който е на прага да се превърне във възрастен и има нужда от цялата му подкрепа, разбиране и любов. Разговорите с тийнейджъра относно: предпочитания към противоположния пол, първите трепи и влюбване, мнението на околните, ниската самооценка не трябва да плашат възрастния. Те са част от най-големите му вълнения и тревоги. Разговорите на тези теми на бива да бъдат negliжирани. Общуването с подрастващия като с възрастен го кара да се чувства значим и ценен член на семейството дава добри резултати и това се вижда в поведението му по-късно. По този начин се поддържат добри и здрави отношения родител-дете. Една забрана в едно семейство, често е разрешавана в друго семейство, което означава , че ценностите в едно семейство, стилът на поведение на родителя не се покрива като поведение и приоритет в друго и това също е повод за често възникване на сблъсъци и конфликти между родители и деца. Децата често наказват възрастните по отношение на забраните и ограниченията чрез бягство от дома, понижаване на успеха в училище, неизпълнение на домашните задължения и др. Ето защо диалога, позитивното разрешаване на конфликтите, ползотворното

общуване са ключът към един спокоен период на съзряването поносим за двете страни родител-дете.

Темата не може да бъде изчерпана с няколко реда, по нея може да се говори твърде много, но като се подхожда отговорно и внимателно към всеки проблем свързан със света на тийнейджъра, в която социалната зрялост и опит на възрастния са водещи и подкрепящи-разрешаването на проблемите ще имат благоприятен изход. Затова е много важно всеки родител да прецизира своето поведение, думи и емоции, защото те се отразяват сериозно върху емоционалния свят на детето. И ако не са достатъчно премерени или липсват напълно са предпоставка и причина за негодувания от страна на юношата и те носят белезите дълго време. Устойчивата и градивна емоционална връзка дете-родител е предпоставка за успешна бъдеща реализация на младия юноша. Въоръжен с търпение и такт, всеки родител би могъл да бъде полезен, пълноценен и да оказва подкрепа в един от най-трудните и вълнуващи години от живота на детето.

Деца в конфликт със ЗАКОНА

Не отива ли на едно дете, да расте спокойно, здраво и далеч от органите на реда и закона? Не е ли това мечтата на всеки родител и педагог? Неговото място у дома не е ли достатъчно уютно и сигурно? Не прилича ли на едно дете или ученик да е в читалнята, на разходка или на среща с приятели, с които да прекара приятно и ползотворно време и да се забавлява? Почти всеки би отговорил утвърдително на горепоставените въпроси? Каква е реалната картина обаче?

Ежедневието отчита доста тревожна и притеснителна статистика. Броят на децата с поведенчески проблеми расте. В последните години, водените на отчет в ДПС (детска педагогическа стая) показват снижаване на възрастта. Все-повече малолетни са сред извършители на различни по вид противообществени прояви. Деца на по 8, 9 години вече са регистрирани в ДПС и имат по няколко противообществени прояви. Изправени пред сложната, и бързо променяща се картина си задаваме въпроса- Кой е виновен за това и кой трябва да носи отговорност? Въпрос, на който трудно може да се даде еднозначен отговор. Виновни сме всички - родителите, педагозите, цялото общество, след като допускаме всичко това да се случи. Като секретар на местна комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни с натрупан опит и наблюдения мога да обобща най-общо причините, които, водят до конфликт със закона по следния начин: липсата на родителски контрол и грижи, криминогенната приятелска среда и негативните образци на подражание. Това са сред причините, които влияят най-силно и най-пряко върху поведението на подрастващите, при които се открива склонност към агресивни прояви при разрешаването на проблемни и конфликтни ситуации.

В последните десетилетия все по-устойчива става тенденцията агресията сред подрастващите да придобива притеснителни размери в световен мащаб, а възрастта все повече да намалява. Все по-често се проявява и при деца от предучилищната възраст. Проблемът е дискутиран от широк кръг специалисти – педагози, психолози, педиатри, социални работници и продължава да вълнува, както родителите, както специалистите от социалния

сектор така и цялото общество.

Предвид сложната картина сред подрастващите директорите на училища трябва да бъдат открити към нови партньорства и да допускат специалисти с нужния опит и квалификация, които да осъществяват превантивна дейност в часа на класа или в други избрани от тях форми. Една информационна кампания никога не е излишна. Едно напомняне винаги е в полза. Добрата и резултатна превенция е в следствие на добра организирана партньорска политика. След като дневния ред поставя наболели проблеми, след като агресията, насилието и тормоза сред децата расте - трябва и механизъм на въздействие. Добрият имидж на едно училище не е в криенето на съществуващи проблеми, а в зрялата му и адекватна политика. Наблюденията ми за съжаление показват и по различна картина.

Като специалист от системата на МКБППМН, чиято основна дейност е осъществяване на превантивно-корекционна оздравителна работа свързана с непълнолетните правонарушители и която трябва да провежда информационна кампания, по училищата се сблъсквам с различни настроения и опити за възпрепятстване на посещения на специалисти в училищата. На места директори на училища предимно с авторитарен стил на управление забраняват на класни ръководители да канят специалисти от различни области за осъществяване на информационна кампания по различни теми, касаещи подрастващите, а красни ръководители проявяват интерес и имат желание в класа им да се провеждат срещи със специалисти, но не получават разбиране от училищното ръководство. И обратното, на места самите директори са част от инициативата, търсят и канят доказали специалисти и така показват на практика, че не са само новатори но и добри педагози, които правилно анализират и поставят на дневен ред наболелите проблеми, които изискват ранна диагностика и решение. Да, ще правим превенция, казват колегите-секретари от системата на МК, сред които има изключително добри професионалисти, но искаме да избягаме от скучните лекции, от формалното отчитане на дейност и в тази връзка търсенето на нови по съвременни и разчупени форми на партньорство са необходимо условие, ако искаме като резултат ефективна и ползотворна информационна кампания или превенция. Ето защо директорите, педагогическите съветници трябва да са част от този процес и вместо да пречат трябва да сътрудничат на всички местни субекти, чиято основна грижа и отговорност е навременното информиране и предотвратяване на нежелани поведенчески проблеми, които са част от ежедневието на подрастващите.

С много разбиране, чувствителност, мъдрост и чувство за хумор педагози и родители трябва ежедневно да участват, помагат, съдействат за развиване потенциала на децата и да насочват енергията им в конструктивни дейности, които ги изграждат като пълноценни личности с богата интелектуална, социална и емоционална култура. Децата имат нужда от позитивно и подкрепящо родителство, което ги разбира, уважава и приема като партньори в общия път на израстване и формиране като личности, които знаят и могат, могат и правят, правят и постигат.

За грешките на възрастните не бива да плащат децата

(когато зад гнева и сълзите на едно дете се крие родителската небрежност)

Колегите ми от местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните и аз като секретар сме свидетели на много детски съдби - всяка различна, всяка една от тях поучителна, всяка една от тях запомняща се. Всяка, която поставя въпроси, които провокират, които притесняват, които съдържат отговори, отговори които дълбаят и стигат до дъното на душата. Понякога с дни се поглеждаме с колегите и мълчаливо продължаваме да се питаме- истина ли е, това което чухме и видяхме, толкова ли безсърдечен може да бъде родител, толкова ли тъга може да се причини - не на друго, а на собственото дете. Трудни неща за приемане, трудни неща за преглъщане. В същото време трудни неща за тълкуване и интерпретиране. Но това е „лицето“ на ежедневието – то няма как да се скрие, от него няма как да се избяга. Лицето на ежедневието твърде често е строго, безкомпромисно, особено в случаите, когато през него гледа едно крехко невръстно дете. За детската тъга и сълзи, признавам трудно се пише. Трудно се намират най-подходящите думи, които да опишат трупация се гняв в едно детско телце и сърце, което трябва да расте здраво и бодро, което трябва да изживее своето детство с всичките му лудории пакости, ожулени колене и най-вече получавайки родителската обич, загриженост, всеотдайност и подкрепа. Но за съжаление не при всички деца е така. Едни растат безгрижни и получават обич, внимание и топлина от родителите и близкото обкръжение. Такива деца стават успешни и изграждат добра самооценка за себе си и другите. Присъствието и участието на родителя в живота на детето е от съществено значение и повлиява всички аспекти от неговото развитие - физическо, интелектуално, емоционално. Други деца растат изоставени-техен дом стават специализираните домове и интернати или това са деца, често то които отрано израстват „възрастни“ или се провалят, трети се отглеждат от близките на единия от родителите, когато родителите решат да се разделят или разведат.

Често възрастните, когато вземат решение вече да не са семейство не си дават сметка колко нараняват децата си, не си дават сметка, че дете, което е свидетел или жертва на домашно насилие, след време приема това поведение за нормално и самото то започва да упражнява насилие над околните. За детето родителят е първият модел на подражание и се приема за безспорен авторитет. За едно дете видяното от родителите е правилно и вярно, следователно неговото поведение е същото, като на родителите. Една от най-трудно преодолимите травми за детето е раздялата на родителите или тяхната пълна липса и безразличие след развода им. Възрастните имат право да сложат край на отношенията си като съпрузи, но не бива да забравят, че в същото време са и родители и те нямат право да абдикират от тези си права и задължения. Не бива едно дете да бъде жертва на омразата и неразбирателството им. Възрастните нямат право на това. Едно дете не бива да страда заради грешките на възрастните. Родители, които изоставят децата си не си дават сметка, че така ги травмират трайно и ги превръщат в деца с проблемно поведение с пречупени криле, чийто гняв расте и се трупа и след време насочва към хората от близкото обкръжение, към домашния любимец в

други случаи, към предметите и играчките. Необузданият и неовладян гняв има разрушителен характер.

Ние като специалисти вече с опит и стаж, което предполага да сме свикнали и да не се изненадваме от това, което четем по преписките, от това, което виждаме по време на срещите с непълнолетните правонарушители и техните придружители, не бих преувеличила, ако кажа - всеки път, всяка детска история е тъжна, всяка детска изповед извежда на преден план емоциите, които изпитва, причините станали повод за тях, мотивите, които са станали двигател на постъпката или поведението му и няма как да останем безразлични, хладнокръвието в такъв момент отстъпва място на съчувствието. Всяка детска съдба се преживява от колегите ми юристи, които са и родители и от мен по някакъв начин, няма как да останеш безразличен пред детските сълзи и тъгата на детските очи. Тъга, която се помни дълго. Експертите отдавна са единодушни, че родителския фактор е един от най-важните фактори в живота на едно дете. За пълноценното развитие и възпитание на детето присъствието на родителите е от съществено значение. Тяхното присъствие вдъхва сигурност, спокойствие и увереност на детето. За това нито един родител няма право да наказва детето си по този жесток начин, като го лишава от внимание, обич, закрила, топлина и разбиране. Децата не са виновни за проблемите между възрастните, те не бива да носят тяхната карма и грях. Те не бива да бъдат изкупителна жертва за техните недоразумения и проблеми. Съпрузите могат да се разделят, но в името на детето трябва да запазят родителската роля тази на баща и майка и трябва да намерят време и начин за общуване с тях. Децата не бива да бъдат лишавани от обич и внимание, защото твърде често зад техните прояви се крие именно липсата на емоционален дефицит.

Емоционалната криза започнала в детството отключва агресията на по-късен етап от развитието им. Ето защо, когато родителите решат да се разделят, трябва на първо място да поставят сигурността и спокойствието на детето, което трябва да расте така, че да не усеща тяхната липса. Възрастните – дядо и баба, които често отглеждат изоставените деца на собствените и деца, които дават и правят каквото могат, но не са в състояние да заместят напълно нито майката нито бащата. Никой не може да заеме тяхното място и роля. Защото това, което е във възможностите на един родител, не е във възможностите на никой друг. Нито един специалист, нито дядо или баба не са в състояние да направят това, което е във възможностите на самите родители.

Зад тези редове се крие една истинска история, тъгата и гнева на едно момче, което не познава майчината ласка и топлина, но помни домашното насилие, което е преживяло причинено от нея. Зад тези редове се крие гнева към бащата, който отдавна е в чужбина и се обажда от време на време и който постоянно отлага да изпълни обещанието а именно да прибере детето при себе си, зад тези редове се крие една тъга и сълзи, които никой не е в състояние да изтрие, както един родител, който обича и милее за детето си.

Трафик на хора – сред основните теми в превантивната програма на МКБППМН – Кубрат

Обществеността не е достатъчно информирана за статута на местните комисии, които имат изключително отговорна работа в осъществяването на превенцията и противодействието на малолетни и непълнолетни с асоциално поведение и тяхната ресоциализация. Държавни субекти на превантивно-педагогическа дейност с малолетни и непълнолетни правонарушители са онези специализирани държавни органи или институции, чиято основна дейност е насочена към превенция на деца с проблемно поведение. Част от тази дейност са МКБППМН (местни комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни). Основен приоритет в дейността на всички местни комисии и комисията в Община Кубрат за противодействие на асоциалните прояви на малолетните и непълнолетните е ранната превенцията и тяхната ресоциализация. Много са задачите (организационни, методически, превантивни, информационни консултации, индивидуална работа с родители и деца, проучване, изследване и анализ на ръста и динамиката на противообществените прояви и др.), които стоят пред местните комисии, за това работещите и ангажирани в пряката дейност на комисииите заслужават уважението и подкрепата на обществеността. Една от темите, които будят сериозна тревога в световен и национален мащаб наричана от специалистите - „съвременното робство“ е свързана с трафика на хора, която за 2015 година беше сред основните в превантивната програма на местната комисия в Кубрат.

С партньорската подкрепа на Националната комисия за борба с трафика на хора, които предоставиха ценни материали, като плакати, дискове с филми и наръчници с богата информация, местната комисия в Кубрат успя да осъществи широка информационна кампания в няколко форми:

1.Посещения в училище в часа на класа, които минаха под името „Информирам се за да знам, знам за да съм информиран“.

Акцента в срещите е учениците да получат по-разширени знания, да им се обърне сериозно внимание, че жертви на трафика на хора най-често са :

- от малки градове и села;
- зле информирани;
- притиснати от бедност;
- доверчиви и наивни;
- имащи проблеми в общуването със семейството и не потърсили адекватна помощ и др. полезна информация.

2.Среща с родителската общност– нова инициатива на МК с цел провеждане на информационна кампания с методическа насоченост. Родителите да станат част от превенция по темата като запознават децата си, какво рискуват ако се доверят на непознати, които им обещават добър живот зад граница - че им взимат паспорта, държат се грубо с тях , като стока, карат ги на сила да проституират, забраняват им да ползват телефони, живеят като в затвор и др.

3.Информирание на населението от общината. Чрез кметовете на населени места, бяха предоставени плакати, които съдържат ценна информация по

темата.

4. Информационна кампания в дните на отворени врати на комисията чрез метода „Връстници обучават връстници (виж. снимка 6).

Дните на отворени врати на комисията се провеждат един път седмично, които събират ученици от различни възрастни на среща, в които чрез разговори, събеседване учениците имат възможност да получават методическа, педагогическа, емоционална помощ и подкрепа по проблеми, които ги вълнуват. Една от срещите беше посветена и темата „Стоп на трафика на хора“, на която ученици от горните класове подариха диск с филмчета по темата на по-малките ученици и ги поканиха да бъдат част от инициативата „Предай нататък“ - или значимото, полезното и доброто за мен да го споделя и с други съученици, приятели, близки и познати.

Децата са крехки и чувствителни. Лесно раними и уязвими към различни външни влияния. За това подхода към тях трябва да бъде тактичен, внимателен и превенцията по различни социално-значими проблеми свързани със света на децата и подрастващите да е постоянна или ранната превенция да е водеща, основна задача и цел в превантивно-корекционната дейност. Практиката показва, че добрата безопасност и положителните резултати се постигат в резултат на постоянна превенция и разговори по теми, които са обществени значими и засягат най-вече подрастващите и не бива да бъдат negliжирани.

Довиждане, ваканция! Здравей, училище!

ПЪРВОКЛАСНИЦИ ОТ КУБРАТ ОПИСАХА ВЪЛНЕНИЯТА СИ ОТ ПЪРВИЯ УЧЕБЕН ДЕН ПО СЛЕДНИЯ НАЧИН: ДЪГА, ЦВЕТА И УСМИВКИ КАТО СЛЪНЦЕ

Туана, Никола, Викторио, – любознателни, атрактивни и енергични.. Така ги запомних от участието им в инициативи на МКБППМН още докато бяха в детската градина. Те вече са ученици, имат нови задължения и отговорности . Малки са но крачат с големи мечти, надежди и очаквания.

ДЕЦАТА- ТЕ СА НАСТРОЕНИЕ В ЕЖЕДНЕВИЕТО, СМИСЪЛ И ГОРДОСТ НА ВСЕКИ РОДИТЕЛ, ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВО ЗА ПЕДАГОГА И ВДЪХНОВЕНИЕ ЗА СПЕЦИАЛИСТА.

С какво ще запомнят първия учебен ден разказаха първокласниците развълнувани и още под въздействието на многото емоции събрани от първия им училищен ден и празник.

Туана Незирова: "Оххх, (прави дълга въздишка и се смее на глас) най-после и моят първи учебен ден дойде. Имам две сестри, които отдавна са ученички и двете ходеха с едни хубави ранички на училище и нямах търпение да порасна за да имам и аз раничка. Вече имам-шарена и голяма. Обичах да ходя на детска градина, ще ходя и на училище с желание. Имаме много хубава учителка, която ще ни учи на толкова много неща и ще имам нови приятелки".

Никола Мичев: „Цялото ми семейство беше с мен в моя първи училищен празник. Бати, който вече е студент също беше на тържеството, направи много снимки. Беше вълнуващо-цветя, букети за учителката в ръцете на всеки от учениците, чадъри висящи в класната ни стая, като на детско парти и толкова нови деца, надявам се да стана приятел с много от тях, защото когато сме много е по-весело и забавно. Щастлив съм, съм ученик, а учителката ми се видя добричка много. Дано я слушаме по-вече и по-малко ядосваме“.

Викторио Борисов: „Да си призная честно, никак не исках да ставам ученик. Колкото по-вече приближаваше първия учебен ден виждах притесненията и вълненията на мама, която много обичам и исках заради нея да тръгна на училище. Но самият ден -15 септември, учителката, многото деца и гости събрани на едно място в класната стая с големите цветни чадъри ми повлияха толкова празнично и си пожелах всеки ден да съм на училище.

Толкова букви по стените, нашите букви на нашите имена и заради тях ще идвам. И заради учителката ми и новите приятели. Обещах на моите баба и дядо, които са учители, че вече на празниците сам ще им пиша пожеланията, защото вече съм голям и съм ученик“.

Нора Михайлова: „Толкова се радвам. Вече съм голяма. Ще си чета самичка приказки и книжки. Даже на баба ще чета. Бях развълнувана на първия учебен ден- учителката ни подготви изненада с чадъри, моето беше розовичко- висяха по тавана и беше като на карнавал. Имах стихче за първия учебен ден и с него поздравих учителката и всички гости. Мъничко се притеснявах да не сбъркам , но успях да го кажа цялото. А баба

ми Дорче (ти я познаваш, казва срамежливо) ми направи страхотен подарък за моя първи ден - часовник и стихче за първокласника в рамка и вече е на бюрото ми“.

Димитър Евгениев: „С огромен букет за учителката ми тръгнах за моя първи учебен ден. На път за училище видях и много други деца с цветя. Притеснявах се много, но мама ме успокояваше. Ще имам нови другарчета и приятели. Ученик съм и като такъв трябва да слушам по-вече и да се старая , често ме съветва баба Марче. В двора на училището беше пълно с деца, много балони и цветя, дворът беше като дъгата.“

Преслав Йорданов: „Най-после дойде и моят първи училищен ден и празник. Голяма подготовка настана у дома- букет за учителката, нови дрешки, защото все пак е празник, нали? Също като бати вече ще имам домашни, ще пиша, ще се науча да чета и така ще научавам толкова много неща и ще мога да чета за любимите ми футболисти. Обичам много футбола и се старая много. Искам да съм добър ученик, футболист и гимнастик.

Когато бати идва от училище и разказва на мама за успехите си, тя много се радва и тогава усмивката ѝ става като слънцето, вече и аз ще я усмихвам, както бати“.

На нас възрастните (педагози, родители, специалисти) остава да пожелаем на добър час на малките любознайковци и с пожелание техните първи учители да станат и техни вдъхновители и пътеводители, които да ги водят по пътя и в света на знанието и просвещението.

Усещане за жена

ЖЕНАТА – любяща съпруга, всеотдайната и грижовна майка, любимата сестра, близката приятелка, авторитетната общественичка... Жената - нежността, красотата, добротата, любовта, вдъхновението в ежедневието и живота. Очарователни, умни и красиви. Те са ЖЕНИТЕ на Кубрат... Кой са те, как разбират мисията на майка, с какви чувства говорят за Жената, разказват в репортажа, подготвен специално за техния празник – 8-ми март.

Иванка Башева – нотариус, майка на три деца:

„БЛАГОДАРНА съм, че съм родена жена! На първо място защото емоциите, които изживяваме в моментите, в които даваме живот на своите деца не биха могли да бъдат заменени с нищо на този свят. С раждането на всяко едно от децата ми - чувствата ми за пълнота и смисъл на живота, красота и много любов и благодарност изпълниха всяка част от мен. На второ място: ние, жените притежаваме качествата - упоритост, последователност, търпимост, които ни дават вяра, надежда и смелост, калявайки волята си, за да не се отказваме от трудностите, които срещаме по нашия житейски път. На трето място, според мен жената е родена, за да обича и да бъде обичана. Това е кредо на всяко живо същество, но при жените е изразено с по-голяма сила и пъстрота. Любовта към децата ни, според мен е причината да се развиваме като личности, както в личен, така и в професионален план. Да даваш любов е смисъла на живота!“.

Бахтишен Османова – начален учител, общински съветник, майка на син :

„За мен най-важно е, че съм МАЙКА. Това ме прави силна като жена. Когато видя детето си, осъзнавам каква щастливка съм! Давам си сметка, че оставям след себе си частица от себе си, продължение на моите принципи, разбирания, ценности. Споменът за нас е в децата ни. Това е светогледът, който им помагаме да изградят. Така че, можеш да се променяш за много неща – за модата, за нещата, които харесваш, за музиката, която слушаш... Но става ли дума за ценности, трябва да си твърд като скала. Прави ме

щастлива и следния факт – професията ми е свързана с деца, с която се чувствам още по-горда, като жена.”

Димитричка Недкова – директор на ЦДГ, майка на две дъщери и двама внуци:

„Горда, истинска и неповторима се чувствам с името-Жена. Жена- прекрасна дума. Чувството е зашеметяващо и разтърсващо. Жената е символ на силата, търпението, всеотдайността. Майката е носител на най-прекрасната любов на света. Да си майка не е само радост и щастие, но и голяма отговорност и грижа. Майката и жената винаги обичат предано и дълбоко. Тя е радостта и нежността в ежедневието ни.”

Маргарита Цанкова, пенсионерка, бивша учителка по български език и литература:

"Отговорност и гордост е да си жена. Благословия е да си жена. Съдбата ме е дарила с тази награда да мога както изисква женската ми природа да минавам през редица палитри на настроения и чувства. Била съм много пъти в ролята си на слабия пол и още толкова пъти силна в слабостта си. Да си жена е отговорност пред обществото, отговорност пред семейството, пред децата и самата себе си. Като жена аз винаги съм се стремяла да дам всичко от себе си и да създам уют и спокойствие на своите близки - да може моят съпруг да изпълнява своите задължения в работата си, да могат моите деца да учат и да творят спокойно. Като жена съм се стремяла неуморно да създам енергия и магия, която само влизайки в дома може да бъде усетена и изпитана. Щастлива и удовлетворена съм била, когато съм виждала радостните лица на най-милите ми хора. Виждала съм, че женското ми начало да закрилям, да се раздавам и да бъда всичко носещо надежда и обич е било сбъднато.”

Гюнел Фетта – медицинска сестра, майка на две деца-момичета:

„Гордост е да си жена - болка, саможертва, отговорност. Всичко това е Жената. Днес жената е съпруга, майка, приятелка и професионалист, която се стреми да се вмести удобно и без проблемни във всяко едно от тези амплаа, без никога да изневерява на женската си същност и природа и на чисто човешкото у себе си. Да си жена е болезнено и красиво, тъжно като блус и смело като битка. Да си жена е специална благословия и истинска привилегия...Чувството, когато две сърца забият в едно тяло е несравнимо! Да дадеш живот е най-великото нещо на този свят и само фактът, че ние жените имаме привилегия да го направим е достатъчен, да се чувстваме специални. Жена и майка, майка и жена...една несъкрусима сплав от болка, отговорност, саможертва и гордост., неизброими ноци и болезнени падания. Пазете я....!”

Ваня Петкова, педагогически съветник, майка на дъщеря:

„Усещането за значимост, признание и специално внимание ми дава самочувствие, че съм Жена. Жената е източник на живота, това е чувството за което си струва да живееш и да понасяш всички несгоди, за да дадеш живот, за да си жената-майка. Майката-най-отговорната мисия, която засилва чувството и силата от това усещане.”.

Северджан Акчова- специален и социален педагог, ,майка на двама сина:

“Жена - усещане за чувство за значимост, което се доближава до обективното възприятие на околните. При мен това чувство се захранва от

любовта, семейството и приятелите. Признателният поглед на хората около мен, за които се радвам в професионален и личен план, ме кара да се чувствам силна като жена, майка и професионалист.”

Силвия Иванова, счетоводител, майка на едно дете:

„Да си жена е болка, саможертва, отговорност, гордост, щастие и радост! Да се опише жената, да ѝ се даде определение - това означава да се опише живота, тя е източникът на самия живот. Но преди всичко е обикновен човек - тя обича, изпитва болка и разочарования. Тя е всичко в този свят! Тя е човек, майка, закрила и любима! Да си майка е нещо изключително, защото жената усеща как носи в себе си живот. Да си майка не е само удоволствието да виждаш как едно мъниче се превръща в човек - не! Да си майка означава да загубиш част от себе си, от свободата си и да се отнасяш с много отговорност към детето. Тази отговорност не е само да се грижиш за здравето му, а и да го дариш с любовта, която то заслужава. Да си жена е прекрасно...”

Цветомира Русева, има козметичен салон, майка на две деца:

„ Да си жена и майка е равно на болка, саможертва, отговорност и гордост. Усещането да си майка е неописуемо, вълнуващо, великолепно, несравнимо, уникално. Не стигат думите и тяхното съдържание, за да се опише едно велико чувство - да бъдеш родител. Такъв, който се ражда заедно със своето дете и се учи всеки ден заедно с него. Като майка се чувствам щастлива всеки ден с постиженията и усмивките на своите деца - подкрепям ги във всеки един момент. Като жена основната ми грижа и мисия е да създавам и съхранявам уюта у дома - това ме прави значима и силна.”

Величка Недялкова, застраховател, майка на две деца, има внучка:

„Същество – създадено да обича и да бъде обичано. Да създава уют и хармония с присъствието си. Велико чувство и усещане е да си ЖЕНА и МАЙКА, СЪПРУГА И ПРИЯТЕЛКА.”

Нуршан Халилова, старши учител, има син:

“Усещането да си жена е най- уникалното усещане! Жената е могъща сила, даряваща живот! Жената е любима, майка, сестра, приятелка, професионалист. Силни в своето безсилие, властни, горди, мъдри, умни, можещи, обичащи жените правят нещата по- добри, съвършени, карат ги да се случват. Жената е ВСЕЛЕНА!”

Айше Реджебова, търговец, собственик на магазин, майка на двама сина, щастлива баба на внук:

„Великолепие и щастие е да си жена. Да си майка- най-великото усещане за сила, способност, търпение, саможертва. Жената, като създание е красота, нежност, доброта– както по хубаво от това, да правят и света около себе си такъв- красив и добър.”

Надие Карагъзова- магистър по педагогика, секретар на МКБППМН

гр. Кубрат

Публикации „За...нещата от живота“

Умеем ли да общуваме?

КОГАТО ЧЕСТО КАЗВАМЕ ЗА ДЕЦАТА –ЛОШИ, ЗАМИСЛЯМЕ ЛИ СЕ ДАЛИ РОДИТЕЛЯТ НЕ Е ВИНОВЕН ЗА ТОВА??!! НЯМА ЛОШИ ДЕЦА–ИМА ЛОШИ РОДИТЕЛИ!

Ако хората можеха да общуват помежду си, много от проблемите щяха да бъдат изкоренени още в зародиш. Все по-вече се убеждавам, че в забързаното ни ежедневиe и насочване на вниманието върху текущите битови проблеми, хората все по малко намират време за общуване, все по малко се интересуват, какво се случва в душата на детето им, все отлагат да се срещнат лице с лице с проблема

или страха и да търсят навременна и адекватна помощ. А общуването е един много важен процес, в който хората научават много един за друг, виждат какво ги вълнува какво не, виждат от какво имат нужда от какво не, какво е емоционалното състояние на човека срещу тях. А емоциите носят и дават отговор на много от нещата, които човек носи в Душата си в дадения момент. И ако имаме сърце, ако имаме желанието, ако искаме да помогнем на човека срещу с нас, трябва да го направим. Ако хората можеха да общуват по между си много от проблемите щяха да бъдат изкоренени още в зародиш... Колко често родителят е лош съветник, колко често родителят си затваря очите за своите грешки и така си затваря и очите за постъпките и поведението на собственото си дете... без да се пита, какъв родител ще бъде утре то-неговото, собствено дете. В последните пет години, като секретар на МКБППМН и педагог съм свидетел на много съдби и житейски драми, анализирам поведението на малолетния и непълнолетния правонарушител и паралелно с това ясно виждам къде е ролята на родителя...в много от случаите то просто липсва. Факт е, че голяма част от родителите на децата , извършители на противообществени прояви са неграмотни и не могат да дават правилно възпитание на своите деца, а да търсят помощта на специалист за тях е нещото, което никога няма да направят.

Когато в едно семейство липсват ценности, традиции и разговорите за това какво е правилно какво не, кое е добро кое не...за съжаление установяваме по късно колко много сме закъснели а наваксването няма да помогне с нищо. А моделът на родителя е много важен-децата растат и копират модела на поведение на родителя, защото детето прекарва най много време в семейството, за тях родителят е най-важния човек и пример и всичко, което детето вижда възприема и приема за правилно...И когато родителят споделя, че неговото дете е невъзможно, агресивно или прикрива всяка негова необмислена и неправилна постъпка, би трябвало да зададе първо въпросите пред себе си... Къде бъркам аз? Отделям ли достатъчно време да разбере своето дете? Внимателна ли съм в поведението си и приказките си? Както се вижда изискват се много умения, старание, постоянство и търпение да бъдем до децата си, навреме, ако искаме те да растат здрави и психически подготвени за предизвикателствата на живота, ако искаме да виждаме деца, които могат, които знаят как и защо и да ни дават поводи за радост и гордост.

Повод да споделя тези редове ми даде поведението на две майки, с които имах разговор през последните дни и бях свидетел на техните поведенчески реакции и видях ясно- как когато родителя иска да помогне, търси начини и варианти да споделя и да бъде полезно на своето дете. И реакцията на другата майка, която показва недружелюбност и надменно и подигравателно поведение, защитавайки агресията на своя син... Тъжно е и когато виждаш , че не винаги образованието е гаранция за човечност и благородство на родителя. Често а и в практиката ми виждам, как има родители, които нямат образование, но наследили и правилно възпитани проявяват по-вече загриженост и старание, отколкото родители, които имат добро образование и положение в обществото, често показват и излъчват агресия. Да си добър родител е цяло изкуство, да си добър родител е да насърчаваш, да поощряваш детето си да бъде добро и да са старая да бъде още по добро, да си добър родител е отговорност и призвание, да можеш да дадеш най-доброто от себе си и, когато не можеш да се обърнеш към специалист, защото не е срамно, когато виждаш, че детето ти има проблем и ти не можеш да се справиш да се обърнеш към специалист, защото колкото навреме ти приемеш проблема и търсиш начини за неговото решаване-толкова по рано ще си помогнал първо на своето дете и после на самият себе си.

Правилно ли се изразяваме?

Не е важно какво ще кажеш много е важно и как ще го кажеш...

Когато искаме да кажем нещо, да споделим мисъл, мнение или изразим отношение към нещо-ние си служим с думите, с наличната лексика. А дали успяваме винаги да предадем това, което сме замислили????!! Често изпадаме в абсурдни ситуации, в които се чувстваме неудобно и виждаме ,че човекът срещу нас също изпитва дискомфорт... и се оказваме в ситуацията- Аз какво казах, а пък как ме разбраха????

Много е важно да умеем да подбираме правилните думи ,да ги построим така, че когато си служим с изречението да сме успели да кажем това ,което сме искали....това от една страна....от друга страна трябва да преценим дали рецепиента срещу нас / този, на когото предаваме, получателя/ дали има нужния капацитет да ни разбере и дали думите, с които ние си служим той ги разбира по начина, по който ние... С една дума всичко в ежедневието ни опира до разни умения – умение да общуваме, да се изразяваме, да водим разговори, да се извиняваме при необходимост,...и др.

По важното е, когато ни се случи неудобство вследствие на неправилно изразяване да не изпадаме в състояние на срам , да се затваряме в себе си и да търсим оправдания-а да приемем този пропуск, като нещо върху което

трябва да работим, да сме прецизни при подбора на думите, които ще направят мисълта ни ясна и съдържателна... и така да се развиваме и обогатяваме..., защото да се учим от грешките си е себеуважение и желание да се развиваме... Всеки един човек има лексика, с която си служи и това определя неговия стил, почерк на общуване и изразяване....ако си служи с познатата лексика ще бъде разбран, ако не- ще се налагат допълнителни обяснения, което ще отнеме време и ще предизвика често и излишни спорове.

Друга тенденция, която се забелязва е излишното старание да си служим с думи чуждици, като тук стремежът е да се демонстрира употребата на произволно запомнени думи-чуждици---/Тук не става дума за тези, които владеят и ползват свободно чужд език/- Най правилното усещане за човека се получава от неговото умение да си служи с официалния език, като го използва чисто и правилно, това показва и неговата култура към езика и уменията му да борави с лексиката.

Да използваме онези думи, в които сме сигурни, знаем тяхното значение, да предадем мислите си така, че те да са ясни и разбираеми, Ако не сме разбрали човека срещу нас, да го попитаме смело и да си признаем, че не сме го разбрали. Когато говорим и обсъждаме пропуските и грешките си, ние само печелим от това...

Както един художник оглежда своята картина така и ние трябва ежедневно да оглеждаме ситуациите, през които преминаваме за да виждаме къде какво трябва да се бутне....само така, ще се чувстваме по- уверени по-смели по-опитни и ще изпитваме радост от това.....Правилните думи, правят мисълта ясна и предават онази енергия и чувство, които правят общуването желано, приятно и полезно.

Да търсим и откриваме позитивното в хора, случки и събития...

В живота ни се случват различни събития, случки и срещи с хора, които предизвикват и оставят различни емоции в нас.... от радост до разочарование, от очаквана и таена надежда до предателство и огорчение.... Едните оставят дири, в сърцето ни, към които винаги в определени моменти се връщаме, като спомен мил и черпим от тях и вдъхновение и сили и ни става някак си нежно и уютно да си спомним за тях...и си казваме, колко е красиво да се случи точно

на мен и си пожелаваме тихичко на ум отново да изпитаме подобна радост и щастие..Друга част искаме да забравим, защото споменът за тях отново и отново предизвиква болка, гняв, разочарование....и негативни емоции, които отключват и страх и общо неразположение, все неща, които объркват още по-вече човека и му пречат да бъде адекватен към обстоятелствата в дадения момент..... и пречат при взимане на решения. И отново всеки сам решава- какво и защо да помни и кое да забрави и да иска да освободи Душата си от товара на негативното и отрицателното- които са отрова за Мира и Хармонията на Душата.

Пътят на всеки един от нас е осеян с множество капани и препятствия-едни ги приемат ,като предизвикателство, и всякак се опитват да преминат през него и да продължат напред, и така да се учат от уроците на живота и други, които постоянно обвиняват Съдбата -"защо все на мене ми се случва" и стават раздражителни, агресивни, непълноценни и обвиняват хората, около тях или постоянно търсят причини извън самите тях....и превръщат общуването и отношенията с околните в товар, който тежи и на двете страни.

А колко отговори, решения и причини са скрити в тези предизвикателства., които се превръщат в коректив, в двигател и нов мотив, да надграждаш , да трупаш опит, който винаги ще те носи към нови успехи, радости и още –по смели предизвикателства. Ако съумеем въпреки, болката ,която изпитваме, въпреки разочарованието от несбъднатите очаквания– да забележим всички тези положителни неща-неминуемо ще сме благодарни на съдбата, за точна тази случка , точно тази среща с конкретния човек ,за точно това събитие-защото ще сме взели поука и преминали успешно през поредното изпитание...и знаейки, че това не е последното изпитание или препятствия и, че ни чакат още много такива –но вече по-опитни, по търпеливи по адекватни в търсенето на начини и решения за тяхното преодоляване. И може би, когато чуваме често да казват - няма случайни неща- да направим онова пътуване-към себе си- да чуем вътрешния си глас, ехото на спомените, които ще ни накарат да откриваме и в собствения си живот поредица от хора ,събития и случки –които са ни научили на нещо, които са ни изпитали за нещо и които са ни направили по силни и мъничко по мъдри и добри....!!!

За добрата себerealизация

ДОСТАТЪЧНА ЛИ Е САМО ДИПЛОМАТА...ИЛИ СА НЕОБХОДИМИ И ЛИЧНОСТНИ КАЧЕСТВА?

Личният мотив, нагласата, ялната цел са много важни за всеки човек. Успеха и неуспеха учат по много начини и обогатяват човека и за това нашето отношение към тях трябва да е еднакво. Когато човек не е уверен в себе си, когато няма желание и мотив да се развива, когато разчита друг да му свърши работата и когато постоянно търси вина в околните, за да оправдае себе си и обвинява с лекота за собствения си провал, тези които са му

подали ръка-тогава ситуацията е тъжна много тъжна. Защото, този, който не може и не иска, е голям изобретател в това- да вгорчава своя и живота на другите. Старите хора ,често използват израза „ Дай на мързеливия само акъл да раздава и да обвинява всеки и всичко“. Обичам тези мъдрости, те събират и обобщават наблюденията трупани с години.Следват ни в житейското ни развитие и в определени моменти ние ги отчитаме.

Когато един човек вярва в себе си, има реална самооценка, уверен е във възможностите си, той се развива и работи ежедневно върху себе си. Не бих споделила тези редове, /по темата е писано много, тя е често дискутирана/, не бих взела отношение ако не работех с млади хора, на които често съм коректив, който ги насочва, помага и носи отговорност за това. Не бих изразила и личната си позиция по темата ако не бях свидетел в последните дни на събитие, в което млад човек, получи шанс за работа, беше му оказано съдействие, и как заради собственото си колебание и несигурност обвини хората, оказали й помощ и съдействие. Няма човек, който да знае всичко, няма човек, който преди да работи това, което иска да не му се наложи да работи нещо друго, предвид обстоятелствата и условията към момента. Но каквото и да работи човек, това е възможност да се обогатява, да разгърне себе си, трупва нови умения и изгражда опит, който винаги ще му бъде от полза по нататък. Стига да има желание, човек намира начини и решения. Когато чакаш наготово и разчиташ някой друг да ти свърши работата, крайният резултат не винаги е, такъв, какъвто си проектирал, като очакване и тогава разочарованията са големи, постъпките неразумни, които предизвикват напрежение и се засягат хора, които са ти подали ръка по възможно най-грозния начин. От такива моменти горчи много.

Имам 21 години трудов стаж. Заемала съм длъжности от различен характер в служебната йерархия-от изпълнител, експерт, до ръководна длъжност- била съм директор на детска градина. Към настоящия момент съм държавен служител и изпълнявам функциите на експерт. С една дума минала и тръгнала от най-ниското стъпало и трупала опит в много направления. Възпитаник съм на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Университет с традиции и добра репутация, както в страната така и в чужбина. И въпреки това, знам, че още много неща не знам и надали ще ми стигне времето за още и нови и нови знания.

Дипломата, придобитата квалификацията на един човек безспорно са неговата визитка, самочувствие, себеуважение. Показваща неговата подготовка, неговото желание да се развива и утвърждава в определена професионална насоченост. Възхищавам се на хора с опит и умения. Приятно ми е да общувам с тях. Познавам невероятно добри лекари, юристи, компютърни специалисти, икономисти, преподаватели, дипломати, добри ръководители и мениджъри, които умеят добре да организират и мотивират колектива си и от комуникацията си с тях изпитвам само удовлетворение и взимам най-доброто от това, което могат да ми дадат, като житейски опит, съвет или препоръка. Знанията, които всеки един получава в Университета, касаят конкретна област и специалност и тя не винаги е достатъчна.

Изисква се много допълнителна самоподготовка. Бързо променящото се време, динамиката на технологиите налагат ежедневно догонване на новостите и ако човек не осъзнае това, ще си остане с онзи минимум от знания, които няма как да го движат напред и да го направят конвертируем на трудовата борса. Един добър специалист става още по достоен за уважение и възхищение, когато притежава и редица личностни качества, като дисциплина, отговорност, колегиалност, умения да цени успехите на другите. Тогава тези хора са добрите имена и добрите модели на поведение в обществото. За тези хора се пише и говори с лекота, защото те тежат със собствената си визия от интелект и обща култура. Добрият специалист, който уважава себе си предава своя опит на тези, които вървят след него и така ги подкрепя и поощрява в тяхното начинание и нова работа. Уча се и самата аз уча. Когато на мен самата не ми достига нужното знание и опит търся съвета

и помощта на по знаещите и по можещите, на хората с по-вече опит. Успеха и неуспеха учат по много начини и обогатяват човека и за това нашето отношение към тях трябва да е еднакво и да ги приемем по един и същи начин.

Не мога, трудно ми е да толерирам , да приема поведението на човек, особено млад, който не уважава достатъчно себе си , няма желание да се развива и не отчита предоставения му шанс да помогне на себе си и да покаже своя потенциал. Личният мотив, нагласата , ясната цел са много важни за всеки човек. Има ли ги ясно поставени идва и избора на начин, по който ще бъдат постигнати и реализирани. . Пътят, когато вървиш сам е много труден, много, споделям го от личен опит, но когато сам градиш успехите си, трудната победа е много по сладка, удовлетворението е голямо, защото знаеш цената и знаеш как си стигнал до нея и знаеш, че трябва да продължаваш да работиш върху себе си. Добрият професионалист се разпознава лесно.Той не търси нито излишно внимание, нито одобрението на околните постоянно. Той работи, а неговите дела и успехи говорят за него достатъчно ясно. Много още има да уча и за това, всеки ден отделям време за четене и самоподготовка. Това препоръчвам на младите с които се срещам и работя. Когато срещна хора, изключителни професионалисти се радвам много , и винаги благодаря на Съдбата за срещата ми с тях, защото знам, че и днес ще съм научила нещо ново, нещо полезно и ще съм имала възможността да общувам точно с тях. Познавам, общувам и с хора ,които не са имали възможност по една или друга причина да завършат висше образование - но това не им е попречило да се самообразоват, да работят върху себе си и да предизвикват възхищението ми. Когато човек иска-може и намира начини, когато не иска намира хиляди причини. На хора, търсещи постоянно извинения, оправдания и вина в другите никой не е способен нито да помогне, нито да повлияе, защото за да ти помогне някой първо трябва да си помогнеш сам.

Емпатията и толерантността

Емпатията и толерантността- контрапункт на агресията и необходимостта от тяхното ранно формиране

В последните години все по-често се говори за емоционалната култура, емоционалната интелигентност и необходимостта от различни умения за контролиране на емоциите и постигане на емоционален баланс и устойчивост. Изследователите на агресията, препоръчват и признават положителното отражение на толерантността и емпатията, като страни на позитивното социално общуване, сред основните инструменти за снижаване и неутрализиране на негативните прояви. Нека да ги разгледаме по-подробно.

Толерантността и емпатията са важен фактор за социализацията и успешно интегриране на личността в многообразието. И в тази връзка, една от най-важните задачи, която стои пред семейството и

детската градина е - формиране у подрастващото поколение на умения за разбиране и приемане на другия. Също така изграждане на взаимоотношения, които се градят на основата на сътрудничество, взаимно разбиране и готовност за приемане на другите с техните възгледи, привички, нрави, особености с уважение, любов и човещина.

Толерантността представлява ценностно отношение на човек към хората, изразяващо се в признаване, приемане и разбиране на хора от различни култури и проява на търпимост към чуждо мнение, вярвания, поведение, желаниа, интереси и цели. Или приемане на другите такива, каквито са. Формирането на толерантност и емпатия представлява ключов фактор за пълноценното участие на децата в живота. Ето защо родителите и педагозите трябва да стимулират развитието им, да ги насърчават да разбират и приемат различията в ежедневието и да им помагат да изразяват своите чувства и емоции, както и да показват съчувствие при необходимост. Така всяко дете започва отрано да разбират своите чувства и тези на околните.

Емпатията е друго силно усещане и качество, което определя позитивното социално общуване. Емпатията или съчувствието е способността на човек да съпреживява емоциите, чувствата и мислите на другите. Емпатията е свойство на човешката личност, която има важна роля за социалния климат в обществото. Социум, който се състои от членове с висока степен на емпатийност, развиват и изграждат благоприятен тип отношения, които се базират на - съчувствие, добронамереност, доброжелателност, взаимно разбиране и подкрепа. Такова общество създава и условия, в които педагогическата дейност протича в добра атмосфера, където има взаимно разбиране между възрастните, учителите и децата. Отношенията са хармонични, устойчиви и градивни.

Р. Кембъл, (Р. Кембъл, 2000) разглежда емпатията по следния начин - „Емпатията означава да възприемаш и анализираш дадена ситуация от гледна точка на някой друг. При съчувствието се учиш да разбираш онова, което изпитва другият човек. Това не предполага съгласие, нито значи, че непременно трябва да се чувстваш като него“. Докато се учи да разбира положението, в което се намира някой друг, и неговите чувства, детето може да стане по-справедливо, по склонно да насърчава, утешава и да изпитва състрадание, казва още авторът “. Друг автор споделя следното: „Емпатията създава положителна връзка с другия и усещане за другия като ценен“, (по Стаматов, Staub, 2003). „Емпатията се разкрива, като разбиране на нуждите и емоциите на другите“., отбелязва българският психолог Румен Стаматов. Емпатията ограничава агресивността, чрез разбирането и преживяването на емоционалното състояние на другия, добавя още авторът (Р. Стаматов, 2008). Даниел Голман, (Д. Голман, 2000) който разглежда и поставя голямо ударение върху развитието на чувствата, споделя: „собственият ни богат на чувства живот ни прави способни да изпитваме съчувствие към другите“.

От казаното става ясно, че емпатията е изключително важно емоционално състояние и отношение, което ни помага да разберем по-добре човека до нас. Разбирайки другите, ние разбираме и по-добре себе си. И колкото по-рано детето се научи и започва да изпитва и показва симпатия, съчувствие, състрадание, толкова по-лесно ще се адаптира и интегрира в социума и ще влиза в сложни взаимоотношения. В същото време ще има възможност да участва в тези взаимоотношения с познание, загриженост, емоционален баланс и разбиране на човешката личност.

Животът в предучилищния колектив трябва да обогатява личността на детето. Освен да изпитва радост от общуването, да го стимулира и мотивира за участие в други дейности. Така детето ежедневно ще се учи да изразява, показва и споделя различни чувства, да вземе отношение и показва адекватно поведение. Различните видове игри - творчески, игри-драматизации, конструктивни, дидактични и подвижни, които имат значение за цялостното психическо и физическо формиране на децата, имат значение и за формиране на редица качества, които оформят нравствения облик на личността.

Всеизвестно е, че игрите дават възможност на децата да развият по-добре както когнитивните процеси като, памет, въображение и мислене, така и да се въведе идеята за група, общност, взаимопомощ и екип. В игрите и заниманията със своите връстници децата се научават да бъдат добри, да са отзивчиви, да постъпват правилно, да спазват определен ред и правила. Учат се да бъдат дружелюбни и справедливи. Наред с това се учат и да се въздържат от това, което не е позволено и е неприемливо. С помощта на възрастните и педагога дружбата по избор, която отначало се изгражда между отделните деца започва постепенно да се обогатява и разширява, като се създават другарски взаимоотношения между всички деца от групата, което е показател за проява на толерантност, търпимост и емпатия. Също така играта в предучилищната възраст се явява основен метод на възпитание, където всяко дете опознава най-добре себе си и в същото време започва да опознава и да се сравнява с другите. Това води до изграждане на увереност у децата, а увереното в себе си дете по-лесно може да бъде научено на съпричастност и съпреживяване.

Трябва играта и заниманията ежедневно да създават предпоставки за формиране на толерантно поведение, формиране на представи у детето за себе си, като уникална неповторима личност и самооценка. Необходимостта от даване на знания за особеностите на бита, културата, семейния и обществен живот са само малка част от примерите, които допринасят да се търси хубавото, различното, новото при запознаване с културата на други общности. Новото знание, новият опит е допълнение към ключовите компетентности, които човек гради през целия си живот. Детето трябва отрано да осъзнае своите възможности, достойнства и недостатъци, своите права и задължения пред другите и към себе си. Организирането на детски празници, които са наситени с много емоции, помагат на децата да се сблизават, да делят и споделят общо пространство и съпреживяват заедно различни по вид чувства като щастие, успех, тъга, почит, и др. По време на играта се създават условия за развитие на положителни социални преживявания, които се намират в сложна връзка с нравственото развитие на детето. Играта на училище, семейство, болница, магазин, както и много други, обединяват децата в малки колективи, възпитават справедливи отношения, помагат на децата да усвояват някои морални норми. Редица качества (грижовност и внимание спрямо по-малките, оказване на подкрепа и помощ на по-слабите, уважение към членовете на семейството и възрастните и др.) се формират предимно в битовите игри.

В подобен тип игри се затвърдяват и привичките за ред, дисциплина, както и отговорност и грижливото отношение към играчките. Сюжетите за игри, (примерно пътуване с обществен транспорт, кухнята в детската градина, шивашката работилница, в болницата и др.) спомагат за изграждане на

умение у децата да се държат добре на обществени места, да са любезни и отзивчиви, да се отнасят с внимание и обич към другите. За формирането на тези и други качества съдействат и произведенията на художествената литературата и приказките. Те помагат за събуждане на желание да се подражава на героите в тях и да съпреживяват техните чувства и настроения. Те са отлично средство за нравствено насочване на въображението.

Играта, като самостоятелна практика на детето, е мощно средство за неговото цялостно развитие и подготовка за училище и живота. Спецификата на дейността създава и обективни обстоятелства, които я превръщат в ефективно средство и форма за формиране на качества, като толерантност, емпатия, уважение, внимание, любов, всеотдайност, дисциплина, отговорност, които определят нравствено-моралния облик на толерантния човек с висока емпатийна насоченост към света и другите. Или казано по друг начин - играта има съществено знание и влияние, форма и способ е за формиране на демократичен тип личности – отворени към другите, толерантни и тактични, способни да отговарят на предизвикателствата на ежедневието и да действат конструктивно в многообразния свят и да постигат единство в многообразието.

Използвана литература:

Д. Голман, 2000, Емоционална интелигентност, София, с.175)
(Джон Кухоу, Нанси Фишър, Подсъзнанието може всичко за деца от 3 до 13 години, с.129)
(Рос Кембъл, Каръл Стрийтър, 2000), Деца в опасност, Изд. Нов човек, София, 2000, с.127)
(Р. Стаматов, 2008, Детската агресия, Пловдив, с.188)

За болката, разочарованието и огорчението...

Животът е едно голямо приключение!
Едно дълго дълго пътуване с много спирки.
Спираме се на тях за кратка почивка и малка проверка, колкото да се питаме – движа ли се в правилната посока, дали съм с печелившия билет за поредното пътуване и пътешествие в света на емоциите, които оставят траен отпечатък в съзнанието ни и са част от опита, който трупаме. Веднъж сме в ситуация, като в пътуване с „влакчето на ужасите“ - изпитваме страх, тревога, безсилие, безпомощност...и едно усещане, че нещо постоянно ни стяга, нещо ни задушава...нещо ни се изплъзва...

В друг един момент сме, като във „виенско колело“ - пъстро, весело, нещата се случват без усилие едва ли не, покой в душата...радваме се, усмихнати сме по-вече от всякога и нито за минутка не допускаме лоша мисъл...

Ежедневието, като синусоидата - нагоре - надолу, нагоре - надолу...движим се от

едно състояние в друго- едните помним дълго- други искаме да забравим.... трети да изживеем и пак и пак..... Хубавото се помни лесно и бързо и всеки спомен за преживяна радост става причина за нова такава. Но има и горчиви моменти, които всеки изпитва в определен етап от живота си-трудно ги преглъща, трудно ги забравя, всеки път при спомена за тях нова буца му засяда и някак си го натъжава...защото не може и не иска да допусне- че БОЛКАТА, РАЗОЧАРОВАНИЕТО И ОГОРЧЕНИЕТО са причинени от хора, с които до вчера сме се смяли, делили и споделяли толкова празници и делници. Все неща , в които сме виждали човека до нас, като приятел, верен и близък и не сме допусkali, че след време този същия човек ще е причина за сълзите в очите и душата ни. И това се случва за съжаление. Няма човек, който да не е преживял поне веднъж това усещане. Да изпита болка и разочарование от близък- било от приятел, роднина или колега....Хора, които са имали доверието ни , обичта ни, симпатиите ни, разбирането ни ,подкрепата ни при нужда...

Боли и горчи. Трудно е да приемеш, когато си предаден, излъган от най-близкия до теб човек. Този, на когото си се доверил, допуснал до себе си, направил си го част от твоя вътрешен свят. Когато в усещане на споделена близост си го запознал с твоите съкровени мечти, вълнения, разказвал си му , и не ти е минавало и за миг през ума, че точно със споделеното от теб , този човек вече приятел в кавички, ще ги предаде по съвсем друг начин и вече смисълът и съдържанието няма да са същите и ще са станали повод и причина за счупено вече доверие. В очите често сълзи ще плуват, ще те стяга често силно някъде в областта на сърцето. В поредната безсънна нощ ще си задаваш отново и отново –защо така постъпи той с мен, нима е възможно, защо ме предаде и пак ще ти е трудно да приемеш, че това е човекът, който е бил най близо до теб до вчера....и така в търсене на логика и обяснение, ще усещаш парещото счупено доверие.... И в полусън ще пренесеш разочарование, огорчение от близък, ще заспиваш с болката....

Добрият човек, се приема за наивен. Воден от желанието си да помага, да е съпричастен, да предложи помощ, често става жертва на добротата си . С нея лесно се злоупотребява...и тогава лошият, злонамереният е във възторг- той жадува да вижда, хората смачкани, разплакани и за миг не се замисля- ако мене ме наранят незаслужено, ако се посегне по същия начин на човека до мен....Той се води единствено от желанието да отмъсти, да засегне, да нарани....и да си подари поредната Лицемерна Победа.... Така е до момента, в който не му се случи нещо, което да го накара да се замисли - „Когато съм наранявал , явно е боляло по същия начин, по който ме боли сега и мен“....ако изобщо има съвест и човещина да си зададе тези въпроси, да се опомни и да иска да скъса с грозното и да търси доброто първо в себе си, после в хората, около себе си и света около нас---защото той носи изобилие от красоти....И всеки един нов ден е вдъхновение и начало за поне мъничко добро. Не се иска нито усилие нито предварителна подготовка. Искане се само желание и добронамереност.

С хубавото и лошото животът е даден да се изживее. А ние сме пътници в него. Гостуваме на нова и нова дестинация, трупаме впечатления, запечатваме спомени.Ще завърша с една заръка на един старец в една притча. Той оставя две писма на своя син- като му казва” Сине, отвори

едното ,когато ти е най - тъжно и не виждаш изход от нищо, а другото отвори, когато си най-радостен..." Синът минал и през двете житейски ситуации, отворил и двете писма. В тях, текстът бил един и същ- -„И ТОВА ЩЕ МИНЕ”

...Изводите всеки сам извлича за себе си...

Приключението не трябва да спира, пътуването трябва да продължи. Промяната е личен избор. Всеки трябва да е основният двигател и участник в това .Да си открит и честен с хората означава да си такъв първо пред себе си...Да си добър е мисия! Да забравиш и простиш е мъдрост. Преоткриването и себепознанието е желание и решение да се пуснеш в онова смело пътуване, от което имаш нужда и въпреки болката , огорчението и разочарованието не би се отказал, не би се отказал....!!!И БОЛКАТА И РАДОСТТА всеки път са различни...всеки със свой нюанс и музика , всеки със своето съдържание и послание. Всеки път е различно и всеки път е преоткриване.....!!!

За социалната изолация или - „да си сам в пълна стая”

Живеем под един покрив, но не сме се „виждали” от няколко дни- къде на шега, къде на сериозно, често чувано признание...

Съвременните технологии са част от нашия бит. Нашето „бързо” и „ лесно” намиране на желана информация, което ни пести време и дълго ровене из архивите. Да, безспорно- новите технологии са полезни, имат своето място и все по-вече се налагат и навлизат в живота ни. Но като всяко нещо ново, което идва с ясната заявка за дълго и постоянно присъствие отнема и нещо ценно, отнема, нещо което от самото начало не успяваме да разберем и бързаме да се оставим всичко да бъде свършено от онези бързо мислещи и умни „машинки”, без които просто не се движим никъде. И когато ни липсва уменията да разпределим правилно времето за интернет и социалните мрежи, закъсняваме в това да отчетем какво сме спечелили и какво загубили. Лесно изброяваме по колко компютъра, лаптопа, таблета и смартфона имаме у дома. Но се затрудняваме да изброим- колко срещи с приятели напоследък сме провели, колко разговора на живо по сериозни теми сме дискутирали очи в очи- разговаряйки, радвайки се на присъствието на събеседника ни и емоциите, които оставя. Защото, когато виждаш и разпознаваш емоциите на другите , разбираш по добре и себе си-преоткриваш се. Трудно се оказва нали? Ето тази ценност – живия контакт с човека, с природата, удоволствието да общуваш стават все по рядко и по рядко.

И възрастни и деца, избират възможностите, които предлагат новите технологии и така- искаме да кажем нещо на някого, да поздравим някого-написваме смс или писмо, натискаме „enter“ и сме спокойни, че сме се отчели по някакъв начин. Все по рядко хората се събират около семейната трапеза, която обединява, събира хората в края на деня – трапезите остават празни, защото всеки в своята стая-пред своя монитор и чинийката от страни. Едно бързичко „здравей“ и „после ще говорим“, са всъщност ясен знак, че сме загубили емоционалната нишка в общуването, че все по-вече се затваряме и изпадаме в социална изолация и все по-вече се чувстваме „сами в пълна стая“. Речникът ни става все по беден, лексиката ни става все по проста, правописът- цифри и тирета заместват буквите..тези неща натъжават и поставят доста сериозни въпроси всъщност. В търсене на бързото и лесното се прощаваме с красотата на общуването-защото да- техниката ни помага, пести ни време –но не може да замени усмивката, топлия поглед, глас, силното ръкостискане, които можеш да изпиташ и самият ти да подариш в живия контакт. Живеем все по вече в социалните мрежи, предоверяваме се на хора, които почти или малко познаваме, споделяме лична информация и не си даваме сметка – че, човекът, който може да ни разбере, да ни отдели време е на една ръка разстояние от нас.

Просто само човек трябва да са научи да превърне в навик, така както със събуждането си включва компютъра-да намери време, да превърне в ритуал срещите с приятели и близки хора и да каже-„ Да се видим на по кафе.., или хайде да споделим една разходка“. Задача пред възрастните е –когато осигуряват, необходимата техника за своето дете- да работят и в посока- как най-правилно да се използва времето за интернет и защо. Атмосферата и уютта, които създават живите контакти и разговори, семейните и приятелски събирания и споделени мигове, нито една техника не може да осигури и замени. Променят се бързо нещата, поставят се все по нови задачи и предизвикателства, които формират нашето ежедневие. С това се променят и ценностите и приоритетите, но не бива да допускаме ценностите да бъдат в наша вреда – само и единствено да са в наша полза, ориентир и градивен импулс.

С чаша кафе и денят вече е по различен :)

"Да се видим на по кафе" или "Да изпием чашка кафе" са само част от предложенията, които често получаваме, а и самите ние отправяме. Кафето, което заема особено място в бита ни , символизира благата приказка и времето споделено с приятели. За някои навик, за други ритуал, но почти няма човек, който да няма отношение към тази горчива напитка и да не започне деня си с него.Като, че ли денят не би бил ден, ако не се носи аромата на току що свареното кафе....към което протягаме ръка, подреждайки мислено задачите си за деня...

На чаша кафе-виждаме, хората които уважаваме и ценим. Разменяме информация и опит с колегите, с

които прекарваме голяма част от работния ден. На чаша кафе получаваме онези откровения, които човекът срещу нас е решил да сподели, къде за съвет, къде за утеха или просто да покаже така още по-вече, че човекът срещу него е ценен, близък и скъп приятел. Друг път отново на чаша кафе оголваме част от душата си, когато нещо ни тревожи и намираме рамо на, което да се облегнем в този труден момент, защото човекът срещу нас ни дава сигурност и излъчва спокойствие, все неща от които имаме нужда в дадения миг.

Кафето само по себе си носи някаква специална атмосфера на споделеност, на съучастие, на съпреживяване- предразполага ни, кани ни към откровения и ни дава сили, отпуска ни и разговорът тръгва топъл и задушевен. Става ти леко някак си...

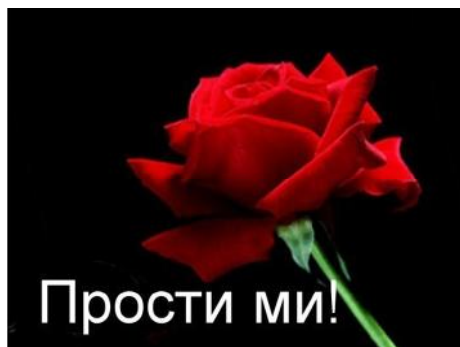
Времето споделено на чашка кафе запечатва в определен момент нашата радост и успехи, които искаме да споделим с хората, които са ни близки- друг път това време е време на тъгата ни...но в усещане на подкрепа и разбиране... чувстваме, че кафето събира и обединява хората.

Във всеки един момент от историята кафето и кафенетата са имали своето място и значение. Кафенетата са били мястото, което днес е заменено вече от социалната мрежа...но точно в тях се е бистрила политиката, там е било мястото, където се показват и модните тенденции, провеждат се разговори по различни социални теми... др. Малките кафенета по тесните улички.....и до ден днешен независимо къде се намират носят същия уют и обещание за приятно време..

Кафето променя съдби, неведнъж от чаша кафе са тръгвали и големите любви...неведнъж на среща с приятели и чаша кафе, хората откриват сродни души и така преоткриват себе си в другите и другите в себе си...С една дума тази горчива напитка върши чудеса... ..Желани и чакани са минутите на по чаша кафе с хората, с които ще споделим минути на топлота, на откровеност и някак си в душите ни ще стига онази музика, която прави атмосферата още по-задушевна.... !!!

За прошката, вярата и любовта

Прошката прави нещата различни

Прости ми!

ПРАЗНИЦИТЕ, се чакат от малки и големи с огромно нетърпение и неистов копнеж да се случи нещо ново, нещо различно, нещо, което ще се запомни трайно и ще се превърне в мил спомен. Празниците носят много атмосфера, много уют, топлина и задушевност. Празниците дават и онези красиви поводи, в които се виждат и срещат приятели и близки, и споделят онези послания, които идват и се изричат от сърцето. Празниците са и мястото, където най-често си служим и с Прошката-а дали умеем да искаме и даваме прошка?!

Ако искаме да направим мъничко добро, да зарадваме някой, ако искаме да

Простим или дадем Прощка нека не отлагаме...да започнем още от днес..Да подарим радост и повярваме, че нашето малко коледно чудо - се е случило...

ПРОШКАТА ПРАВИ НЕЩАТА РАЗЛИЧНИ.....

Всеки е нараняван до степен, такава, че първата мисъл, която минава на човек през ума - е на всяка цена да си отмъсти и да причини същата болка на човека отсреща.Това ли е обаче правилният начин, трябва ли непременно да нараним защото нас са ни наранили, няма ли други начини....не можем ли ние да постъпим по по-различен начин и някак си да постъпим по-човешки и да сме добронамерени

Прощката е избор....

Кой иска да изпита болка отново и отново?!

Да простиш е благородно, да простиш е себеуважение, да простиш е да освободиш душата си от вътрешен товар, да простиш е да покажеш, че вървиш по пътя на добрината и добруването, да простиш е да подариш радост на Душата си....тази ,която се чувства свободна ,силна, когато е в хармония с думите и делата... Трябва да намерим начини да се освободим от постоянните съмнения и обърканост. С Прощката Душата диша...твори, мотивира те...вдъхновява те...

Когато искаме да отвърнем на злото със зло –не нараняваме ли първо себе си, не замърсяваме ли отново мислите си с отрицателни и негативни емоции, не си ли даваме сметка каквото изпратим, като мисъл или постъпка ,че същото ще ни се върне....искаме ли това???!

Ето тук-когато се прокрадва желанието ни за мъст-трябва да поспрем, да помислим , не трябва ли да вземем онова решение, което ще ни отличава, което ще покаже, че сме малко по –зрели, малко по –опитни и искащи да сме добри и да останем такива...Ето тук ще си послужим с Прощката, ще я дадем първо на себе си, после на хората ,които са ни наранили и огорчили, ще я дадем даже на хората, които постоянно ни тормозят с едно или друго и ще подарим онова човешко отношение, което ще ни подари мир и спокойствие на Душата-тя не бива да се тревожи, тя не бива да страда, защото нейната задача е да вижда красивото около нас и да ни подсказва, че когато красотата и добротата присъстват в мислите ни, такива ще са и действията ни....

За някои прощката ,ще се приеме като вид отстъпване или слабост, или приемане и признаване на човека отсреща...не- в никакъв случай...ПРОШКАТА Е най-благородното и мъдро решение на човек, който иска да израсне , да излезе кален, по-търпелив, смирен и по- опитен от ситуацияте, през които преминава. Осъзнатите неща, довеждат и до мъдрите решения...., които ни правят и по различни...Всеки сам избира как да постъпи-ако развива в себе си мисли на негативното и поражението-такива ще се и действията му-Ако избира въпреки всичко и изпитващата и пареща болка и горчивина да отговори с добронамереност... то и действията няма да са по различни от мислите....

ВСЕКИ САМ ИЗБИРА, какво и как да развива и какво да храни в себе си-положителното или отрицателното... Прощката прави човека Свободен...!!!

Вярата- скрита ли е някъде или всеки я носи у себе си

Какво е ВЯРАТА!? С какво и как ни помага?!
Защо вярваме, в какво вярваме, кога вярваме...въпроси, които често са се спъвали в мислите ми...открай време...Една от темите, които често поставям, в хода на разговора. Интересно ми е да слушам различни мнения и разсъждения. Да вниквам в психологията на човека, да проследявам неговите емоции, когато говори за ВЯРАТА.С интерес слушам възрастните ,когато говорят за вярата, изразяват и показват отношение. Едно съм забелязала, който и да говори за Вярата, говори за нея с Любов и особено отношение. Като за нещо много ценно и близко, като за час от цялото, като за парченце от себе си.

За мен- Вярата е сила. Тя е надежда. Тя е опора. Тя е, като магнит, която събира и обира болката, отчаянието, разочарованието, безизходността...Тя действа, като катализатор на сили, които са необходими, когато минаваме през трудности и ни мъчат различни тревоги. Вярата е онова упование, която дава най-силната утеха на човек, когато е силно отчаян, когато се чувства на предела на търпение и сили, когато почти се е предал...Вярата е дълбоко в сърцето на човек, там е, никога не напуска това място, което винаги говори с езика на истината, дава усещане за сигурност. Когато човек е толкова слаб Вярата говори с най ясния, изразителен и точен език. Всеки вярва в различни неща, но независимо в какво вярва и защо, човек тихичко на ум ...си дава сили и кураж....намира своята вътрешна сила и енергия, с която прави нещата по поносими, по лесни за преживяване, осмисляне и вземане на решения. Вярата помага в радост и болка. Дали ще вярва в идея, кауза, конкретен човек, дума или в нещата от действителността- с вярата човек постига душевна хармония и баланс. А тя е необходима на всеки човек, за да следва своя път и да се развива успешно.

Вярата е силата, която всеки носи у себе си! Тя помага, тя зове,тя напомня, насочва по много специален начин човека, когато се налага- Тя никога не закъснява, защото винаги е на разположение ,а сърцето знае как да ѝ се довери. Вярата е онази вътрешна сила, която удвоява увереността на човека,прави мечтите по –желани, засилва, усещането, че някой бди над теб и те пази и ти дава по голяма сигурност. Вярата не предава, тя не мамии , тя живее с красотата, с която ние я виждаме и приемаме. Тя е част от интимността на човека и като такава тя е много специална сила, която живее в сърцето на всеки.

Любовта

Най-красивата, най-силната, най-съдържателната , най-магичната дума – е ЛЮБОВ!
Дума, която крие в себе си и събира обичта, благородството, себеотдаването, саможертвата, прощката и куп неща, които никога напълно не биха я

описали... но винаги биха ѝ предавали онази звучност, която винаги изпълва сърцата и гали Душата с особена кадифена мекота и изящество. Любовта е състояние, любовта е чувство, любовта е поведение, любовта е постъпка, любовта е действие. Тя е движение преживяване, вдъхновение....или , както най-често е обобщавана-ВСИЧКО Е ЛЮБОВ!
Сутрин, когато с поглед прегръщаш зората е Любов. Новият ден е любов. Да благодариш за всичко и на всеки е Любов. Да се радваш, че и днес си здрав е Любов. Да твориш, да се развиваш, да търсиш е Любов...Всичко е Любов. Любовта е и болка и страдание. Болка и страдание в ,която порастваме, в която виждаме нещата вече с други очи.Очи, които ни правят по мъдри. Очи, които виждат нещата вече по ясни

Разбираме ли обаче магията на тази дума...влагаме ли онова разбиране, която я прави именно такава.....Безгранична, Безусловна, Вечна. Има ли вечна Любов? Кой не си е задавал този въпрос, кой не е търсил отговора...Тя е в човека...Тя е в неговото съществуване....в неговото поведение, в неговата мисъл....Много ми се иска да можем да я приемам, като нещо отделно, като една Вселена, която обединява и в която има място за всеки и всички. Не ми се иска Любовта да бъде сведена само до чувство между двама. Да безспорно в една емоционална връзка има също много много любов. Тя изпитва уважение към човека във връзката, към неговите интереси и разбирания. Тя дава...Тя прави връзката спокойна и синхронна. Тя дава възможност на човека да преоткрива себе си и да се търси в другия. Не я разбираме ,не я усещаме, не я приемаме , тогава, когато с нея ограничаваме поставяме условия, задушаваме, обсебваме... Любовта е свобода....Тя дава....без да чака....Тя обича без да налагаТя прощава без да се насилва.... Тя обединява без да разделя....Тя облагородява без да мрази...

Дума, която те усмихва, когато си тъжен, дума, която ти дава сили, когато имаш нужда от нея, дума, която те кара да се развиваш, дума която те крепи, когато си безсилен, дума....с която, когато думите не стигат-пишеш-рисуваш-моделираш...извайваш....просто изричаш и назоваваш нещата с думата Любов. Много много може да се пише по темата, и каквото и да се напише, ще е допълване, ще е надграждане или ново за нашите познания...Никога няма да омръзне да се чете за нея...и никога не бива да се приема и разглежда само от един ъгъл...може би за това тя ще си остане вечна----като безкрая...като начало, което няма край...което няма спирки...или едно пътуване в нея, в което ще откриваме и нейното друго име ДОБРИНА, КРАСОТА И МЪДРОСТ. Тя е основният двигател, който ни прави силни в това пътуване.

Отново ще завърша с многото и любимите си многоточия и с любимото изречение – Тя- Любовта прави нещата различни.

За хората...

Да търсим и откриваме позитивното в хора, случки и събития...

В живота ни се случват различни събития, случки и срещи с хора, които предизвикват и оставят различни емоции в нас.... от радост до разочарование, от

очаквана и таена надежда до предателство и огорчение... Едните оставят дири, в сърцето ни, към които винаги в определени моменти се връщаме, като спомен мил и черпим от тях и вдъхновение и сили и ни става някак си нежно и уютно да си спомним за тях...и си казваме, колко е красиво да се случи точно на мен и си пожелаваме тихичко на ум отново да изпитаме подобна радост и щастие..Друга част искаме да забравим, защото споменът за тях отново и отново предизвиква болка, гняв, разочарование...и негативни емоции, които отключват и страх и общо неразположение, все неща, които объркват още по-вече човека и му пречат да бъде адекватен към обстоятелствата в дадения момент.....и пречат при взимане на решения. И отново всеки сам решава- какво и защо да помни и кое да забрави и да иска да освободи Душата си от товара на негативното и отрицателното- които са отрова за Мира и Хармонията на Душата.

Пътят на всеки един от нас е осеян с множество капани и препятствия-едни ги приемат ,като предизвикателство, и всякак се опитват да преминат през него и да продължат напред, и така да се учат от уроците на живота и други, които постоянно обвиняват Съдбата -"защо все на мене ми се случва" и стават раздражителни, агресивни, непълноценни и обвиняват хората, около тях или постоянно търсят причини извън самите тях...и превръщат общуването и отношенията с околните в товар, който тежи и на двете страни. А колко отговори, решения и причини са скрити в тези предизвикателства., които се превръщат в коректив, в двигател и нов мотив, да надграждаш , да трупаш опит, който винаги ще те носи към нови успехи, радости и още –по смели предизвикателства. Ако съумеем въпреки, болката ,която изпитваме, въпреки разочарованието от несбъднатите очаквания– да забележим всички тези положителни неща- неминуемо ще сме благодарни на съдбата, за точна тази случка , точно тази среща с конкретния човек ,за точно това събитие- защото ще сме взели поука и преминали успешно през поредното изпитание...и знаейки, че това не е последното изпитание или препятствия и, че ни чакат още много такива –но вече по-опитни, по търпеливи по адекватни в търсенето на начини и решения за тяхното преодоляване. И може би, когато чуваме често да казват - няма случайни неща- да направим онова пътуване-към себе си- да чуем вътрешния си глас, ехото на спомените, които ще ни накарат да откриваме и в собствения си живот поредица от хора ,събития и случки –които са ни научили на нещо, които са ни изпитали за нещо и които са ни направили по силни и мъничко по мъдри и добри....!!!

Има хора, които докосват по особен начин

Вдъхновено от срещата ми с една жена от лятото на 2012 година в Балчик. Леля Раче, много харизматична и положителна личност, с която се видях за един разговор време, съвсем ненадейно, непланирано, неочаквано... Една среща ,която няма да забравя - за пет минути получих много топлина и много сърдечност.

Минути, които ме накараха да повярвам още веднъж в силата на всичко

положително, което може да е скрито в съвсем простите неща, една среща, една мисъл, една песен, една картина, едно цвете или просто отделна дума-могат да носят и излъчват послание, позитивна сила и енергия.

Има хора, които с първото виждане, с първото ръкостискане-ти стават някак си близки и симпатични... Усещаш топлината им. Присъствието им зарежда, гласът им докосва...и някак си запълват празнинка, която си усещал дълго време...и се питаш-къде са били до сега..?!...С тях се чувстваш различно, обновен, окрилен, вдъхновен....Чувстваш ги сродни Души. Понякога погледът им замества думите и пак ги разбираш и защото и погледа им говори. Има хора, които познаваш от дълго, виждаш ги често...но все нещо не достига да ги усетиш близки и Душата даже се затруднява да ги разпознае - появяват ли се около тях винаги има напрежение, разговорът е тромав и ти се иска, да си далече от тях. Не дават нищо, като усещане.. , не учат на нищо- не са полезни в нищо и с нищо...и си пожелаваш- по рядко да ги виждаш, по рядко да общуваш, ако има как.

Душата усеща, избира и търси да общува с хора, които макар и с един поглед, малък жест, мило и топло внимание стават Специални. Така ги приемаме, независимо колко дълго ги познаваме, независимо колко често ги виждаме. Всеки път срещата със специалните хора, зарежда с позитивна мисъл и енергия. Те оставят мил спомен след себе си. Всичко, което извира от тях излъчва топлина, разбиране, подкрепа. Провокират те, карат те да се замислиш върху онези простите неща, които съдържат и най ясните и точни отговори. Вдъхновяват те. Хора, които носят много любов и светлина в себе си и озаряват пътя на другите. Учат с искреност и не чакат отплата. Това са те-специалните хора, с които Съдбата ни среща не веднъж и всеки път в различно време и всеки път с послание. Искаме ли ще го открием, защото посланието носи промяна.

II част: Интервюта

Надие Карагьозова – секретар на МКБППМН- Кубрат с приз "Приятел на децата" от Национален форум "Моето дете"

Н.Карагьозова: Децата са крехки и чувствителни, лесно податливи към външни влияния, затова отношението, вниманието, диалога с тях трябва да бъде в посока позитивна подкрепа или позитивно възпитание в позитивна среда с позитивно отношение, което да изгражда доверие, сигурност и закрила!

Надие Карагьозова- Нади е от лудогорското село Бисерци-селото на пехливаните, както го наричат (дало много шампиони по борба). Детството ѝ минава там. С респект и уважение говори за възрастните от рода ѝ, с които е свързано детството ѝ и които са оставили до ден днешен светли спомени в съзнанието ѝ. Средното си образование завършва в Разград. Продължава обучението си в СУ „Св. Климент Охридски“. Магистър е по педагогика и връзки с обществеността. Има 24 години професионален опит. 10 години работи в София във висшата администрация, три години в Генералното консулство в Истанбул. От 2006-та е секретар на местна комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните в Община Кубрат. Интересува се от педагогика, психология, медии, връзки с обществеността. Притежава 12 сертификата за преминати специализирани обучения, завършени курсове и допълнителни квалификации. Автор е на много публицистични материали, публикувани в различни рубрики на печатни и електронни издания, като: сп. „Обществено възпитание“, "Дом, дете, детска градина", „Организация и управление на училището и детската градина“, вестник „Форум“, сп. „Педагогически новости“, сп. „Педагогика“, Професионално образование“ и сайтовете– moetodete.com, Edna.bg, Data.bg и др. Участвала е в 5 научни конференции с международно участие с научни доклади свързани с детската агресивност и личността на съвременния педагог, който трябва да бъде лидер на промяната и да вдъхновява ежедневно родители и деца, казва авторката. Обича да снима, да чете, да танцува, да изучава отношенията между хората, детската душевност, да се разхожда- флирта с природата е зареждащо и вдъхновяващо- казва още Нади.

Провеждаме разговора на "ти" в откровен и приятелски дух...

Като секретар на Комисията за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни в Община Кубрат, обясни на тази част от нашата аудитория, които не са запознати с работата на тези комисии, с какво точно се занимават и каква е ролята им в обществото?

- Обществено не е достатъчно информирана за статута на местните комисии, които имат изключително отговорна работа в осъществяването на превенцията и противодействието на малолетни и непълнолетни с асоциално поведение и тяхната ресоциализация. Държавни субекти на превантивно-

педагогическа дейност с малолетни и непълнолетни правонарушители са онези специализирани държавни органи или институции, чиято основна дейност е насочена към превенция на деца с проблемно поведение. Част от тази дейност са МКБППМН (местни комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни). Основен приоритет в дейността на всички местни комисии и комисията в Община Кубрат за противодействие на асоциалните прояви на малолетните и непълнолетните е ранната превенцията и тяхната ресоциализация. От тук произтичат и основните задачи на местните комисии - координиране на работата на различните държавни и местни субекти по превенция по отношение възпитанието на младите хора. Много са задачите (организационни, методически, превантивни, консултации, индивидуална работа с родители и деца, проучване, изследване и анализ на ръста и динамиката на противообществените прояви и др!), които стоят пред местните комисии, затова работещите и ангажирани в пряката дейност на комисииите заслужават уважението и подкрепата на обществеността.

Как помага КБППМН на децата с които се налага да работиш?

- Помага многостранно в няколко направления, като оказва правна, педагогическа, психологическа, социална и емоционална помощ и подкрепа. Не бива да забравяме, че всеки един случай относно малолетния и непълнолетния правонарушител изисква индивидуален подход и избор на стратегия за допълнителна работа след като се извърши прецизен анализ и сканиране на случая.

Индивидуалните характеристики на отделния индивид, причините довели до извършване на противоправното деяние, социалния статус на семейството, възможностите и нивата на осъзнатост и осмисленост са от голямо значение за осъществяване на ефективна превантивно-оздравителна консултация и дългосрочна работа, когато се налага поставяне под надзор на обществен възпитател-работа, която изисква много търпение, такт, отговорност и допълнителни умения за работа с деца с проблемно поведение.

Какви според теб са причините, които най- често водят подрастващите до противообществени прояви?

- Причините са най-различни- като се почне от чисто любопитство, поради характеристиките на детско- юношеската възраст до много по-сериозни като: липса на внимание, зачитане и обич от страна семейството и търсене на изява и внимание навън, което води до сблъсък и конфликт със закона; ниската самооценка и самочувствие- практиката показва, че деца с ниска себеоценка са по склонни към проява на агресия, насилия и извършване на противообществени прояви; лошите модели на подражание и кремиогенната приятелска среда и кръг; намаления интерес към училището (а всички знаем, колко важна институция е тя), не на последно място нездравите и хармонични отношения между деца- учители, деца- родители, родители- учители; моделите, които се копират от екрана и

интернет пространството, дори игрите, които показват добрия герой, който ползва много насилие, преди да възтържествува и победи доброто. С една дума безкраен списък от причини и фактори, които поставят на дневен ред все по ширещата се агресия сред подрастващите и безсилието на обществото и най-вече на образованието, като един от най-важните сектори на обществения живот, които някак си не се справят с предлагането на адекватни решения и алтернативни методи за справяне с така тревожния проблем. Политиците са агресивни, обществото е агресивно, възрастните са агресивни-как да очакваме от децата да не са. Икономическата, духовната, моралната криза, в която се намираме се отразява на ръста и динамиката на противообществените прояви.

Какви са най-честите престъпления на които са способни децата?

- Анализът, ръстът и динамиката на противообществените прояви зависи и се определя от много фактори. Всеки район е специфичен и се отличава с определен вид противообществени прояви. За община Кубрат, която обслужва 16 населени места са характерни кражбите (битови, джобни) и хулигански прояви най- често срещу лица и увреждане на чуждо имущество и сгради. Краде се храна с цел утоляване на глада- тъжно, но факт, има много семейства, които наистина няма какво да сложат на масата- имаме и такива случаи. Извършителите са от различен етнически произход и социални групи. През комисията преминават и деца на хора, които се ползват с добро име и авторитет сред обществото. Най-често реакцията на родител, узнал за деяние на детето си пред органите на реда е „не може да е моето дете“. Никой не е застрахован. Имаш деца-ще имаш и срещаш и проблеми. Важното е да се подходи с разбиране и желание за разрешаване на проблема приемлив за всички страни. Ето защо участието на семейството и училището в ранната превенция е от съществено значение. Да поставиш интереса на детето на първо място и да му дадеш нужната грижа, подкрепа и помощ.

Какво ти дава и какво ти отнема професията? Доколко успяваш да помогнеш на децата, нуждаещи се от специална подкрепа?

- Работата, срещите с деца, които са от другата страна на Закона, обогатява много в житейски план- всеки отделен случай е една различна съдба, виждаш пречупени детски души, озлобени от малки към най- близкото си обкръжение, апатични към действителността, виждаш откраднатото им детство, което няма как да те остави безразличен и без реакция. Ставаш още по-отговорен- когато става дума за деца нямаш право на грешки - не можеш да си прибързан и да излезеш с погрешна стратегия и решение. Семейството в много от случаите също носи вина за поведението и реакциите на децата. Те са огледалото, в което родителят вижда себе си. Децата с подкрепа от родителите, получаващи обич, разбиране, растат с добро самочувствие и по-уверени. Там където липсва или са влошени отношенията родители-деца - ежедневието го показва. Децата са невероятни учители. Отнема от личното

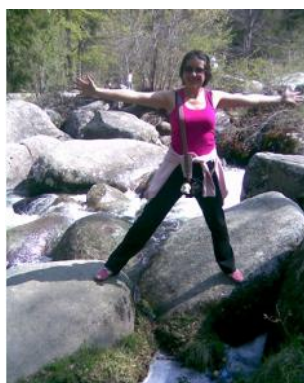
време - работата е доста специфична иска постоянно надграждане за да си адекватен и в час. В очите на по-агресивно настроен родител се превръщаш и във враг на моменти- практиката показва и такова отношение към колегите от системата. Всяка една дейност повече дава отколкото отнема. Въпрос на разбиране и организация.

В личен план, коя е Нади и кои са нещата, които те правят истински щастлива?

- Офф (прави дълга пауза, прокарва ръце през косите и се замисля...), Марианче, затрудняваш ме с този въпрос, как да говоря за себе си..., но все пак ще се опитам да обобщя, тези които ме познават най-добре, как биха отговорили на този въпрос- обикновена и в същото време необикновена, раздаваща се докрай на приятел в нужда, готова да помогне, с каквото и както може.

Обичам да правя изненади, спонтанна съм да избирам и правя подаръци в непразнични дни. Когато минавам покрай витрина, някой сувенир може да ми грабне окото и веднага се сещам за определено лице и без да се колебая влизам и го купувам. Може би са прави приятелите ми, знам ли... когато ме наричат и малко необикновена (усмихва се). Всеки е една малка- голяма вселена всъщност. Нади е палитра от емоции- не са ми чужди радостта и тъгата, болката и разочарованието, силните и слаби моменти- но винаги търсеца с изследователски дух и енергия. Непримирима съм и не се сработвам с хора, чието ежедневие се ограничава и съсредоточава в правенето на интриги, имам обострена чувствителност към несправедливостта. Не толерирам в никаква степен езика на омразата, етническата вражда, която се насажда от религията и политиката. Обичам да откривам и да разказвам за хубавото, позитивното в хора, случки и събития. Приятелите ми така ме наричат и приемат- човекът-репортер. Не съм злопаметна. Никога не търся реванш за злото, което са ми причинили. Мога да прощавам. Толерантна съм към различията в ежедневието. Ценя много чистота, свободата и стила в работата, в човешките отношения и облеклото. Какво ме прави щастлива?!- минутите на кафе и задушевен разговор с баща ми- който е не само родител, но приятел,

съветник, коректив и критик, семейството ми- когато знам, че всеки един от тях е здрав, общуването с качествени хора, които са се реализирали успешно в личен и професионален план, минутите на усамотение с хубава книга в ръка и релаксираща музика, усмивката на дете или възрастен, хубавите новини свързани с прекрасните ми пленнички, близки, познати и които са за цялото общество, когато подготвям нов материал, когато снимам, много малки неща могат да предизвикат щастие в мен..., както и много малки неща могат да предизвикат тъга и сълзи...

Като специалист и част от екипа на НФ "Моето дете", автор на много полезни статии, интервюта и актуални материали, какво ти носи този

допълнителен труд, който вършиш в името на родителите и техните деца напълно безвъзмездно?

- Удовлетвореност огромна. Когато виждаш, че това което правиш, се приема с одобрение, мултиплицира се като добър опит и добрата практика те радва и задължава да не се отпускаш и да продължаваш да работиш не само върху себе си, но и да сканираш и анализираш ежедневието, свързано със света на детето още по-отговорно и задълбочено. Тук е мястото да отбележа и благодаря, на теб Марианка- като създател и администратор на професионалния сайт „Национален форум моето дете“ и други медии, които ме откриха, поканиха, повярваха, оцениха и ме направиха част от екипа- специалисти в различните рубрики, в които участвам със свои статии, становища, идеи и споделям професионален опит. Често казвам, ако там, където очакваме най- често да ни видят и забележат не го направят, винаги някой някъде гледа с по- справедливи и по- критични очи.

Безвъзмездният труд облагородява по различен начин. Не материалната стойност, а моралната стои много по- високо като оценка и признание. Както е казал народът- направи каквото трябва, пък остави нещата да се случват и да става каквото ще. Скоро един приятел ми го припомни. Когато работя върху нова задача или идея се стремя да дам най- доброто от себе си като натрупан опит, енергия, настроение, отговорност и чувство, което ме задължава по някакъв начин. Самата аз чета колегите от другите области и ги подкрепям в нещата, в които са много добри и има какво да споделят. Да не спират да творят.

От какво най- много се нуждае всяко дете, за да израсне като добросъвестен гражданин?

- От обич и безусловна любов, от много добро възпитание, емоционална подкрепа, от добри модели на подражание, от ценности които да го водят в неговото цялостно израстване- да знае отрано какво е отговорност, дисциплина, ред, правила, уважение, да расте с усещането, че е значимо, единствено и уникално. Ролята на значимия възрастен е от голямо значение в живота на подрастващия- който знае и умее как да го подкрепи, насочи, напътства и разбира при нужда и необходимост.

С какво усещане изпрати старата и посрещна новата година?

- Изпратих старата 2015-та с усещане на удовлетвореност и благодарност. Удовлетвореност от постигнатите високи резултати в работата ми като секретар на МК и реализирани задачи свързани с отговорното родителство, трафика на хора-(тук искам да изразя огромната си благодарност на колегите от Националната комисия за борба с трафика на хора), които откликнаха на моето писмо и молба за предоставяне на материали свързани

с тази толкова тревожна тема, не само в национален но и в световен мащаб, с които успяхме да проведем информационна кампания сред населението на Община Кубрат, многото информационни кампании, осъществени в дните на отворени врати на комисията (провеждат се едни път седмично-в сряда), в които се разглеждат теми свързани с наркотиците, опасните непознати, безопасен интернет, явлението бой-ловър и мн. др. все теми, които будят сериозна тревога сред родители, педагози и деца.

Благодарност към предизвикателствата на ежедневието, трудностите, проблемите, които търсят решения, срещите с децата от различни възрасти, техните родители, колегите от системата, които и тази година бяха част от моето настроение, вдъхновение и енергия в личен и професионален план за да мога да финализирам с успех заплануваното. МК-Кубрат е една от най- младите комисии в системата, но има с какво да се гордее- организирана е два конкурса свързани с агресията и добротата, с призови места е от три национални конкурса, аз имам две участия в други два конкурса, които също са отличени. Автор съм на 40 теми, които са публикувани в престижни научно-методически списания. Комисията има добра визия- програма, план, ценности, добър екип, добра организация. Имаме нужда от добра координация и приемственост между всички институции, които тангират с детската проблематика. Добра партньорска политика-добри резултати, лоша приемственост неефективна дейност. Няма как да се постигнат добри резултати, когато един гради- трима рушат.

Какво е твоето послание към нашите потребители?

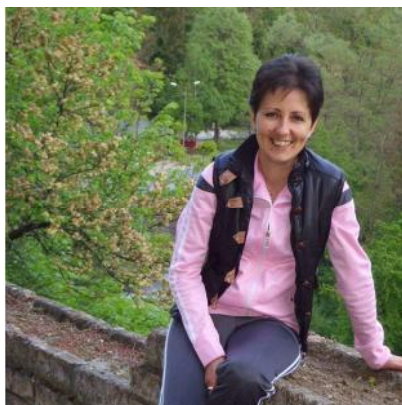
- Да са най-вече здрави, имат ли го- имат необходимото и достатъчното за да реализират всичко запланувано. Да не спират да четат, за да са винаги професионално информирани. Да не спират да търсят, защото който търси намира, който търси се развива. Да не спират да дават, защото който дава получава, да не спират да обичат, защото който дава обич получава два пъти по-голяма. И да не спират да гледат с ДОБРИ ОЧИ, ЗА ДА ВИЖДАТ КРАСОТАТА, КОЯТО Е В ИЗИБОЛИЕ, КОЯТО ПРАВИ ЖИВОТА НИ ПО- МЪДЪР И МНОГО ПО- ДОБЪР. Да не спират да мечтаят!

Благодаря за този разговор, Нади! Благодаря от името на нашия екип и потребители за предоставените от теб статии, интервюта и споделен опит! В навечерието на 10-я рожден ден на НФМД напълно заслужено си удостоена с нашата почетна грамота "Приятел на децата". Бъди все така всеотдайна в това, което правиш!

Интервю на Мариана Йорданова

Боряна Алексиева: Няма случайни неща!

Боряна Алексиева- майстор на гоблени

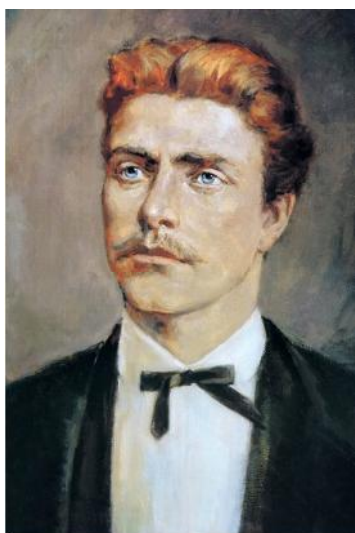

Боряна Алексиева е родена на 21.02.1976 г. Живее в с. Брестовица. Работи в град Пловдив. Ушила е над 70 гоблена. Широк е спектъра на предпочитаните от нея теми- образи, коне, икони, пейзажи, животни, детски сюжети и украси за дома. От една година шие гоблени с мъниста. Членува в различни гобленарски групи и форуми, включително е в една руска група. Ежегодно участва в националната среща на гобленарите, които се провеждат в различни градове на страната. Сред приятелите си е позната като слънчева, открита и добронамерена. Обича да помага, наскоро организира група "Да помогнем на Илиян- благотворителен базар "- за набиране на средства за протеза , за Илиян Илиев пострадал в катастрофа и изгубил дясната си ръка. Участва в конкурси, включва се активно в игри за ушиване на гоблен по определена тема. Малко преди 9-та национална среща на гобленарите, който ще се проведе в град Видин, се състоя нашия разговор.

Как се запали по гоблените, кога започна твоето пътуване в света на конците и панамата...?

Всичко започна преди 21 години . Приятелка шиеше и на мен ми стана интересно и реших , че и аз искам така да си ушия . Веднага отидох да си избира гоблен и си купих и започнах да пътешествам в този необятен свят на гоблените.

Първият гоблен, който уши и чувството което изпита?

Първият ми гоблен е момиче с шапка . Чувството беше невероятно и вълнуващо. Така увличащо , че никога не угасна този ентузиазъм . Все още се вълнувам за всеки закупен и ушит гоблен . Искам и още и още . Преди години нямаше особен избор на фирми и модели . Сега вече има всичко кое от кое по – красиво и изкушенията са невероятно големи и много.

Какво усещаш докато шиеш, това променя ли те и как?

Когато шия се пренасям в друг свят. В света на

красивото. Забравям за проблемите , които ни заобикалят. Мисля само за гоблена и схемата , за всяка нова фигурка , която се появи на панамата. Неописуемо е. Чувствам се спокойна, релаксирам.

От какво се водиш при избора на следващия гоблен?

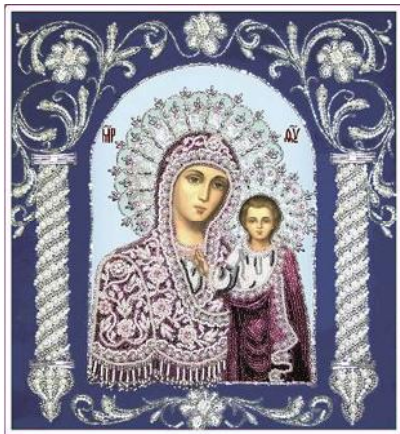
Всичко е моментно състояние и усещане . Видя нещо красиво , грабва ме и не мога да се примиря докато не си го купя . Не е нещо конкретно . Трябва да го усетя, че е моето.

Освен шиенето, какво друго ти носи удовлетвореност?

Освен гоблените обичам много и да чета , но за съжаление не ми стига свободното време за всичко . Обичам книгите и много купувам книги , които се надявам един ден да имам време да прочета.

Шиеш ли по поръчка , имат ли определени предпочитания клиентите ти?

Не. Не шия по поръчка. Всичко което шия е или за мен или за подарък. Продала съм един единствен гоблен, който закупих и уших специално за благотворителната кауза, с която се заех и честно казано ми беше малко мъчно за него. Но зная , че е за добро дело и това ме прави щастлива!

Върху какво работиш в момента?

В последните години шия по няколко гоблена едновременно и според настроението ми захващам някой от тях. Запалих се по гоблените с мъниста, стават по – бързо и ми е доста увлекателно . Обожавам конете и имам много закупени гоблени с коне. Голяма слабост са ми гоблените с българската тематика . Искам всичко да уших едновременно, но не може за съжаление. Започнах и един Ангел- Инна, който е в памет на трагично загинала приятелка. Инка промени моя свят по начин, който не мога да опиша.

Коя част от себе си изразяваш най-много чрез гоблените?

Моят свят! Моето вътрешно усещане за нещата и за красотата, мисля че се отразява в избора ми на гоблен.

Израза, която си повтаряш най-често?

Няма случайни неща !

Красимира Любенова: Винаги може още малко!

Имаме много, много, безкрайно много за показване! И история, и фолклор, и архитектура, и съвременно изкуство. Но някак... не ни се получава, не ни трепва отвътре- казва майсторката на кукли Красимира Любенова.

Красимира Любенова, живее и работи в Кранево. Тихо и уютно курортно селище на Северното ни Черноморие. Собственик на уютен семеен хотел и ресторант,

където се сервира най-вкусната рибена чорба по стара семейна рецепта (казва, че тайната е в една подправка). Общува с лекота с клиентите. Усмивката не слиза от лицето ѝ, дали заради работата или защото самата е слънчева, пряма и приветлива, не знам, но така я запомних с нейната широка усмивка от лятото на 2015 година, когато покрай служебен ангажимент отседнах в нейния хотел. В интериора на хотела и ресторанта правят впечатления разни ръчно правени изделия, които внасят допълнително топлина и уют. Най-запомнящи се обаче са ръчно правените кукли. Всяка кукла е така изпипана, няма как да не забележиш многото труд, старание и чувство вложени в тях. Красимира е намерила начин, чрез хобито си да изрази не само себе си, но и силата и красотата на българския дух.

Краси, помниш ли първата си кукла?

- Да, разбира се, че я помня. Всъщност не беше кукла, а Мечо Пух. Била съм на около 10-11 год., а сестра ми може би още в детската градина. Баба ни ни изобретяваше разни игри през зимните дни, особено, когато боледувахме и не излизахме дълго от къщи. Учеше ни, занимаваше се с нас. Бяхме направили доста малки и сладки неща. Прихванала съм много от жените във фамилията - майка ми също е с безпогрешен усет и око за пропорции, цветови съчетания. Тя също ни отделяше много време у дома. Явно си имам добро наследство.

Какво е чувството на финала, когато видиш готовата кукла?

- Чувството на финала (ококорва синьо-зелените си очи). Знаем ли, всеки път е различно. Всъщност съм много емоционален, импулсивен и доста често хаотичен човек (смее се и прокарва ръце през косите). Винаги чакам да ми дойде настроението, пък дори и за едната скица, да не говорим вече за същинския процес. Случвало ми се е по цели дни нищо да не пипвам, а изведнъж за няколко часа да направя нещо, дълго отлагано. Не давам имена и не се привързвам, ако това ме питаш. Чувала съм подобни разкази, но това не е моята история. Работя с огромно удоволствие и желание, влагам емоции естествено - и то точно защото не съм майстор, абсолютно начинаещ съм, лаик. А и съвсем не се вземам толкова на сериозно - едва от година и половина се занимавам с интериорни кукли. Все още се уча, сама и в движение. Чета постоянно, всеки ден откривам по нещо ново, запознавам се с много такива обсебени ентузиастични като мен самата. Интересното е, че повечето от нещата ми се получават на "прима виста". Никога не преработвам "грешките", просто ги оставям настрана, да отлежат. Опитвам да ги погледна под друг ъгъл и... в един момент всяка "грешка" си намира прошката. С риск да прозвуча абсолютно клиширано - от усмивките на хората, които виждат, поръчват, получават моите неща, разбирам с безкрайно удоволствие, как всяко усилие си е струвало. Още повече, че понякога дори подсъзнателно, се "подписвам" с малка закачка, с леко намигване. В общи линии финалите до момента са били доста приятни.

Освен кукли, какво още...?

- За сега само кукли. Всъщност и всякакви текстилни същества. И повярвай ми, това няма нищо общо с какъвто и да е комплекс на неизживяното детство. Дори напротив - като деца винаги сме имали у дома по много от всякакви игри и играчки. Правенето на кукли приемам като предизвикателство. Така, предполагам, е с всички, които имат някакво хоби - иска ти се да се усъвършенстваш, търсиш и откриваш нови територии, като обсебен си. Важното е веднъж да намериш "твоего нещо", това което те вади от обувките, не те оставя да заспиш, присмива ти се от ъгълчето си. Текстилят е материал с безкрайно много приложения и "възможности", но и с характер и е цяло малко чудо да видиш, как от едно парче плат става нещо хубаво, понякога забавно, понякога откровено смешно. Тези, смешните неща, си ги обичам най-, най-. Ти самата знаеш, че това изкуство е старо, колкото света. В момента кукленото майсторство бележи голям подем. Безспорно доказани са руските, бразилските, украинските, италианските майстори. Има много както класически, така и модерни школи, методи, течения. Дори обучения на най-високо ниво. Например точно сега стартира, традиционното вече, едногодишно обучение по дизайн и майсторство в изработването на кукли в Московския държавен институт по дизайн. В него се преподават основните седем техники в изработката на кукли, история на кукленото изкуство, конструиране, история на костюма, дизайн на костюма - много дисциплини, но и много практика. В България също има вече доста утвърдени имена в ръчната изработка на интериорни кукли. Куклите могат да бъдат и са отличен елемент от облика на всеки дом, а защо не и на всяко обществено място. Въпрос на лично усещане и задължително въпрос на мярка. Хората с вкус, възпитание и култура винаги предпочитат, за подарък например, нещо уникално, ръчно изработено. В много култури да получиш ръчно изработен подарък е истински знак, че подаряващият те цени високо. Знаеш ли, май се оказва истина, онова стааааро клише, че няма нищо случайно на този свят. В гимназията рисувах много, бях си наумила да ставам архитект, след като вече бях "минала" през няколко различни професионални поприща - ходех на всевъзможни курсове и уроци по рисуване, и все в големи групи, което не ми е помагало. Нали се сещаш по онова време как донякъде суховато се преподаваше на повечето места - молива, кредата, боите, ракурсите, светлосенките.... Всички правеха едно и също без оглед на индивидуалните заложби и нагласи. Ами доскуча ми да рисувам все едно и също - натюрморти, с лявата ръка да си рисувам дясната и обратно. Нещо не ми се получаваше, не случих на вдъхновяващ учител, може би. Не, че не е имало такива. Просто аз не срещнах моя. Накрая се насочих към нещо коренно различно - туризъм. Тинейджърски неволи. Но ето сега натрупванията дават резултати. Може би наистина има някаква предопределеност, знам ли...

Правиш кукли с носии, характерни за различни области и така представяш и българското народно творчество, което е похвално, коя

носия те затруднява най-много...?

- Да ти призная, това с фолклорните кукли стана съвсем случайно. Спечелих един конкурс по Коледа, благодарение на което ми се обадиха от голяма институция - дали не бих им изпратила мостри с нещо характерно и запомнящо се, типично българско, подходящо за висок международен форум. И естествено какво да е друго, освен кукли в национални носии. Поръчката беше огромна, съизмерено със супер скромния ми опит. Но се хванах здраво. Първо изчетох огромно количество литература, изследвах десетки тематични албуми, направих много скици. И нещата потръгнаха. Поработих си... Не бих казала, че някоя носия ме е затруднила особено. Единствено северняшката двупрестилчена ми се поопъна малко в началото, но после се разбрахме. Сега, след повече от половин година, си ги харесвам все повече и повече. С най-голямо удоволствие направих кюстендилските костюми. И сякаш все ефирните красавиците на Майстора ми бяха пред очите. Магия...

Традиционната българска кукла в носия и мускалчето с роза ли са все още хит за туристите, които посрещаш и изпращаш?

- Може би, донякъде само. Безспорно предизвикват интерес, възхищение, но съвременните хора, особено тези с натрупвания идват с готови собствени програми съобразно интересите си. Не всички само лежат по плажа, хапват и спят. В работата си се запознаваме с много интересни личности. Имашме една дама от Украйна, гимназиален и университетски преподавател по история и география, която за целия си престой почти не стъпи на плажа, но за сметка на това обиколи всички забележителности, музеи и галерии от Балчик до Търново. Тя правела винаги така - при всяко свое пътуване събира всичко, което може, за страната и го включва после в обучението по предметите си. Водещ художник-реставратор от Ермитажа, също обучаваща в момента студенти, си замина с всички възможни каталози на музеите в нашия регион. Семейство програмисти от Германия пък бяха направили над десет часова филм за българските манастири. Унгарци, живеещи в Австрия пък се влюбиха в Текето, манастира в Оброчище, в легендите за Св.Атанас, за летящи дервиши, за невъзможната любов между християнин и мюсюлманка, за младия Владислав Ягело. /Интересно, че бяха чели предварително последните хипотези за битката за Варна, според които военните действия са стигнали до тук./

Имаш участия на изложби и награди, какво е усещането да презентираш труда си, помниш ли първата си награда?

- Не, съвсем нямам много участия и награди. Нова съм в занаята. Предоставяла съм мои неща в няколко благотворителни търга с различни каузи - за помощ за лечение предимно. Правя го с удоволствие и ще го правя винаги, когато имам покана. А презентацията май лекичко ми куца. Публикувам някои неща в профила си в социалната мрежа, но дотам. Все се каня да си направя страничка, блог, но за това задължително трябва да си подобря фотографските умения. А първата си награда я помня, и още как! Бях на 6, мама ме заведе на едно състезание по рисуване и конструиране. Била съм най-малка от всички, но съм им събрала очите - така разправя майка ми. Единствените мои спомени са пътуването със самолет и наградата

... огромна кукла, почти колкото мен! Още живее някъде по тавана на нашите.

Как мислиш, успяваме ли да се представим добре пред света, как един хотелиер с дълга практика като теб може да обобщи това?

- Болната ми тема... Имаме много, много, безкрайно много за показване! И история, и фолклор, и архитектура, и съвременно изкуство. Но някак... не ни се получава, не ни трепва отвътре. Не умеем да се рекламираме, да се „продаваме“, да поднасяме достъпно, но професионално нещата, така че да предизвикват интерес, любопитство. Но нали се сецаш – аз и такива „балами“ като мен, каквото и да поставяме и натрупваме по рецепцията, каквито и съвети да даваме на туристите, съвсем не сме достатъчни. Колкото и големите, отговорни туроператори да си обновяват екскурзионните програми всеки сезон – съвсем не е достатъчно. Сякаш нямаме адекватна национална самооценка. Виж комшиите: два камъка, на които седнал бог Х да си почине – хоп, печеливша туристическа пътека, замък в планината с умело прикачена съответната литературна легенда – хоп, печеливша туристическа дестинация. Покрай тях живва цялото градче, селце, целият регион. А ние тук какво – скъсваме се да поддържаме някакво повече от прилично ниво, а като се върне гостът от плажа единственото което чуваме е: Много е хубаво при вас, много чисто и уютно, прекрасна храна без полуфабрикати, но... пътят до плажа..., ...улиците са ужасни..., мръсно е..., ...това село е много занемарено..., ...защо няма транспортни връзки до.... Това за съжаление пишат туристите и в анкетите на заминаване.

Туризмът е интегрален бизнес, но разбирането за това сякаш липсва тотално, „политиките“ са все ялови. Внасяме всичко – от домати и месото, до приборите в ресторантите и текстила в хотелите. За да тръгне този сектор, така както заслужаваме всички ние, трябва много сериозно отношение и много гъвкавост, трябва адекватно на времето професионално образование, трябва ако щеш и адекватно законодателство, дотации, съвместна работа на бизнеса с образованието. Нищо ново не ти казвам май. Така сме зациклили на едно ниво, че ръст от около 6% предизвиква небивали хвалби. Инертни сме като цяло ние българите, не си гоним интересите, не изискваме достатъчно от държавата си, от общината си, от кметството си. А този бизнес е труден – правиш хотел, ресторант, ски училище, и си мислиш, че реките от мед и масло ще те потопят едва ли не още първия месец. Да, ама не! Даян му е майката! Всеки Божи ден! Тези като нас, които сами работят наравно с персонала в обектите си ще ме разберат прекрасно за какво говоря – по 18 часа на крак, пръв идваш и последен се прибиращ. Защото знаеш, че си малкото, но последно звено по веригата търсене-предлагане, че един единствен недобър отзив може да те върне в стартова позиция. Знам, знам, че в бранша има много едnodневки, откровени печалбари и тотални некадърници. Но виждам и друго през последните няколко сезона – няма го вече онова презрително пренебрежение от страна на големите туроператори към малкия семеен бизнес, както беше преди.

Такива малки обекти като нашия стават все по-търсени и по-привлекателни за гостите. Все пак има светлина в тунела... Мога да ти разкавам цяла седмица за тези неща...

Имаш ли пазар за твоите изделия?

- Да, за моя голяма изненада. И за изненада на семейството ми. Отначало се шегувах доста с начинанието ми, но сега дори си имам мини ателие с всичко необходимо в единия край на дневната, благодарение на съпруга ми. Редовно ги товаря с поръчки и него, и сина ми, когато нямам време - материали, платове, боички, косички, дантелки. Вече знаят всички арт магазини в района, всички магазини за

платове. Започнах като на шега, но след време установих, че това си е един огромен пазар. Хората, независимо къде живеят, колко са заможни, образовани, търсят различното, извън сериите и клишетата. Имам непрекъснато поръчки за различни лични празници и поводи – рождени дни, кръщенета, сватби. Обикновено питам и разпитвам, опитвайки се да разбера повече за получателя, за вкусовете и предпочитанията му. Имам клиенти, които направо казват – дай това от тази снимка. Или - искам това, но в синьо, нацупено и червенокосо. Не откривам топлата вода, не съм първата, нито последната.

Твоето хоби на какво те учи теб самата?

- Да съм по-подредена. Буквално. Да търся „своя почерк“, „своя модел“, „своите цветове“. Да продължавам да правя подаръци на хората, които ценя и обичам. Да продължавам да се радвам заедно с тях. Да продължавам да слушам вътрешния си глас, който до сега не ме е подвеждал в нито една оценка. Ами не е малко.... Иначе с бързането, с техниката, с гоненето на срокове, с „дяволът е в детайла“ съм свикнала отдавна. Но както се ни учили – „Винаги може още малко.“

Морето е....?

... много солено. Понякога. За някого.

Азиз Шакир- Таш– магьосникът с думите

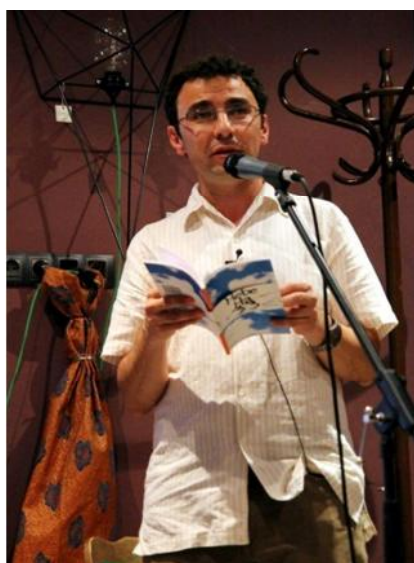

Кой е Азиз Шакир- Таш? Азиз Шакир- Таш е роден на 7 декември 1973 г. в Смолян, където завършва английска гимназия. После учи арабистика, турски език и литература в СУ „Св. Климент Охридски“. Доктор е по история на науките в Истанбулския университет. Негови творби са превеждани на дузина езици, а самият той пише на четири– български, турски, английски и арабски език. Автор е на книгите «Повод за небе» (1993), «На 22» (2004), «Апокриф за дъжд» (2004) и «Небе на 33» (2007). «Насрещен вятър» (1999). Съвместно с Мая Ценова превежда антологията на съвременната палестинска

поезия «На среща със сбогуването» (1999) и сборника с творби на големия палестински поет Махмуд Даруиш «След тебе няма след...». Автор е и на преводите на турски на «Житие и страдания на грешния Софроний» (2003) и «Книга за българите» (2006) на професор Петър Мутафчиев.

Името на Азиз Шакир- Таш е много специално за мен. Познаваме се от студентските години, когато правех първи стъпки в радиото. Беше гост на първото ми интервю. Спечели симпатиите и уважението ми още на първата среща. Тогава изпитах респект към неговата поезия- дълбока, прочувствена и мъдра. Чувствам го колкото близък, толкова и непознат. От сините езера на очите му извира родопска топлина. Земен, чувствителен, откровен. Беше и е любимец на издателите. Така го помня - в тичане от литературна среща на среща, постоянно с книга в ръка. От един наш разговор изпитах срам от себе си – някак си сред многото книги „Малкият принц“ на Екзюпери не беше сред тях. Бях я чела многократно, но я нямах в личния си архив. След нашия разговор влязох в първата книжарница и си я купих. Защо разказвам това, защото Азиз има един любим въпрос– прочел ли си „Малкият принц“? Сега всеки път, когато я прелиствам, усещам присъствието на Азиз Шакир - Таш. Съвременните критици го наричат българският Орхан Памук. И имат право – от първата ни среща, до срещата ни в социалната мрежа преди няколко дни изминаха много години. Извървял е доста път- професионален, творчески, академичен, житейски. Път, в който е оставил много труд, израстване. Път, който ме провокира да го поканя да бъде гост на интервюто в навечерието на 1 ноември- денят на народните будители.

Азиз, пишеш от малък, помниш ли първото си стихотворение?

- Благодаря ти за милото представяне! От него си дадох сметка колко много всъщност съм се променил, и че това не е непременно за добро. Например, едва ли някой от всичките ми познати към днешна дата – а според фейсбук те са поне хиляда – ще си спомни да съм му задавал какъвто и да е въпрос за „Малкия принц“. Може да се е случвало да отворя приказка за вече порасналия принц на Екзюпери от „Цитадела“, но малкия явно съм го обрекъл на забвение, каквото той определено не заслужава. За първото си стихотворение имам следния спомен: Получи се спонтанно. Бях в подготвителен клас на езиковата гимназия в Смолян и го написах като форма на тих протест срещу един от преподавателите ни, беше поема в класически стил на английски език.

(Усмивва се.) Но не оставайте с впечатление, че съм запазил лошо чувство за гимназиалните си години. На тях дължа всички посоки, по които поех впоследствие.

Говориш с голяма любов към възрастните от твоето семейство и по-специално за дядо си Шакир? Какво наследи от тях?

- Човек (а това с пълна сила се отнася и до народите) не следва да компенсират собственото си безславно настояще със

славното минало на предците си и да превръща в капитал качествата им, за да прикрива с тях недостатъците и комплексите си. Това, разбира се, не означава да не сме им благодарни за наследството, но следва да се гордеем с него, само ако го опазваме и използваме, за да надграждаме. Родителите на родителите ми, с които имах възможност даделя един покрив по време на ваканциите, ми завещаха не само куп стари книги, но и модели на достойно поведение – както в ежедневни, така и в по-извънредни ситуации. Друг е въпросът доколко успявам да съм на ниво и дали те биха се гордели с мен. Дядо ми Шакир зае по-специално място в живота ми не само по линия на това, че с него прекарвах по-голямата част от летата на детството си, но и с това, че ме научи на арабските букви, а не на последно място и с десетките страници, в които е описал живота си, и своеобразните „лексикони“ с любими епиграфски надписи и стихотворения, които ни остави на изпроводяк. На това писано наследство дължа и първите си научни публикации, посветени на няколкото му „тефтерчета“.

След първата стихосбирка „Повод за небе“, творческият ти път е осеян с много нови творби и успехи? Какво е усещането, когато държиш новата творба в ръцете си?

- Откакто виртуалните пространства навлязоха в живота ни, на авторите все по-рядко им се случва да държат нещо новоизлюпено в ръце. Това неизбежно води до някакво отчуждение между „създателя“ и „създанието“ му в момент, когато последното има най-голяма нужда от обгрижване. Липсата на подобна грижа може да осакати и двамата за цял живот. Стихотворенията от „Повод за небе“ са писани във времена, когато единствените компютри бяха с марка „Правец“ и не можеха да бъдат използвани дори като пишеща машина. Към днешна дата паметта им не би побрала и една снимка, направена с обикновен дигитален апарат. Но както тогава, така и след като работният ми лаптоп се превърна в продължение на физическото ми тяло, продължих да пиша стиховете си с молив или писалка върху всевъзможни хартиени носители – хвърчащи листове, салфетки, автобусни билети...

Писането как те променя и с какво те обогатява?

- Сещам се за един страхотен страничен ефект от писането: благодарение на него съм бил канен на четения на хърватския о-в Крк, в столицата на Крим – Симферопол, Конгресната библиотека във Вашингтон, кулата „Менара“ в Куала Лумпур и други прекрасни места... Пътуванията, които те срещат със събрата по перо, са богатство, което те променя за добро. Случвало се е неведнъж написаното като бумеранг да се връща под формата на запознанство с човек, който да се окаже неизменна част от битието ми впоследствие, а каква по-голяма промяна от това...

Прежеждането или писането ти носи по-голяма увереност и удовлетвореност?

- Преводаческият труд в България е колкото трудоемък, толкова и неблагодарен. Факт е, че количествено преводите ми надхвърлят десетки пъти собствените ми писания, но никога не съм ги възприемал като част от творчеството ми, още по-малко – като източник на увереност. Възприемам ги като своеобразен данък на доброволни начала, който всеки носител на повече от един език, е длъжен да заплати в името на това, поне писмените богатства на планетата ни да са разпределени по-справедливо. При

преводачите, които са и автори, тази дейност изисква и висша форма на скромност и потискане на егото, защото те се оказват в позиция да работят не за себе си, а за популяризирането на труда на свои колеги. Редно е от позицията на читатели на преводна литература да обръщаме по-специално внимание на изписаните с малки букви имена на преводачите и да създаваме повече поводи да им засвидетелстваме благодарността си за месеците и годините от живота им, които те са посветили на авторите на оригиналите и на нас.

От много години си свързан с Истанбул - града магия, как се случи това?

- Явно определението ти за Истанбул не е лишено от основания, защото като се започне с моето попадане в края на миналото хилядолетие в Града с най-главно „Г“ в живота ми и се стигне до днес, наистина всичко се случва като в магия. Есента на 1999 г., благодарение на получена в последния момент стипендия за аспирантура, която не бях планирал, постъпих като докторант в специалност „История на науките“ на Истанбулския университет. Докато писах докторската си теза, посветена на формирането на научната и културна среда в Одрин през XIV-XVI в., се запознах с десетки професори, чиито имена дотогава ми бяха познати като автори на най-авторитетните студии, посветени на османската история и култура. Паралелно с научния, на фона на Истанбул, водех и чисто литературен живот, който ме запозна пък с немалко от съвременните турски писатели, които вече бях превеждал. Какво ако не магия е това, да разговаряш на маса или участваш в четения с (вече покойния) Аттила Илхан, Ляле Мюлдюр, Мурат Гюлсой, Аслъ Ердоган, Кючюк Искендер, Сунай Акън, списъкът е наистина впечатляващ не само като дължина... А ако отворя дума и за магията на Босфора, Златния рог и накачалите на всеки хълм храмове, няма да му се види краят на това интервю.

Общуваш много с млади хора като преподавател и поет, какво мислиш - съвременният човек чете ли достатъчно?

- Все по-сложно е да се определят параметрите на „достатъчно“-то. Може би става дума за някакъв абсолютен екзистенц минимум, който поколението на израстите само с книги на хартиен носител очаква от днешните млади хора да покрият. Не си даваме сметка, но много от тях всекидневно изчитат десетки страници с художествена литература във вид на споделени от техни приятели в социалните мрежи текстове, а това не е никак малко. Като преподавател съм по-скоро разочарован, защото редовно установявам, че повечето ми студенти не са чували, а какво остава да са чели знакови за световната литература произведения. Неотдавна имах късмета да попадна като гостуващ лектор на трети подред ежегоден летен лагер по творческо писане за подбрани с конкурс ученици от Езиковата гимназия в Пловдив, организиран от Фондация „Стоил Куцев-Даскала“ в курортния комплекс „Елените“. Заедно с останалите колеги бяхме очаровани не само от начетеността и разнородните таланти на гимназистите, но и от зрелостта им.

Сравнението между нашето едновременно ниво и тяхното определено беше в тяхна полза.

Познат си и зад граница. Твои преведени книги намират все по-широк кръг читатели. Това е голямо признание... Защо избра точно "Житие и страдание на грешния Софроний"?

- Всъщност не аз бях в основата на този избор, а г-н Чагатай Анадол – шеф на истанбулското издателство „Китап“ (Книга), който случайно попаднал на немския превод на житието и решил, че то в качеството му на исторически извор, касаещ османския период, трябва да стане достояние и на турските читатели. Бях впечатлен от коректността, с която тогава издателят издири наследниците на покойния художник Иван Кожухаров, на когото

принадлежало графиките в немското издание, за да им заплати авторски права. Същото се повтори и по отношение на небезизвестната наша османистка проф. Вера Мутафчиева, след като по мое предложение решихме да включим като коментар към турския превод на житието избрани текстове от нейната „Книга за Софроний“. Наскоро г-н Чагатай се свързва с мен с молба да подпиша нов договор, предвиждащ второ издание, факт, който недвусмислено показва, че книгата не е останала незабелязана.

Азиз Шакир-Таш кого и какво чете?

- Напоследък, главно споделени от приятели и колеги в интернет текстове; повечето от тях – стихове; книги, които превеждам; а покрай академичните си занимания се случва да прочета и някоя и друга скучновата научна статия. Продължавам по панаирите на книгата да купувам на кило, но само малка част успявам да „изконсумирам“, затова и си спомням с носталгия колко много четях през гимназиалните и студентските си години: скъпите на сърцето ми романи „Репорт пред Ел-Греко“, „Зорбас гъркът“ и „Последното изкушение“ на Казандзакис, „Мостът над Дрина“ на Иво Андрич, „Хазарски речник“ на Милорад Павич, западноевропейски и класически източни философи като Ницше, Киркегор, Ото Вайнингер, Конфуций, Ибн Араби и Газали, но и по-малко известни заглавия като романа „Крабат или преобразяването на света“ на Юрий Брезан. Не на последно място имах възможност да чета и книги на турски – някогашни издания на „Народна култура“, каквито бяха романите на Сабахаттин Али, сатирика Азиз Несин, избраните съчинения на Назъм Хикмет, а също и исторически романи (примерно „Османджък“ на Тарък Бугра) и книги със съвременна турска лирика (Юмит Яшар, Орхан Вели и др.), изпратени ми от изселили се в Турция роднини. Разбира се, не всичко прочетено ми е било от полза и не всичко ми е доставяло удоволствие, но това е друга тема...

Върху какво работиш в момента?

- Току що приключих с изчитането на коректурите на новата си стихосбирка, озаглавена „Околосветска обиколка на липсата“, която предстои да излезе до месец от „Жанет 45“. Използвам случая да благодаря на шефа на издателството Божана Апостолова за поканата и на женския екип, състоящ се от Венета Атанасова и Мая Любенова, който работи по графическото и езиково оформление на книжката. Паралелно тече редакцията на два превода – единият от османски език на суфи романа „Дълбините на фантазията“, писан от живял преди век автор, родом от Пловдив – Филибели Ахмед Хилми; а вторият – на романа „Вълшебният мандарин“ на вече превежданата на български съвременна турска писателка Аслъ Ердоган. Не преставам да работя и над себе си, за съжаление, невинаги с успех.

Как почива и се зарежда Азиз Шакир-Таш?

- Не умея да си почивам. Винаги на гърба си нося работа поне за месец напред и ако се случи да поседна за повече от пет минути, (точно както в момента) изваждам от раницата си лаптопа и започвам да тракам по клавишите му. Зареждащо ми действат срещите с хора, след които осъзнавам, че усилията ми в дадена насока не са били напразни. Често това са мои студенти или читатели, успели да съзрат нещо отвъд повърхността на написаното. Разбира се, като стана дума за почивка, не отказвам и срещи с морски плажове по света и у нас...

В навечерието на празника на народните будители, твоето пожелание към младите, колегите и читателите?

- Да спят достатъчно, за да имат след това сили да бъдат онези, които се успиват.

Благодаря за този разговор!

ДО ПОСЛЕДНИЯ

*По първи петли
те сънувах без мен.
По първи петли
се събудих без теб.
По първи петли
аз намразих петлите.
---*

ОСНОВАТЕЛНА ПРИЧИНА ЗА АПОКАЛИПСИС

*Според някои,
вселената, която обитаваме,
е чернова*

на пълна с грешки тъмнина,
преписана със скоростта на светлината.
А дали ни има в беловата?

ДВУИЗМЕРНОСТ

Земята се върти
единствено
когато
с твоята отвертка
я отвинтвам
от атласа
татуиран
на гърба
на небосвода...

(Азиз Шакир- Таш)

Мирослава Каменовска- канонистичното изкуство път към божествения СВЯТ

(Четката, боите, палитрата - моето сърце, иконата/картината която вижда зрителя – моята душа) – така определя Мирослава рисуването и своето послание, което изразява чрез него)

Мирослава Каменовска живее и работи в гр. Козлодуй. Завършила е Педагогика на обучението по изобразително изкуство в ЮЗУ „Неофит Рилски“ и Начална педагогика в СУ „Св. Климент Охридски“. Рисува икони и мечтае един ден да организира изложба. Ръководи школа по изобразително изкуство при Дом на енергетика

към АЕЦ гр. Козлодуй. Има учителски стаж 5 години. Обича да рисува, да работи с деца, да прекарва всяка свободна минута със семейството си и да се разхожда сред природата. Любимият и израз е... една мисъл на Пабло Пикасо „Винаги правя това, което не мога, за да мога да се науча да го правя.“ Щастливо омъжена, горда майка на две дъщери- на 3 и на 7 години.

С Мирослава се запознах в края на месец ноември 2015 в Троян на едно обучение. Мъничка крехка, с топлина в излъчването - така изглежда на пръв поглед. На една от почивките се завъртя разговор за Троянския манастир, планирахме да го посетим - сподели, че рисува икони, показа и техни снимки- онемях- като че ли бяха живи, личеше си, че са рисувани с много любов, разбиране и старание. Мирослава беше успяла да предизвика любопитството ми и ето –тя е моят първи гост на първото интервю за 2016 година.

Мирослава, с какви чувства и очаквания започна Новата 2016 година?

- Както всяка година с очакване за здраве, благополучие и с вяра за един по-добър свят. С чувство на отговорност много хъс и ентузиазъм за работа и творчество.

Рисуваш от малка, какво означават за теб четката и боите...?

- Рисуването е моя живот, това е начин да изразя себе си. Четката, боите, палитрата - моето сърце, иконата/картиката която вижда зрителя - моята душа. Във всяка една от тях е вплетена моята емоция, любов и топлина.

Твоята първа среща с иконописта, кога се случи... някой повлия ли върху това?

- С иконописта, като последователност и технология при изписването се срещнах в университета. До тогава само се възхищавах на иконописта в църкви и манастири и на хората, които се занимават с това. Повлия моето семейство. Първата икона, която нарисувах я подарих на тях за Рождество Христово. Родителите ми първо онемяха, а после и двамата се разплакаха. Това беше повода да повярвам, че наистина се справям добре с това си начинание и трябва да продължа.

Какво е усещането, когато работиш върху образа на някоя икона..?

- Много специфично.....Сякаш времето спира. Потапяш се в друг свят, в друго измерение. Докосваш се до една чистота, която сам създаваш, докосваш се до божественото, което чрез иконата се стремиш да покажеш и на другите. Всеки образ има своята канонична специфика и въздейства различно, но при мен усещането е винаги спокойствие, хармония, любов, която искам да предам. Може би бих го определила донякъде и като бягство от реалния живот?

Имаш ли си любима икона..?

- Не. Харесвам всички икони, няма такава, която да не ми въздейства.

Рисуването има ли определено време в твоя личен календар ?

- Не , няма определено време. То е израз на емоция и любов. Нужда да го направя. Аз съм изключително положителен човек и това е моя начин да го покажа в комбинация с усмивка.

На какво учиш твоите ученици?

- Да бъдат себе си, да следват мечтите си и да не се страхуват да бъдат различни. Да бъдат спокойни , уверени и уравновесени, да бъдат позитивни, усмихнати и упорити.

Кои са най-важните ценности за теб...?

- Семейството, образованието, възпитанието, добрите обноски...

От какво се водиш, когато трябва да реализираш една идея?

- От мисълта, че трябва да дам максималното от себе си.

Децата са....?

- Деца на света, новото начало, търсенето, любовта...!!!

Вярата е...?

- Вярата за мен – християнска добродетел, любов, търсене, това нещо, което би могло да съхрани човек, дори когато е изгубил и последна надежда? Според посланието на свети апостол Павел, "вярата е жива представа на онова, за което се надяваме, и разкриване на онова, що не се вижда" (Евр. 11:1); по думите на св. Йоан Дамаскин "вяра е това, на което се надяваме и увереност в невидимото"; както отбелязва

Св. Йоан Златоуст "вярата е поглед към неизвестното".

Мирослава, благодаря ти за този толкова сърдечен разговор! Нека е Вяра, нека е Светлина!

В месеца на любовта с Меги Димчева от „Търси се“

Меги Димчева, екранната половинка на Нели Хаджийска от „Търси се“. Меги и Нели, Нели и Меги, с красота, чар и интелект от години успешно завладяват сърцата на хилядите свои гости, фенове и почитатели. Двете допълват прекрасно една друга. Преди време поканих Нели да си говорим за магията на любовта и родителството, в месеца на любовта Меги ще сподели с Вас какво мисли за приятелството, за общуването, нещо истински ценно, което свързва хората и превръща общуването им в красиво

пътуване и откривателство.

Меги, кога приятелството е приятелство и с какво става ценно?

Когато бях дете с връстниците ми като, че ли се надпреварвахме кой ще има повече приятелки. Ревнувахме се една от друга, всичко беше на всяка цена. С годините човек много се променя – успява да оцени качеството, а не количеството. Приятелството е нещо много свято. То минава през слънце и през буря и пак оцелява. В едно приятелство хората се приемат такива каквито са и това е най-важното за мен – да ми позволят да бъда себе си и да ме обичат такава, каквата съм. Казват, че приятелството се доказвало в

трудните моменти, но аз мисля, че то още повече се доказва в щастието ти. Трябва да усещаш и радостта, която прелива от приятеля споделяйки твоето щастие.

С Нели сте заедно от години, не сте само колеги. Свързва Ви и голямо приятелство, как го постигате?

допълваме.

Общуването е полезно и приятно, когато....?

Когато ти носи любов и усмивка. Когато усещаш, че с другия се вълнувате един от друг и от това, което ви се случва. Когато ти носи уроци, когато те кара да израстваш и да се развиваш. Когато има какво да си вземеш от другия.

Хората, като че ли от ден на ден се отчуждават по-вече. Губи се все по-вече емоционалността между хората. Как мислиш само технологиите ли са виновни за това?

Въпросът за мен е от какво имаш нужда, защото технологиите никога не могат да заместят емоциите на живо, напротив в повече случаи те могат дори да ги объркат. Отчуждаването идва и от нашето ежедневие, в което не ни остава много време за самите себе си и да другите. Но смятам, че човек ако има желание, ако обича, ако има необходимост от някой ще намери начина и времето да си дава тези срещи и емоции.

Щастливо омъжена си, с какво те промени брака и къде е приятелството в него?

За мен близостта със съпруга ми е най-важна в брака ни. Доверието, споделянето, усещането на другия, мисълта за него с грижа, опората, която си даваме – това е, което крепи връзката между двама души и я прави незаменима. След брака си станах доста по-спокойна, по-търпелива, по-сигурна и уверена в себе си и още по-влюбена!

Свободното време е ползотворно когато...?

Когато е изкарано с любимите хора. За мен най-ползотворното време е с

моите племенници – Дамиан и Владимир, които ме изпълват с много щастие. Не бих заменила тези срещи за нищо на света, толкова се уникални и смислени. Обожавам и времето на пътешествия със съпруга ми и безкрайните разговори с близки хора.

Телевизията - мисия или съдба в живота ти?

Съдбата ми наистина е телевизия. Това е моята детска мечта и от 19-годишна работя в телевизия. Но мисията ми се нарича „Търси се“ – да покажеш позитивното, доброто и любовта на хората към родителите, съпруга, децата, колегите, да разбереш ценностите в живота и да се докоснеш до някой, който ще те обогати и теб самия.

За какво мечтае Меги?

Може да ви се стори странно, но мечтаю за още хубави „търсения“....Искам „Търси се“ да е в ефир и да дава на нас и на зрителите още уроци по добрина и любов. Мечтая да далечни пътешествия и за хармония в семейството.

Прошката за теб е....?

Аз лесно давам прошка. Преди години не беше така, но сега мисля, че всеки е имал причина в определен момент да постъпи по определен начин и да те нарани. Прошката е трудна, но тя и победа над егото.

В „кошницата на надеждите“ на Меги винаги ще има и раздава...?

Най-много има любов! Харесва и да я раздавам и да правя хората около мен щастливи. Още Има надежда за добро бъдеще и за срещи с още по-добри хора.

Всеки ден трябва да започне с...?

С добрата мисъл, че този ден повече няма да повтори и трябва да го изживеем по най-прекрасния начин.

И нека да завършим с твоето пожелание към читателите.

Винаги пожелавам трите най-красиви думи: Вяра, Надежда и Любов! Няма по-мислено нещо от тях!

Петя Стефанова- носителка на голямата награда от Международния конкурс "Лирични гласове"

(„Смири се“ е нейният любим израз, който често си повтаря в търсене и постигане на вътрешен мир, баланс и хармония...)

Чаровна, талантлива и позитивна. Това са първите думи за които се сещам, когато трябва да я побера, както се казва в три думи. Това е Петя Стефанова. Тетевенското момиче, което тази година пожъна успех след успех – победителка в конкурса „Горчиво вино“ и носителка на голямата награда от международния конкурс "Лирични гласове". Нейният талант взе благословията на големия майстор на лиричното слово Евтим Евтимов. Литературните критици са

убедени в нейното силно творческо бъдеще.

Петя, честита стихосбирка. За кратко тя грабна сърцата на твоите фенове и приятели. Много енергия и чувства събрани на едно място под магията на словото. Как се чувстваш?

- Щастлива съм... и малко шокирана, тъй като всичко се случи сравнително бързо, благодарение на моя издател. Една сутрин осъмнах с първата си книга, която толкова много ме изразява и като оформление, че щом я видях, си казах: „Това съм аз!“.

Последните няколко месеца са изключително ползотворни за теб. Участия, конкурси и голямата награда от „Лирични гласове“. Моля те да разкажеш за тях.

- През годините съм пращала много стихове за конкурси, но имам усещане, че фаворизирането не пропуска и поезията – това толкова фино душевно изкуство. Миналата година, точно на 15 септември, разбрах, че печеля литературния конкурс за любовна поезия „Горчиво вино“, който беше анонимен и произведенията се пращаха само по пощата на хартиен носител. Така ме забелязаха. После дойде голямата награда от „Лирични гласове“, после второто място на „Ерато“, литературен конкурс за поезия, организиран от в-к „Уикенд“ ... и така. След

всичко си имам стихосбирка, удовлетворена съм, малко учудена – също. Мерило за истински хубава поезия, според мен, няма. Поезията не е само красиви думи и впечатляващи метафори, тя е смисъл. Много смисъл в малко думи. Евтим Евтимов ми каза, че различни хора ще се опитат да ми кажат какво е поезия, но аз го знам най-добре. Също и, че не бива да се опитвам да приличам на другото, а да слушам себе си, т. е. сърцето си.

Пътуванията и срещите с публиката с какво и как те обогатиха? Как мислиш възражда ли се интереса към поезията?

- Срегнах се с публика само на връчването на наградата от „Лирични гласова“, където прозвучаха прекрасни стихове. Поезията докосва нашите дълбоко закътани преживявания, съкровено, онова, което се страхуваме да изречем на глас. Българите не са загубили своята чувствителност, само са я тикнали някъде, за да си спестят болката от ежедневието. Иначе – много хора четат поезия... Почти винаги в моментите на съмнение, когато съм искала да се откажа и да спра да пиша, някой близък /или не дотам/ човек ми е казал: „Последното, което прочетох, така ме трогна ... Не спирай, продължавай да пишеш!“. И аз продължавах. Съмненията за стойността на написаното винаги ще ги има, така, както ще има и хора, които да намерят своя си стих, оня, който така ще проникне в тях, че често ще се връщат към него и ще го четат, ще се опознават, ще мислят, ще чувстват...

Какво те кара да пишеш?

- Всичко, всичко може да се претвори в стих – светът около нас, както и начинът, по който го репрезентираме в себе си.

Как се ражда един стих...?

- Те идват отнякъде – думите и смисълът. Понякога разбирам смисъла, след като напиша думите. Рефрен от песен, реплика от филм, утро, самотна луна, плач, придошла река, усещане, затворена врата, внезапна емоция, загуба или победа – всичко може да се превърне в стих, ако дръпне струната в теб. Мисля, че най-красивите стихове се написват на един дъх, с лекота.

Вдъхновението идва от...?

- То не идва, то живее в пишещите хора, но стимул, дошъл отвън или отвътре, му дава посока и му помага да се разгърне.

Познавам те като голям професионалист-психолог. Освен поета в теб, читателите искам и да знаят за големия пътешественик в теб, за интереса към екстремното, около какво бяха последните емоции...?

- Питаш ме за нещо, което е важна част от живота ми, което ми дава смисъл, за което благодаря ден след ден, че съм се родила и мога да пропътувам дългите пътища, да се срещна с култури, нрави и хора, да опитам различното и да се завърна препълнена с впечатления, които да опиша и да предъквам през дългите и студени зимни дни. И така – до другото пътешествие. Да – пътуваме с мотор, всяка година по 2-3 хиляди километра, засега само на Балканите. Има толкова красота, която чака да я откриеш и докоснеш. Тази година отново посетихме Румъния, двата прекрасни прохода в Карпатите – Трансалпина и Транфъгъраш, Сибиу, Сигишуара... Предстои да напиша поредния си пътепис, надявам се някога пътеписите ми да се появят

във вид на книга, за да достигнат до повече хора, които да почувстват и да пожелаят да разширят кръгозора си с едно такова пътуване. Част сме от една неповторима мото-общност, Yamaha TDM България, прекрасни хора и приятели, с които споделяме любовта си към вятъра в косите, любопитството към околния свят и всичко пъстро и неповторимо.

Денят винаги за теб започва с...?

- С гледката от моя прозорец – с вечността на Балкана и с мисълта, че ме има и този ден.

За финал, какво не би ти омръзнало да пожелаеш и отправиш към хората?

- Светът е прекрасен, той ни очаква, само трябва да протегнем ръка. Да не забравяме да протягаме ръка – към другите и към себе си, да даваме най-доброто, на което сме способни, да не предполагаме, а да питаме, да не нараняваме с лекота. Това е достатъчно.

Благодаря ти за този разговор и нека вдъхновението бъде винаги с теб!!!!

Тишина

*Сред намърморената тишина
момчето си събра багажа.
А майка му – останала сама,
не знаеше какво да каже.
Продъниха се всички светове,
а пръстите се чупеха, присвити;
и сиви бяха дни и цветове,
очите ѝ угасваха изтрити.
Сама до прага, сам – сама
му махна и приседна кротко.
Тя беше майка и жена,
раздялата я сви на топка.
Остана. Дни и времена
принадлежаха ѝ до края.
Но бе самичка. Сам – сама
в помръкналата бяла стая...*

Скитникът

*Той е самотен, жаден за любов скитник.
С побелели страни от дълго очакване.
Никой не го посреща, никой не пита,
дали го болят надеждите смачкани.
Той е вибрация в ада на празното,
замлъкнало ехо в дома си напуснат.
Дали я обича, или вече я мрази,
дълбае сега във своите чувства.
Не я обвинява. Тя ражда жаждата.
Нейната липса отваря пътища.
Любовта е онази фатална проказа,
по-заразна от чума, иначе – същата.
С уморено сърце ще прекрачи във нищото –*

в безизходни каньони, до болка корави.
Пустошта ще го глътне – горд и отприщен,
пътя назад, към дома си, забравил.
Внимателно ще си избере лобно място,
ще лежи примирено –
и самотен, и ничий.
А небето над него
ще е толкова тясно –благодарен за нея,
и оттам ще обича.

Ти виждал ли си някога дъжда?"

Ти виждал ли си някога дъжда
да ляга елегантно на земята,
да напява живото в пръстта
и да живее кратко, много кратко -
от мокрото, навъсено небе
до мен, до теб, до всичко живо,
и да е бил, и да не е,
защото бързо си отива?
Като сълза, прокапала без звук,
по скулата прокарала пътека...
Пътеката оттам, та чак дотук,
със дължината на утеха...
Ти виждал ли си някога дъжда,
такъв, какъвто е - нечакан?
Под стряхата една жена,
се сви на две и се заплака...

Точно време

Сега е време да мълча,
да легна кротко в свита поза.
Сега е време есента
да приближи по коловоза,
напречно издълбан през мен
и да ме сгуши пъстролиста...
Сега е време, защитен
да бъде погледът ми. Мисъл
да не остане по ръба
на невъзможните желания.
Сега е време. Есента
да прелети през разстояние
и бясно да ме завърти
със смисъла си непотребен...
Това ли искам? Днес открих -
за всичко има точно време.

Педагогическият съветник- приятел, подкрепа, обич, разбиране, приемане, посока, възможност, надежда...

Интервю с Петя Стефанова- психолог и педагогически съветник

(значимият възрастен в живота на подрастващия има ключова роля, когато има човек, който е значим, значи съществуват корени, има ли корени, ще има и растеж) споделя Петя Стефанова

Петя Стефанова е психолог. От 20 години работи като педагогически съветник в НУ „Хаджи Генчо“- гр. Тетевен. Член е на МКБППМН в града. Познава от близо вълненията на подрастващите, част е от тяхното ежедневие, познава емоционалните им нужди и потребности. Агресията и насилието в училищната среда не е нов за педагогическата теория и практика. Как изглежда този проблем през погледа на педагогическия съветник, каква е неговата роля за нейното възпиране, защо всяко съвременно училище трябва да има такъв специалист са малкото въпроси, около които се проведе разговора ни.

Петя, каква роля и функция изпълнява педагогическият съветник?

- Функциите, залегнали в длъжностната ни характеристика са три – диагностична, консултативна и посредническа при разрешаване на конфликти от различно естество и на различно ниво. Неформално, педагогическият съветник е приятел, подкрепа, обич, разбиране, приемане, посока, възможност, надежда...и какво ли още не.

Как мислиш, защо на тази толкова необходима и важна ключова роля в училище се гледа от страна на голяма част от родителите с недоверие и те не се обръщат към него при нужда и необходимост?

- Все повече родители търсят помощ и се отзовават, ако са повикани. Много е важно как ще подходиш, когато искаш да помогнеш. Родителите са много чувствителни по отношение на своето справяне с основните си родителски задължения, все пак това вероятно е част от усещането им за лична ценност. Напоследък не съм се сблъсквала с недоверие, понякога не контактуват директно с мен, а чрез класните ръководители.

Кои са най-често поставените въпроси от потърсилите помощ ученици?

- Във възрастта на моите ученици: I-IV клас, най-често ги вълнуват проблемите, свързани с приятелството, както и ситуациите на тормоз.

Как един дългогодишен специалист като теб ще обобщи причините, които довеждат до агресия и насилие?

- Цялостната ситуация в държавата (икономическа, социална...), всичко, което бълват медиите, липсата

на родителски умения и поощряването чувство за безнаказаност на всички нива.

Какви са най-често емоционалните проблеми на подрастващите?

- Тревожността и враждебността в различните им измерения и причини за пораждаване. Тревожността, която се трансформира в отказ от посещение на училище, в невъзможност за създаване на приятелства, в несигурност и ниска самооценка... Враждебността, която се превъплъщава в агресия, неразбиране на чуждото поведение, обвинителност, чувство за непълноценност...

Как мислиш, какво е необходимо да се промени в училищната среда за да стане то безопасно и сигурно място?

- По отношение на промяната в средата, сегашните деца се нуждаят от по-различно общуване от това, което най-често се предлага в образователните институции. Нова комуникация, отчитаща всички настъпили промени – по-разчупена, по-нестандартна, по-изобретателна. Във връзка със сигурността, вече е задължителна надеждна охрана, както и стриктна система на дежурство от страна на учителите... и адекватна реакция на всяка установена ситуация на упражнено насилие.

Моля те да споделиш, от твоята практика, какво работи успешно в работата с проблемни деца?

- Приемането, едно дете може да бъде контролирано и направлявано само с доверие.

Ролята на значимия възрастен в живота на подрастващия е...?

- Ключова. Когато има човек, който е значим, значи съществуват корени, има ли корени, ще има и растеж.

Работата ти с деца на какво те научи теб самата?

- Те ме учат да разбирам и себе си, както и истини за живота, които забравям някъде по пътя. Много по-непосредствени са, по-интуитивни, по-гъвкави, по-креативни в някои отношения.

Най-честите съвети и препоръки, които даваш и мислиш, че са най-ценни, кои са?

- Отношението към децата трябва да е безусловно, да се намери балансът във взаимоотношенията, да не се залита в една или друга посока. А когато нещо не се получава, да се търсят други пътища. И да се разговаря с тях. Те знаят и могат много повече, отколкото предполагахме.

Роси Рос: Децата са най-големите учители!

Роси Рос е сред най-чаровните лица на българската поп и рок музика. Тя е добре позната на разградската публика. На Есенни бардове през октомври 2010 година тя сподели вълнуващи и незабравими мигове с нея. Пя на седем езика, сред които и свои авторски песни и съвсем заслужено беше аплодирана дълго и продължително. Тогава беше и моята първа среща с нея- естествена, земна и лъчезарна. Такава я видях и такава я запомних. Носителка е на много награди и отличия. Животът на Роси Роси преминава на няколко места из Европа от години. Омъжена за унгарски офицер и майка на невероятно талантлив син- Адам, който за възрастта си прави големи неща. За него критиците предричат впечатляваща кариера. Времето е спряло за нея. Със завиден замах и енергия твори и

непрекъснато впечатлява с нови неща. Роси е от хората, които непрекъснато търсят и се развиват. Пее, свири и пише музика еднакво добре. Пътува много, обича да снима. От скоро вече се разбира с платното, боичките и четката. Поканих Роси, да гостува отново на разградската публика, този път чрез открит разговор-интервю. Това се случи малко след нейното гостуване в Родината във връзка с участие на фестивала „Солени ветрове“ провел се наскоро в Бургас. Ето и целия ни разговор:

Роси, за тези, които не успяха да те чуят през есента на 2010 година, какво искаш да споделиш за себе си?

- Все още преоткривам света, като малко дете. Радвам се на новите срещи с публика, приятели, хора със същите разбирания и усет към света. Есенните бардове оставиха у мен усещането за разбиране. Не мога да забравя и Разград и публиката, която интелигентно реагираше на всички нас, които дишахме, пеехме, свирехме в артистично оформеното пространство.

Срещата с музиката и песента, кога се случи и как те се превърнаха в твоето по силно „АЗ“?

- Може би са били много срещите, но от съвсем малка пея. Спомените ми са от когато бях 5 годишна, на 6 вече бях в първи клас- най-малката и у дома и в класа, а имах достатъчно изяви на сцена. Продължавам и сега да чувствам, че това е мойто „АЗ“. Въпреки настояването на баща ми да се занимавам с друго, животът показва, че изборът ми е точен. Доказването продължава. Изпитите ги взимам. Всеки концерт е изпит за мен.

Кога един човек, посяга към белия лист, имаш издадена стихосбирка а и от скоро вече рисуваш?

- Сетих се, че още като ученичка написах стихове и песен, после като студентка в час по детска литература започнах да пиша, получи се много дълго, оказа се, че мисълта ми тече в рима, реших да спра, защото не смятах, че с писане трябва да се занимавам.

Вкъщи, майка ми е поетесата от както се помня, така че реших да не навлизам в чужда територия, все пак аз съм с пеенето. Това си се знае от детските ми години. По-късно живеейки в Унгария прописах усилено и то на различни езици.

Концерти, пътувания, домашни задължения-остава ли време за близки и почивка и кога се чувстваш отпочинала и с какво?

- Най-важен е сънят за мен. Когато не се напивам, ставам много зле, направо се разболявам. Животът е много напрегнат, интензивен, стресиращ понякога, това ни задължава да сме по-внимателни един с друг, но не винаги се получава. Понякога имам чувството, че не ни остава време да дишаме. Сега се старая да имам временце и за дишане, разберайте го в точния смисъл, иначе е много напрегнато, изтощаващо. Трябва ни време за себе си, старая се да го намирам, за да си почивам дори за минути.

Често си далеч от родината и родния дом, носталгията тежи ли ?

- В последните години живея в Брюксел и нямам възможност да си идвам често. Остава ни още една година тук, после се връщам в родината, поне така ми се иска, а може и по-рано. Носталгията е с мен във всички държави, където и да съм живяла и работила. Уникален случай съм, но е факт. Няма да забравя преди години, когато работех във Финландия, какво преживях, така, че носталгичното е с мен и в мен. Без България не мога!

Носиш ли нещо родно със себе си, където и да отидеш?

-Спомням си, че на корабите си носех чаша, а сега са много нещата, после е проблем с пътуването. Тук на благотворителния черити базар в НАТО си купих от българския щанд чинии, битови покривки и др...В Унгария съм си занесла също доста керамични български красоти.

Децата, с какво променят живота на възрастните? На какво те научиха твоите деца самата теб?

- Те са най-добрите учители по принцип. Всички деца са такива, стига ние да ги разбираме, да имаме време за тях, да сме с тях. Мисля си, че ако не бе Адам, нямаше да се справя с концерта си в „Карин дом“. Грижейки се за Адам, научих много, това ми помага и в момента. Разбирам чудесно децата, а и си оставам донякъде дете. Готова съм за изненади винаги, без план...

Без какво не може Роси РОС и какво я вдъхновява?

- Не мога без себе си, без моя дух, здраве, без обич, без доброто възприемане на хората и всичко около мен. Всичко и всеки може да ме вдъхнови. Радвам се и на листата на дърветата, морето, на това, че съм жива...

Хората на които дължиш и искаш да благодариш?

-На всички, онези, които ме създадоха, отгледаха, съпътстваха, учиха и обучаваха, обичаха, обичат и аз обичам: родители, брат, сестри, близки, учители, приятели, преподаватели, любими, сцени, публика...!

Изкуството е начин и средство за?

- Въздействие - жизнена потребност!

Роси, благодаря ти за интересния разговор и ти желая много вълнуващи срещи с публиката и успехи в живота и на сцената!

- Благодаря Ви и Аз!!!

Срещата с детето- най- великата среща

Нели Хаджийска- тв. водеща

Телевизионната водещата с най-чаровната усмивка, една от водещите на най-гледаното неделно предаване по БТВ, „Търси се“- Нели Хаджийска. Щастливо омъжена, горда майка на прекрасен син, който е причина усмивката и да грее още по силно, още по топло някак си. С какво я промени майчинството, за ценностите, за духовната криза, за онези неща, които пропускаме да видим, а са катализатори на творчество и вдъхновение – върху тези въпроси , помолих Нели да сподели своите виждания.

Нели, още по красива, още по лъчезарна си след появата на Тод. С какво те промени и какво ти дава твоето?

-Много благодаря, знаеш ли наистина се усещам много различно. Появата на Тоди събуди всичките ми сетива, разбуни още по-силно енергията и хъсът ми за живот, дари ме с толкова много щастие и любов, накара ме да гледам на себе си и на света от една съвсем различна призма. От него се уча да съм щастлива просто така, от нищо. Да изучавам света непрекъснато, да съм любопитна и да се смея със

глас силно, всеки ден...Той е моята смехотерапия! Когато го прегърна усещам, че всичко в моя живот е имало смисъл, защото ме е довело до тук, до тази най-велика среща – срещата с детето!

На какво искаш да го научиш, кои са ценностите, които според теб оформят добрия човек?

- Искам да го науча да се радва безумно на живота и да цени хората, които среща по пътя си. Искам да има характер и да умеє да го отстоява. Искам да бъде галантен, джентълмен – да цени и уважава жената. Искам най-вече да бъде добър човек и да намери мисията си и онова, което ще изпълва животът му.

Как започва деня си Нели Хаджийска?

- С усмивка и чаша чай...всяка сутрин като се събудя усещам безпричинно

щастие във вените си...Тоди се буди рано и започва да ни се радва, да ни гушка и да щурее. Приготвям му закуска и малко след това излизаме на разходка. Свикнах сега лятото още рано сутрин да правим дълги разходки и това ме зарежда невероятно много.

Правиш впечатление на човек с неизчерпаема енергия, какво те зарежда?

- Зареждат ме първо собствените ми мисли и мечти...винаги имам по нещо красиво в съзнанието си! Зарежда ме любовта на близките ми – а аз съм благословена с много любов. Зарежда ме работата ми, срещите с толкова много, различни и интересни хора, от които много се уча. Зареждат ме любими места, приятелски разговор, хубава книга, а най-силно ме зарежда усмивката на синът ми, нежността на съпругът ми и топлината на майка ми!

Като че ли, дълго чаканата и мечтана демокрация, излъга много наши очаквания. Хората вместо да се сплотят и да са по ведри и щастливи, се отчуждават все по-вече. Какво не достига според теб хората да стигат един до друг? Духовната криза се задълбочава...

- Вярвам, че всеки прави своя избор... отчуждението е изключително голям проблем в съвременното общество. Всички малко или много се превърнахме в придатъци на компютъра, живеем твърде много във виртуален свят, а в реалния сме все по незаинтересовани от „другият“. Човекът сякаш си стана някак самодостатъчен. Но това е само на пръв поглед, а всъщност вирее неописуем глад за любов и близост....Ценностите ни се сбъркаха, всичко стана леснозаменяемо - сменяме си жените, мъжете, приятелите, работата, местожителството, сменяме сами себе си... Думи като приятелство и любов все по-често звучат като химера. Но има един малък наш си свят, в който всичко това може и да не е така – това е, което правя аз – живея в моят си свят, където ценностите определям аз - у нас любовта и доверието тържествуват.

Като майка, като родител, как ще коментираш нарастващата агресия сред малките деца и какво според теб, като механизъм или способ би бил адекватен за нейното ранно овладяване?

-Мисля, че всичко тръгва от много далече...Дори храната, с която храним децата си е определяща - месата наблъскани с хормони, които объркват изцяло организма на детето, веригите за бързо хранене, липсата на достатъчно време с детето, липсата на разговори и нежност...

В какво не спиращ да вярваш?

- Не спирам да вярвам в себе си! Не спирам да вярвам в любовта и в доброто! Не спирам да вярвам, че всеки живее животът, който сам е градил с мислите и мечтите си.

Любовта за теб е...

- Всичко! И дори повече от всичко!

Ще си позволя и един въпрос свързан с професионалната ти реализация. Няма бързи и лесни рецепти за успех и щастие. На какво

се дължи уютта и топлата атмосфера на предаването „ Търси се”..

- Най-вече на факта, че ние наистина харесваме гостите си и вярваме, че на дъното на всеки човек се крие един по-добър... и точно този по-добър искаме да извадим и да покажем на хората!

Семейство, любов, дете се отглежда със...

- Всичко ценно се отглежда с любов...Любовта е най-мощната енергия на света!

Желая ти безброй щастливи мигове в живота и на екрана и ти благодаря, че прие да гостуваш на „Лудогорски вестник”

- И аз благодаря за вниманието и Ви желая светлина и вяра!

Бъдещето на подрастващите е много несигурно в наше време!

Галена Тотева- директор на Професионалната гимназия в гр. Кубрат

Галена Тотева, директор на Професионалната гимназия в гр. Кубрат. Професионалният си опит трупа, като учител и възпитател в продължение на 27 години, както се казва животът ѝ преминава в училище и в класната стая. Малко преди началото на новата учебна година, разговаряхме как общата криза се отразява на образованието, защо интересът към училищния живот спада, защо училището не е достатъчно атрактивно за подрастващите, за агресията и др. Ето и целият разговор:

Г-жо Тотева, как Професионалната гимназия ще отбележи началото на новата учебна година. Готови ли сте за нея?

-До началото на тази учебна година бяхме единственото училище в общината, което се отопляваше на течено гориво. От този есенно-зимен сезон се включваме към газопреносната мрежа на града. За целта направихме ремонт на котелното помещение и го преустроихме да работи на газ. За съжаление фасадата на училището се нуждае спешно от ремонт. Понеже сградата е много голяма, решихме ремонта да го направим поетапно, но за съжаление нямаме отпускати средства /въпреки докладите до министерството/ за ремонта на фасадата на главния вход на училището.

Статистиката тази година какво сочи- по-вече оптимистично самочувствие или....?

-Демографската криза не подмина и нашето училище. Непрекъснато броя на учениците намалява, паралелките също, а системата на делегираните бюджети допълнително утежнява положението. Непрекъснато се повишават разходите на училището – от 2011г. такса смет нарасна 6 пъти, програмни продукти, необходими за работата ни станаха платени и др.

Вие сте с богат педагогически опит, как определяте липсата на

интерес на сегашното поколение към училищната среда?

-През последните двадесетина години много се промени обществената обстановка в България. Това доведе и до промяна на моралните ценности на обществото: не са важни придобитите умения, а получената диплома; битовите условия, които предлагат училищата /безплатни храна, квартира, път и др./; училищата имат пари, ако имат ученици, а не колко ги учат. Тези и др. причини доведоха до бързата девалвация на образованието /средно и висше/, а от там и на интереса към училището.

Какви нови методи на работа използвате за да превърнете училището в атрактивна среда?

-За нашите ученици атрактивността на училищната среда се определя от битовите условия и материалните придобивки, които ще получат учениците и техните семейства в училище, а не толкова уменията на педагогическия състав. Затова усилията ни са насочени първо към подобряване на МТБ, а след това към търсене на иновативни подходи в образователната сфера. През последните две години училището работи по проекти, финансирани от европейските социални фондове, което осмисли свободното време на учениците и повиши интереса им към овладяването на професия.

Агресията е проблем с многобройни измерения, почти няма училище, в което да няма поне един случай на проява на агресия, как се справяте с агресията във Вашето училище?

-В училище липсва психолог или педагогически съветник, защото е сравнително малко и при случаи на агресия разчитаме първо на педагогическите умения на учителите ни /класни ръководители и преподаватели/. В плановете на класните ръководители са залегнали беседи по темата. Поддържа връзка с комисията за борба с противообществените прояви на пълнолетни и непълнолетни на общинско ниво, с инспектор ДПС и др. обществени институции, имащи пряко отношение с възпитанието на подрастващите.

Като родител и като педагог, как ще обобщите причините, които провокират и отключват агресията сред подрастващите?

-Бъдещето на подрастващите е много несигурно в наше време. Страхът от неизвестното винаги води до непредсказуеми реакции и една от тях е агресивно поведение, т.е според мен агресията е защитна проява срещу страха от неизвестността и несигурността в бъдещето и „престоя им“ в училище по никакъв начин не намалява този страх, дори много често го задълбочава. Училището трябва да има много важна роля при подготовката на младежите за по-нататъшния им живот /колкото и банално да звучи, това е самата истина/. За жалост, обаче в последните години училището все повече се отдалечава от действителността /по отношение на професионална подготовка на подрастващите, формиране у тях на морални ценности, които да са адекватни на действителността и др./

С какви постижения се гордее Вашето училище?

-От 2008 година министерството на образованието ежегодно организира панаир на професиите и нашето училище винаги е имало представители. През учебната 2011/2012 год наша ученичка получи награда на ВСУ „Черноризец Храбър“. Но през учебната 2012/2013 год. по обективни причини не можахме да достигнем до националния кръг на състезанията по професии. През годините сме участвали в редица престижни конкурси, дори имаме призово, трето място, в регионалния конкурс за ученическа

униформа. Наши преподаватели са призьори на наградата Неофит Рилски.

Успяват ли нашите учители да стигат до учениците, успяват ли да изградят отношения на доверие, които са и гаранция за успешен педагогически процес?

-Изграждането на доверие е двустранен процес. Обучението не е работа на конвейр. Всеки учител и ученик са индивидуалности и не можем да кажем, че на 100% съществува доверие между учителите и учениците. Но, имайки предвид:

- че доверието е един от основните фактори за добра работа в училище, по принцип;
- факта, че въпреки демографската, социалната, икономическата криза и обезценяването на образованието, все още можем да привлечем ученици в нашето училище, показва, че нашите учители са добри професионалисти с изграден имидж и вдъхват уважение и доверие у учениците си.

Госпожо Тотева, благодаря Ви за този разговор. На Вас, на целят екип и всички ученици от Професионалната гимназия желая успешен старт и ползотворна учебна година.

Нина Цонева- образът на съвременния учител

РОДЕНА ДА ПРЕПОДАВА. ЛЪЧЕЗАРНА, ВСЕОТДАЙНА И ПОЗИТИВНА - КАТО ТАКАВА Я ПОЗНАВАТ РОДИТЕЛИ И УЧЕНИЦИ, КАТО ТАКАВА Я ОБИЧАТ И УВАЖАВАТ. НАЙ-СИПАТИЧНАТА И УСМИХНАТА УЧИТЕЛКА ПО АНГЛИЙСКИ ЕЗИК В КУБРАТ УСПЕШНО ПРЕДСТАВЯ ГОДИНИ НАРЕД С ЛЮБОВ, ТЪРПЕНИЕ И ЧУВСТВИТЕЛНОСТ МИСИЯТА- УЧИТЕЛ.

Г-жо Цонева с какви чувства и очаквания започнахте новата учебна година?

- За учителите и за почти всички хора, 15 септември е истински празник. Както винаги започвам новата година с нова рокля, много настроение и позитивизъм, с надеждата да оправдая очакванията на учениците ми и техните родители и най-важното, започвам с много нови идеи, за да превърна часовете си в преживяване, което учениците да очакват с нетърпение.

Имате поглед върху българското училище, като педагог с богат опит и родител какво мислите, че трябва да се промени в него?

-Да, смея да твърдя,че имам поглед върху българското училище и върху други училища в Европа, тъй като общувам с колеги от най-различни страни от целия свят а и лично съм посещавала някои от техните училища, така че мнението, което ще изразя ще бъде на базата на сравнението. Нужна е промяна и всички вярвам ще се съгласят с мен, нужна е промяна първо в материала, който изучават нашите ученици , обемът е непосилен и ненужно голям. Необходимо е да се реструктурират уроците, да се осъвремени информацията в тях и да се помисли върху нов начин за

поднасянето ѝ. Второ- оценяване на знанията на учениците, тези крайно остарели методи за възпроизвеждане и текущо оценяване са просто смешни. Учениците обичат да дискутират, да изразяват мнението си и трябва да им се дава възможност за това. Преподаването без учебник от време на време е много ефективно, това освобождава учениците и стимулира мисленето им. Много по-реалистично ще бъде учениците да учат на нива, т.е. да се изисква покриването на някакво ниво и така да се продължава напред и вместо да остават в клас просто да повтарят ниво и да завършат с това ниво, а не да прекарват време в училище до някаква преклонна възраст. И на последно място, бих помислила за ранното започване на училищния ден- 7.30 е много сънливо ранен час.

Учениците са доста пестеливи, когато трябва да посочат и говорят открито за учител, който ги впечатлява, но за Вас говорят с лекота. Вие сте учителя- образец в техните очи. Какво те получават от Вас по-различно?

- Първо, много съм благодарна за хубавите думи и мога да кажа, че и аз с лекота говоря за тях и не пропускам случай да се похваля с успехите и постъпките им. Винаги изслушвам учениците си и ми е много интересно да чуя какво имат да кажат. А повечето от тях казват доста. Не съм съгласна с негативните епитети, с които описват младото

поколение днес, аз мисля че те са изключително информирани, интелигентни и гъвкави. Винаги когато е възможно насърчавам искреността им, очаквам от тях да са открити и не забравям да дам и личен пример в това отношение. Самата аз често научавам нещо ново от тях.

Не сте уморена от работата си, личи Ви - енергична, жизнена и всеотдайна. Как го постигате?

- Не, не съм изморена от професията, е има изморителни дни- как иначе, но като цяло мога да кажа, че истински се забавлявам докато работя, ами само помислете- около мен е пълно с млади хора, пълни с енергия и желание да научат нещо ново. Всеки следващ ден е различен от предишния и като цяло нашата професия е много динамична и ако не беше цялото това писане на документация, учителите щяха да имат възможността да трансформират цялата си енергия в знания на учениците.

От моите наблюдения, разговори с родители, ученици и колеги виждам, че връзката ученик- учител, ученик- ученик, родител- ученик, родител- учител не е на нужното емоционално ниво. Какво не достига според Вас?

- Известно недоверие, известен страх, известна неувереност. Трябва да се работи много за изграждане на доверие във взаимоотношенията, родителите трябва да присъстват по-активно в училищния живот на децата си, да питат, да изискват, да поощряват, да хвалят, да критикуват и да помагат.

За възраждане на изгубеното доверие и респект към училището, като институция и към учителя, какво е нужно?

- Когато цялото общество е ангажирано с нещо толкова сериозно като образованието, тогава няма да има недостатъци. Трябва безпристрастност, трябва разум, да не се гледа на образованието като на бизнес сделка, на

учениците като ходещи банкноти, защото когато става въпрос за пари, винаги има нечестна борба и това рефлектира негативно. А по отношение на личното достойнство на учителите- както и при всички други професии- човек трябва да работи върху себе си, да се развива непрекъснато и да се стреми да е максимално честен и справедлив.

Мястото на чуждия език в промените , които притичат бързо и динамично в глобален мащаб е.....?

- Владееенето на чужд език ти дава свобода, вдъхва уважение и разширява възможностите за реализация и общуване.

Подготвени от Вас ученици са носители на престижни награди от конкурси свързани с познаване и превод на и от чужд език. Успехите и наградите приемате като...?

- Мотивация и ... комплимент (усмихва се широко и съвсем скромно).

Какво не спирате да повтаряте на Вашите ученици?

- Да бъдат свободни, да не спират да изискват, да знаят много, да четат.

Съвременното училище трябва да е място за....?

- Израстване.

Ролята на съвременния педагог е...?

- Да улеснява процеса на обучение като дава личен пример за достойно поведение, висок интелект и ... стил .

Докато разговаряхме усмивката не слезе от лицето ѝ. Всяка дума която изричаше с мъдрост и отговорност потвърждаваше усещането, че познава и знае своята мисия! Това усетих по време на срещата ни по време на приятния ни и ползотворен разговор.

Деца са нашата отговорност и радост!

„Деца са нашата отговорност и радост “- казва един от водещите специалисти по предучилищно възпитание и дългогодишен университетски преподавател доц. д-р Йорданка Факирска.

Доц. Д-р Йорданка Факирска е специалист по предучилищно възпитание. Работи дълги години като старши научен сътрудник в Националния институт по образование към МОН. Занимава се професионално с изследване на детската игра, с проблеми и особености на развитието на детската личност, с нравственото формиране, с условията за емоционалното благополучие на детето и ролята му за понататъшното формиране и развитие на

личността, с познавателната и умствената дейност на децата, обучението и развитието им и подготовката им за училище. Защитава докторска дисертация на тема „Формиране елементи на учебна дейност у 5-6-годишните деца“. Изследва процесите на развитие на детската личност, ролята на взаимодействието дете-възрастен, изграждането на Аз-образа, саморазвитието и възпитанието на 3-7-годишните деца. Прави задълбочени наблюдения за причините за ранното отпадане от училище. В последните години усилено изследва причините за ранната детска агресия и начините за превенция и рехабилитация. Интересува се и работи по проблемите на децата със специфични възпитателни и образователни потребности. Проявява интерес към проблемите на възпитанието и развитието на децата от етническите малцинства и по-специално на ромите. Занимава се с проблемите на интеркултурното възпитание. Специално внимание отделя на въпроса за използването на компютър и съответен софтуер от децата – ползи и вреди. Разработва и сценарии за обучаващи компютърни игри за предучилищна възраст. Три от разработените игри са носители на първа и трета награди на МОН. От 2010 г. до юни 2015 г. е доцент в Русенски университет „Ангел Кънчев“. Изнася лекции в магистърски програми и пред учители от цялата страна. Член е на Съюза на учените в България, на Балканското общество за образование - BASOPED, на Асоциацията на професорите от славянските страни - APSS. Участва в редица международни семинари и конференции по проблемите на предучилищното образование. Автор на учебници, монографии, научни статии и доклади.

В навечерието на най-светлия празник на знанието и духовността – 1 Ноември - Денят на народните будители, разговаряхме за ценностите, за промените от които има нужда съвременното възпитание и образование, както и за стойностите и приоритети, които трябва да са водещи за тях.

Доц. Факирска, познавате отблизо и в дълбочина двете най-важни сфери на обществения сектор - възпитанието и образованието, как мислите, всичко наред ли към наши дни?

- Когато говорим за децата, трябва да бъдем много внимателни и отговорни и да не си служим с клишета. Те не само са нашата отговорност и радост, но и нашата голяма грижа. Каквото сътворим сега, такова ще бъде бъдещето на нашите наследници. Знаем и сме чували много умни сентенции за това да пазим природата за нашите деца, да построим бъдещето им и така нататък. В същото време ми се струва, че твърде безотговорно и необмислено правим промени в учебните планове и в закона за средното образование. Въпреки че много често сме свидетели на тревожни съобщения за прояви на агресивност от деца към деца, от учители към деца и, за наш най-голям срам, от родители към учители, ние като общество не правим нищо съществено да променим ситуацията. Явно нещата не са наред, за да има подобни прояви. Смятам, че са нарушени основни ценности в българското общество и това може само да ни тревожи и плаши. Не е нормално да пресираме толкова силно учителството. Не е нормално да удряме плесници на учителите. Но в същото време не е нормално учител в детската градина

да малтретира едно шестгодишно дете така, че да остави белези по малката детска ръчичка, а директорът да се опитва да омаловажава този факт, единствено, за да спаси собствения си стол. Агресията поражда агресия. Освен това у нас все още битува много остарялата традиция да налагаме волята си над децата, да се опитваме да ги моделираме по наш образ и подобие. Дори и в новия Закон за предучилищното и средното образование липсват нови виждания и акценти за емоционалното благополучие на децата и учениците, за мерки за преодоляване на агресивните тенденции.

Не е наред и фактът, че в много общини си позволяват да приемат и записват в детските градини по 35-40 деца деца в група. Това е възможно поради съществуването на т.н. делигирани бюджети и „революционното“, според управляващите решение парите да следват детето или ученика. От една страна, директорите си попълват бюджетния дефицит, а от друга – кметовете удовлетворяват правото на гражданите децата им да бъдат настанени в детските градини. Кой печели и кой губи от това? „Печелившите“ са ясни – администрацията. Губещи са преди всичко децата, но и цялото общество.

Промените от къде трябва да започнат, какво е неотложно и какво не ни достига за да се доближим до опита и нивото на развитите страни?

– Промените трябва да започнат от администрирането на образованието. Тези нарушения, за които споменах трябва да се прекратят, защото превишаването на норматива за пълняемост на групите е не само нарушаване на един от държавните образователни стандарти, но е и основният виновник за нарастване на агресивността. Ще поясня – един учител на 35 деца, всяко от които се нуждае от внимание, ласки и обич. Децата са принудени да се състезават помежду си за това, те крещат, за да бъдат чути. Други удрят, блъскат или чупят, за да привлекат вниманието на учителя си. Трети се свиват обидени и притеснени в някой ъгъл на занималнята и събират обида и агресия, която може да избухне като автоагресия или като агресия срещу децата или учителя.

Другата необходима промяна е в намаляване на образователното съдържание и разрешаване на децата да играят повече. Сега децата са ангажирани да попълват, оцветяват и решават десетки страници от книжките, предвидени по програмата за задължителното и нездължителното предучилищно възпитание. Представете си, има книжки за оцветяване и попълване дори по играта и физическата култура! Та това са основни дейности – двигателни при това, което означава децата да играят, да тичат, да спортуват, а не да решават някакви измислени задачи в тези книжки, направени за финансова изгода на издателства и автори.

Важно е да отбележим, че трябва да се променим и по отношение на откриването и развитието на талантите. В тази насока въобще не се работи в българските детски градини и училища. Нещо повече, талантите се „убиват“,

подтискат. Шанс имат само децата, които постъпват в някои профилирани училища. Не знам за съществуването на такива детски градини.

Според Вас, как трябва да изглежда съвременната детска градина?

- В детската градина трябва да има много място за игра, да бъде уютна и със спазени стандарти за пълняемост на групите. Освен това, при повсеместното навлизане на съвременните комуникационни технологии е престъпно в детските градини да няма компютри, таблети и модерни мултимедии, за да се осигури интерактивното обучение. Виждам и голямата роля на обучаващата телевизия със специални продукции за децата, каквито, за съжаление, не се реализират в България! Тук ми се ще да отбележа и премахване на дискриминиращата практика на т.н. „избираеми дейности“, които са платени. Излиза на практика, че децата с финансови затруднения не могат да избират нищо и остават в групите си обидени и разочаровани. Спортът, танците и чуждият език трябва да бъдат запазени за осъществяване от учителите и да са достояние за всички желаещи деца. Ние вече имаме добре подготвени млади специалисти с чужд език и директорите могат да си ги осигурят за всички деца безплатно.

Как бихте подредили основните ценности и приоритети на възпитанието?

- Основните ценности, които трябва да формираме от ранна възраст са доброта, отзивчивост, уважение, дисциплина, екипност, искреност, толерантност, емпатия и любознателност. Без тези качества на младите не мога да видя добра перспектива за държавата ни.

Пропускат ли нещо съществено родителите във възпитанието на децата?

- Ако говорим за пропуски, това е да обичат безрезервно и всеотдайно децата си, да им посветят цялото си време и внимание и да бъдат отговорни. Кариерата винаги може да се направи, дори и след прекъсване, но детството никога не може да се върне или да се отложи за определено време и след това да се продължи. Всеки миг, всеки ден от живота на детето е безценен и неповторим. Да се научим да се радваме заедно с децата си, да се забавляваме с тях и да ги учим на нещата от живота. Защото „каквото е детето в играта, такова ще бъде и в живота като възрастен“. Това не съм го измислила аз, а е непрекъснато перефразирана мисъл на житейска констатация.

Дългогодишен университетски преподавател сте – как намирате студентската аудитория - имат ли силна мотивация и цели студентите ни днес?

-За съжаление не бих могла да се изкажа особено възторжено за цялата студентска аудитория. Има приятни изключения, но за голяма част от

студентите основният мотив да изберат педагогическите специалности е сравнително по-лесното влизане и завършване на обучението. Много от тях изобщо не си и помислят да стават учители. Не виждам и мотиви, свързани с обогатяване на знанията им. Но какво може да се очаква от младите хора на едно болно общество с изкривена ценностна система.

Имате прекрасни внуци, времето прекарано с тях определяте като...?

- Невероятно, зареждащо, обогатяващо ме с обич, опит и емоции. Ние възрастните винаги има какво да научим от децата – да бъдем искрени, емоционални, обичливи, верни. Те го могат с неподкупната си детска същност. Невероятно е усещането, когато ти кажат „ Бабо, липсваш ми! Обичам те!“ Това е зареждащо, но и задължаващо.

Вашите колеги Ви определят като голям работохолик, върху какво работите в момента?

- Ами опитвам се да довърша една отдавна започната книга за детската агресивност. Животът непрекъснато ми предлага все нови и стряскащи ситуации и ме кара да разширявам и обогатявам написаното. Но сега съм решила да приключя и да предам книгата в издателството до края на тази година.

Възпитанието започва от....?

- Утробата на майката. Със сигурност от първия ден на появата на детето на този свят и завеждането му у дома. Как ще му говорим, как ще го приласкаваме, как ще му се радваме – всичко е много важно. Ако му повишаваме глас, ако не осигурим неговото емоционално благополучие у дома, не трябва да се учудваме, когато посегне да ни удари или ни нагруби с думи.

В навечерието на празника на Будителите, какво бихте пожелали на всички, които са избрали за своя мисия и предизвикателство възпитанието и образованието?

- Много любов и търпение при работа с децата! Много морална и емоционална устойчивост, за да преодоляват негативните явления на живота. Знаем, че е ужасно трудно на учителите, че цялото общество сме им длъжници заради ниския им социален статус, но нима техните предшественици от миналите времена са били по-облагодетелствани! С това не искам да кажа, че те трябва да се примиряват, но трябва гордо да носят учителството и да преодоляват трудностите. Учителската усмивка поражда радост и доверие и у децата. Честит празник и много дръзновение!

Русенският университет - неразделна част от европейското образователно и научноизследователско пространство

"Учителската професия е на път отново да завоюва своите традиционно ценени от нашето общество позиции и да се превърне в желана и предпочитана от младите хора сфера за професионална реализация", казва доц. д-р Десислава Стоянова. Откровено за образованието, 70-годишния юбилей на Русенския университет, за кризите и ценностите на съвременното семейство, за адекватните родителски възпитателни стратегии, вижте в целия разговор.

Доц. д-р Десислава Стоянова е ръководител катедра „Педагогика, психология и история“ към Факултет Природни науки и образование при Русенския университет „Ангел Кънчев“. Доцент Десислава Стоянова е преподавател в катедра „Педагогика, психология и история. Автор е на учебник по „Семейна педагогика“, учебни пособия, монография, студия и 50 публикации на български, руски и английски език по проблемите на

семейната педагогика и детско-родителските отношения, социално-педагогическата работа с деца в неравностойно положение, дидактиката на висшите учебни заведения и др. През 2006 година, пред Специализирания Научен Съвет по Педагогика към Висшата Атестационна Комисия защитава Дисертация на тема: "Технологичен модел за повишаване равнището на социализация на 5-7-годишните деца, лишени от родителски грижи (чрез средствата на педагогическото общуване)". Доцент Стоянова е лектор на чуждестранни студенти по програмата за мобилност „Сократ/Еразмус“ и проект СЕЕPUS; Дългогодишен член на съюза на учените; Член на редакционна колегия на международното научно списание "Педагогически новости" /издание на Русенския университет „Ангел Кънчев"/ и рецензент на множество статии в сборници от международни научни конференции, учебници и специализирана педагогическа литература. Научните ѝ интереси са в областта на предучилищната педагогика, психологията, семейната педагогика и социално-педагогическата работа с деца и младежи в риск.

Доц. Стоянова, случайност, мисия или съдба е Русенският университет за Вас?

- Определено смятам, че не е случайност. Винаги съм имала афинитет към учителската професия и винаги съм имала желанието да я изучавам именно в университета на града, в който съм родена. За радост, това мое желание впоследствие свърза жизнения ми път и професионалното ми развитие с нашето висше училище, което го превърна и в моя лична мисия, призвание и съдба.

Какво е самочувствието на млад академичен представител като Вас, да бъде част от инициативите посветени на 70-годишния юбилей на Университета? Какво Ви впечатли най-много?

- За мен е изключителна чест и гордост да бъда част от академичния състав на Русенския университет – една институция, която днес чества своята седемдесета годишнина - дълъг период на израстване и подем, през който

учебното заведение упорито е завоювало своите лидерски позиции на значим образователен и научноизследователски център. Юбилейните чествания, като кулминация на събитието, дават подтик за ретроспекция, за осмисляне на изминатия път, за потапяне в настоящето с чувство на удовлетвореност и за поглед напред-към перспективите и новите отговорности по отстояването на мисията и основната цел на университета - развитието и утвърждаването му като значима регионална и национална образователна и научноизследователска институция, и превръщането му в неразделна част от европейското образователно и научноизследователско пространство. По време на празника висшето ни училище получи заслужено признание – от своите бивши и настоящи студенти и преподаватели, партньори, представители на университети от страната и чужбина, изявиени учени и общественици, от регионални и международни културни и образователни институти. В рамките на многобройните инициативи, с които се отбелязва събитието, катедра „Педагогика, психология и история“ проведе научен семинар на тема: „Традиции, настояще и перспективи на педагогическото образование в град Русе“, както и изложба на научна продукция на преподавателите от катедрата, организирана съвместно с Регионална библиотека „Любен Каравелов“ гр. Русе - и двете, посветени на юбилея на Русенския университет.

Последните три години са изключително ползотворни и силни за Вас-излезе учебника „Семейна педагогика“, избрана сте за ръководител на катедрата, с нова научна степен сте – повод за гордост, удовлетвореност и...?

- Всички тези събития приемам като признание и потвърждение за правилността на посоката, която се стремя да следвам в своето професионалното и научно развитие. За всеки млад учен, подобни моменти са важни и емоционално наситени, тъй като представляват закономерен завършек на дълга и упорита работа. Те обобщават резултатите от натрупания опит, знания и творчески търсения. Не бива да се забравя, обаче и отговорността, с която те са съпътствани. Като специалисти-педагози, ангажирани с обучението на бъдещите учители, ние носим отговорност към миналото- за запазване на традициите, които имаме в сферата на подготовката на педагогическите кадри, отговорност към настоящето – за отстояване водещите позиции по отношение качеството на подготовката, и отговорност към бъдещето- с изграждане на ясна визия и ефективни действия по реализиране актуалните цели и стратегическата ориентация на модерното висше образование.

Какви цели си поставяте като ръководител-катедра, която има голяма отговорност пред подготовката на млади учители?

- Катедра „Педагогика, психология и история“ успешно се справя с предизвикателствата на работата в силна конкурентна среда. Доказателство за това е факта, че Рейтинговата система на висшите училища класира професионално направление „1.2. Педагогика“ на Русенския университет в челните по ранг места сред сродните учебни заведения. Това е потвърждение не само за високия професионализъм и квалификация на

академичния състав на катедрата, но и за добрата конкурентоспособност на педагогическите специалности от Русенския университет. Приоритетните задачи, които стоят пред катедрата са свързани преди всичко с развиването на новите магистърски програми в областта на социално-педагогическата работа, предучилищната и началната училищна педагогика; на бакалавърската специалност „Социална педагогика“, която сравнително отскоро се реализира и в задочна форма на обучение; осигуряването на все така качествената подготовка на студентите от трите действащи бакалавърски специалности – редовно обучение, а също и на докторантите в докторската програма „Теория на възпитанието и дидактика“, за които катедрата е основно обучаващо звено.

Интересът към учителската професия в последните години намалява или се увеличава според Вас, как мислите?

- За съжаление, през последните десетина години, всички станаме свидетели на рязкото снижаване авторитета на учителската професия, продиктувано от състоянието на обществените нагласи и трансформацията на традиционните ценности, както и на представите, които има съвременния млад човек за престижен професионален статут. В съответствие с актуалната картина на пазара на труда, напоследък се забелязва една оптимистична тенденция за постепенно възвръщане на интереса към педагогическите професии и интензифициране активностите и ориентацията на завършилите студенти по посока придобиване на надграждащи образователни степени /магистър и доктор/. Все по-засилен интерес се наблюдава и по отношение придобиването на педагогическа правоспособност от неспециалисти с вече завършено висше образование в различни от педагогиката професионални направления. Всичко това ме кара да смятам, че учителската професия е на път отново да завоюва своите традиционно ценени от нашето общество позиции и да се превърне в желана и предпочитана от младите хора сфера за професионална реализация.

Специалист сте по семейна педагогика, посветили сте години за изучаване на семейните отношения и ценности - в кризали е съвременното семейство?

- Съвременното семейство търпи сериозни трансформации, както в структурен, така и във функционален аспект. Появата на нови измерения и разнообразни вариации на брачно-семейните отношения е обусловена от настъпилите през ХХ в. глобални социални изменения и протичащите заедно с тях процеси на модификация на обществените правила, норми и ценности. Преходът към постмодерно общество постави личността в социална ситуация на независимост и индивидуализъм, трансформира се ценностната ѝ система, разрушиха се установените представи за бъдещото ѝ развитие като компонент на обществено приетия семеен институт, засили се ориентацията към търсене на "експериментални форми" на съвместен живот. Характерните за съвременността алтернативни форми на семейно - брачни отношения, всъщност са следствие от все по-осезаемо проявяващите се в съвременното общество тенденции за обезсилване законите на брачната институция, за отслабване на родителските и родствените отношения, за разделяне на

брачното от партньорското и сексуалното поведение. Тази експанзия на постконвенционални, квазисемейни модели в наши дни не просто осезателно измества традиционната семейна структура, но обуславя и нейния разпад. Еволюира не просто брака, но и отношението към него.

Всички тези актуални насоки показват наличие на сериозна криза на съвременното семейство и оказват значително влияние по посока адекватността при реализиране на една от най-важните му функции-социализиращата, поставяйки на дневен ред въпроса за ефективността на главния ѝ механизъм - семейното възпитание.

Как трябва да изглежда едно съвременно семейство. С какво трябва да се отличава?

- В контекста на казаното по-горе, касаещо кризиса на съвременните брачно-семейни отношения, трудно би било извеждането и формулирането на универсално предписание за това, как трябва да изглежда едно семейство, да се даде абсолютна една или друга разновидност на семейна форма и да се фиксира „идеален модел“ на неговото съществуване. По-скоро фокусът трябва да се насочи към спецификата на детско-родителските отношения, от

гледна точка реализиране основните функции на семейната единица, свързани с осигуряването на оптимални условия за реализиране на всички компоненти на детското развитие. В нашето народно съзнание е дълбоко залегнала една традиционна представа за семейна норма, която трябва да бъде поддържана и съхранена. Тя съдържа в себе си всички качествено необходими параметри /транслиране на знания, морал, техники за интеграция и маркери за идентичност/ за формирането на такива качества на личността на детето, които да му помогнат адекватно да реализира своя потенциал, а на функционално ниво - да изгради комплекс от социални умения, необходими за успешно справяне с жизнените предизвикателства.

Доц. Стоянова, ежедневието ни залива с примери наситени с агресия и насилие сред децата и учениците, къде е мястото и ролята на семейството за предотвратяване на тези негативни явления?

- Съвременното дете живее и се социализира в условията на засилена социална динамика и бързопроменяща се обществена среда. Наблюдават се и промени в ценностната и мотивационна система на възрастните, което дава отражение върху възпитанието, темпа и спецификата при базисното изграждане на социални умения у детето. Предвид фактите от ежедневието, илюстриращи високата честота на проявление на агресивни прояви сред децата и младежите, на практика, проблемът за детската агресивност отдавна вече не се гледа като на спорадично явление, бъдещо тревога, а по-скоро се възприема като обстоятелство, с което обществото като че ли привиква. Семейството като първична социализираща среда и основен възпитателен фактор, несъмнено има важна роля за превенцията, корекцията и предотвратяването на агресивното и нежелателното поведение на подрастващите. В този смисъл неговото функционално значение се

проявява в избора на адекватни родителски възпитателни стратегии, основани на личен пример, зачитане на чуждото достойнство, емпатията, стремежът към подкрепа и пробуждане на светлите страни от детската природа. Само по този начин семейната среда би могла адекватно да противодейства на неблагоприятните външно-средови възпитателни влияния.

Какво не спирате да повтаряте на студентите? Намирате ли ги достатъчно мотивирани?

- Съвременният обучаван е един активен, мотивиран и изключително информиран млад човек, непрекъснато търсещ нови измерения за самоактуализация. Нашата цел, като университетски преподаватели, е да формираме у студентите-бъдещи педагози и социални работници необходимата професионална компетентност и отговорност. Стремим се, знанията, които те получават и уменията, които се формират да бъдат обърнати към действителността, да се подпомага практиката, новаторството, ентузиазма, създаването на възможност да се опитва, да се правят грешки и да се напредва. Ето защо, ежедневните ни педагогически усилия са насочени към изграждане у младите хора на нов начин на мислене – отвореност към нови идеи, решения, умения или поведение, по начин, по който да придобият умения да управляват образователното си развитие и да подреждат контекста на това развитие, да конструират образователната си среда, да градят образователната си биография, да развиват съзнателно идентификацията си в желаната посока.

След семейна педагогика-ценно научно и методическо средство, какво следва, работите ли върху нещо ново...?

-В момента, творческите ми проекти са ориентирани към проучване аспектите на социално-педагогическата работа с рискови групи деца. Надявам се, скоро да бъде издаден и монографичен труд, свързан с разглежданата проблематика.

С какви чувства ще изпратите настоящата година?

- Настоящата година изпращам с чувство на удовлетвореност, благодарност за оказаната подкрепа от близките и колегите ми, и разбира се, с чувство на оптимизъм за посрещане на новите предизвикателства през идващата година.

Хуморът стимулира творчеството в предучилищна възраст

„...самото създаване на смешното представлява творчески акт – става един нов синтез, ново групиране на елементите на опита при възприемането и създаването на хумор“, казва доц. д-р Ася Велева.

Доцент Ася Велева е преподавател в катедра „Педагогика, психология и история“ на Русенския университет „Ангел Кънчев“. Автор на 2 учебника, 1 ръководство за семинарни упражнения, 1 монография, 2 студии и над 40 статии и

доклада, от които 5 в съавторство, 4 на английски език. През 2006 година, защитава дисертация на тема: "Стимулиране на творчеството у 5-6-годишните деца със средствата на хумора". Научните ѝ интереси са в следните области: предучилищна педагогика, психология и педагогика на играта, подготовка на децата за училище, развитие на математическите представи в предучилищна възраст, педагогика на творчеството, психология на хумора, интеркултурно образование.

Доц. Велева, има ли чувство за хумор българина и умее ли да го използва?

- Не съм привърженик на абсолютизации, затова не мога да кажа, че българинът има или няма чувство за хумор. Във всеки народ има хора с чувство за хумор и такива, които нямат.

С какво и как хуморът обогатява общуването между хората?

- Хуморът притежава силата да сближава хората и предполага другите свързващи феномени – игра и приятелство. Трудно е да не харесваш някого, който те кара да се смееш. Затова хората с добри хумористични умения са предпочитани партньори в общуването – те зареждат комуникацията с положителен заряд и са способни да ни накарат да се чувстваме добре дори и в неудовлетворителни ситуации.

Децата обичат да се смеят, смехът неутрализира агресивните прояви, как бихте продължили и кога трябва да започне формирането на това толкова ценно чувство, което като, че ли е доста оскъдно в ежедневието ни?

- Вярно е, че децата изпитват огромна потребност от смях – те се смеят около 200 пъти на ден (за сравнение възрастите в най-добрия случай се смеят едва 10-20 пъти и то не така интензивно) и възпитателите трябва да им осигурят висококачествен материал за удовлетворяване на тази потребност. Кога? – Още от кърмаческата възраст. Хуморът се появява на около 6-месечна възраст като реакция на необичайно поведение (несъответствието е същността на смешното) в незаплашителни ситуации, при събития, носещи положителен емоционален заряд и някаква разлика спрямо обичайното положение на нещата (клатушките, мимики и т.н. от страна на най-близките). Много скоро детето започва само да инициира хумористични ситуации (например слага обувките на ръцете си вместо на краката, гледа възрастния и се смее). В процеса на интелектуалното и речево развитие се създават все повече възможности за хумористично творчество: детето се забавлява, като действа с предмета точно обратно на предназначението му, или назовава нещата с чужди имена; преувеличава белези на обекти, хора и животни; приписва свойства, които не принадлежат; променя формата, размерите, местоположението; слива различни елементи в несъществуващи комбинации и др.

Тези похвати се използват също така в творческата дейност на възрастните. Затова насърчавайки децата да измислят смешки, възпитателите не само ще подпомогнат хумористичното им развитие, но и творческите им изяви. Много разновидности на хумора носят творчески заряд – разкриването или създаването на нещо различно, особено, противоположно на обичайното, изисква излизане извън рамките на шаблона и рутината, проява на наблюдателност, гъвкавост, оригиналност, т.е. качества на творческото мислене. Самото създаване на смешното представлява творчески акт – става един нов синтез, ново групиране на елементите на опита при възприемането и създаването на хумор. При това трябва да се отчита, че не всички форми на хумор могат да се разглеждат като сродни с креативността – когато се смее над явни недостатъци и несъвършенства у другия, които са видими за всички, субектът не създава нищо ново. Той намира отклоненията от стереотипа наготово в действителността. На около 4-годишна възраст паралелно с креативните нелепици значимо място в продукцията на децата започва да заема осмиването, негативния хумор. Причините за появата му са две. Първата е натрупването на достатъчно познания за социалния живот, неговите норми и правила, а втората – хората от близкото обкръжение на детето, които го учат да оценява различията от стандарта като смешни (Кой не е чувал да казват на дете: „Не плачи, другите ще ти се смеят!“). След време то самото започва да се присмива на някой, който плаче и да го нарича „бебе“). Така появата на негативния смях е израз на нов мотивационен компонент в хумора – на почувствано превъзходство над недостатъците на другите, на утвърждаване на нормите на своята група или открита поява на агресия. Във връзка с това огромна е отговорността на възпитателите в каква насока ще се развие детското чувство за хумор – към креативност или към осмиване на чужди недостатъци.

Като специалист-изследовател на хумора сред децата, как мислите, в условията на съвременната детска градина отделя ли се достатъчно внимание и място на смеха, хумора?

- Учудващо е, че въпреки голямото значение на хумора за психическото и физическото здраве на детето, както и за неговото умствено, социално, емоционално развитие, смехът и смешното не се споменават в трудовете по детска психология и учебниците по педагогика. В същото време жизнерадостната детска природа и потребността на детето от смях налагат неизменното присъствие на този феномен в ежедневната педагогическа практика. Така мястото му в нея се определя не от научно обосновани постановки относно значението му за физическото и психическото здраве на подрастващите, и относно съдържащите се в него възможности за въздействие върху формирането на личността, а от спонтанните желания на децата, интуитивните знания на учителите и спорадичните указания в методическите ръководства. В резултат на това голяма част от потенциите на хумора като средство за възпитание (в това число и за творчество) остават нереализирани, а понякога той дори оказва негативно влияние върху развиващата се детска личност (когато се насърчава негативният хумор).

Как намирате педагозите ни, успяват ли да създадат позитивна среда, в която хумора да има не само емоционална и въздействаща сила, но

и да провокира към творчество и креативност?

-Според моите наблюдения има още много какво да се желае в тази насока. Хубавото е , че вече има функционираща технология за стимулиране в единство и на хумора, и на детското творчество. Тя е описана в дисертационния ми труд на тема „Стимулиране на творчеството у 5-6-годишните деца със средствата на хумора“ и в книгата ми „Педагогика на творчеството“, които могат да бъдат безплатно изтеглени от сайта ми veleva.net

Колко често самата Вие използвате хумора по време на лекции и работа със студентите?

- Много зависи от аудиторията. Използвам хумор, но не съм си поставила това като самоцел. Струва ми се обаче, че всеки който преподава дисциплини, касаещи развитието, възпитанието и обучението на децата, неминуемо използва смешното, защото примерите от ежедневието на малките изобилстват с оригинални, находчиви, понякога наивни остроумия, които ни размиват и внасят свеж полъх в ежедневието ни.

Проявявате интерес и към интеркултурното образование, за което все се говори все-повече в последните години. До колко и в каква степен съвременното образование е интеркултурно. Слабите и силни страни според Вас?

- Не мисля, че съвременното българско образование е интеркултурно. Според мен то е повлияно от изкривено и деформирано разбиране на интеркултурното образование, което води до фаворитизиране на определени малцинствени групи. Целта на интеркултурното образование не бива да се разбира като приобщаване на децата от малцинствата, а като формирането на личности, които са способни, съхранявайки своята социокултурна идентичност, да живеят в мир и съгласие с представители на различни националности, раси и вероизповедания.

Новият закон за предучилищното и училищното образование вече е приет. Как мислите ли няма ли нещо смущаващо още в заглавието-има ли предучилищно образование?

- За да отговоря на този въпрос ще се позова на един от моите любими учители – доц. Димитър Кръстев Димитров, който през целия си професионален път се бореше за утвърждаване самоценността на предучилищното детство. Той с основание многократно изтъкваше, че при понятието „образование“ акцентът е върху неговия функционален аспект – подготовката за предимно професионално-ролева реализация на подрастващите. От тази гледна точка е неправомерно детската градина да се нарича „първо образователно звено“.

На какво се смее Ася Велева, какво Ви усмихва най-много?

- Не обичам хора, които си имат набор от „смешки“ и „остроумия“ за всяка ситуация. В тях няма нищо оригинално, а честото им повтаряне за мен е убийствено досадно и скучно. Обичам остроумието, но ме дразнят хората, които постоянно (и обикновено неуспешно) се опитват да остроумничат. Най-много ме забавлява спонтанният хумор. Може би заради това най-често

ме размиват децата и младите хора - те са толкова естествени и непринудени.

Творческите задачи и предизвикателства, които си поставяте от тук нататък?

- Те са много, а времето – малко. Ето няколко неща, върху които работя. Първо, искам да осъвременя три лекционни курса и да ги превърна в интерактивни, защото съвременните студенти много се различават от моето поколение и не могат да извличат достатъчно полза от класическата лекция. Второ, работя върху книга – сборник с детски игри (както образователни, така и развлекателни). Трето, администратор съм на фейсбук общност Предучилищна педагогика (<https://www.facebook.com/groups/preduchilishtna.pedagogika/>). Идеята се породила, когато си дадох сметка, че проблемите в областта на образованието (и в частност на предучилищното възпитание) са много, а твърде малко са научните и методически разработки, които реално биха помогнали за тяхното разрешаване. Така ми се прииска създам трибуна, където всеки педагог (настоящ и бъдещ, теоретик и практик) да може да сподели какво го вълнува и да срещне хора, които могат да му помогнат, като споделят своя опит. Тази общност е публична и всеки може да се включи с публикации, като сподели свои теоретични и емпирични изследвания, методически разработки или въпроси, които го интересуват. Има и още много неща, но нека си оставя и нещо за изненада.

Благодаря Ви за интересния и полезен разговор!

Лили Димова: Песен се създава от екип, в който всеки оставя частица от душата си!

Интервю с Лили Димова- текстописец, три пъти носител на голямата наградата „Песен на годината“ и на наградата на публиката в конкурса „Бургас и морето“

Съсредоточени върху сценичното поведение на изпълнителя, музиката или ефектите, които засилват присъствието му, някак си оставаме настрана от автора на текста. А колко е важен текста, смисъла, посланието, който носи –на всички ни е ясно. В това интервю скъпи читателю, ще те срещна с едно име, което по-вече от 12 години пише текстове, една от емблематичните текстописци на „Пайнер“. Автор на над 1000 песни в различни жанрове – поп, поп- фолк, рок, рап, фолк. Част от тях станали хитове - „Лъжа е“, „Водка с утеха“ - Преслава, „Продължавам“ – Анелия, „Огън и вода“ и „Липсваш ми“ – Тони Дачева, „Приятелство“ – Нончо Воденичаров, „Приказка за любовта“ – Славка Калчева, „В минало време“ – Георги Дюлгеров“, „Жената в червено“ – Стефан Митров, „Някой ден“ – Десислава и др. Не са малко изброените песни и изпълнители, познати на малки и големи. Песни, които не остаряват и еднакво добре звучат по различни събития и поводи и имат своята публика. Във всяка една от тях има частица и от душата на Лиляна (Лили) Димова- авторката, която пише и създава текстове за песни.

Лили живее от 6 години в Бургас и говори с особен сантимент за Бургас и морето, в които продължава да бъде влюбена.

Как е започнал пътят на Лили като текстописец, какво означава за нея един хит, как определя работата си и срещата с хората на изкуството, Скъпи читателю за теб – разказва Лили:

Лили, благодаря ти, че прие това интервю и гостуващ на читателя, към когото лично аз изпитвам огромен респект. 12 години са зад гърба ти като текстописец, как би ги обобщила и някой насочи ли те в това? Как стана текстописец всъщност?

- Морски привет на теб и читателите. Удоволствието е мое да ви гостувам, да разкажа предполагам интересни неща и да отговоря на всички въпроси. В края на 2003г. се явих на конкурс за текстописци обявен от фирма „Пайнер“ и го спечелих с едно стихотворение „Приятелство“, което покъсно се превърна в песен, в изпълнение на Нончо Воденичаров. Така се случиха при мен нещата. Винаги съм казвала, че съм откритие на тогавашния музикален продуцент Тодор

Яйцаров - това е човекът, който ми е помагал най-много и сърдечно му благодаря - 12 години отлетяха като миг.

Трудно ли си пише текст за песен?

- Когато мелодията ме докосне - думите идват сами. Всеки път е различно, понякога с дни гледам в една точка, друг път текста се излива върху белия лист за часове. Важното е текст и музика да са в синхрон. Има ли разминаване- не са един за друг.

Много песни по твои стихове са хит, какво превръща една песен в хит, има слаби текстове но също стават хит...?

- Няма рецепта как се прави хит и когато пиша не мисля в тази посока. Гледам да свърша моята част от работата и да ми допадне на самата мен, преди да покажа текста на някой друг. Песен се създава от екип. Ако композитор, текстописец, аранжор и изпълнител вложат част от душата си в това, което правят – ще се получи, но ако само един от тях „претупа работата си“, проекта е обречен на провал. А дали ще стане хит – това определя Нейно Величество публиката. Хората харесат ли песента, открият ли себе си в нея, знаят ли текста, запяват ли я, помнят ли я през годините – тогава е хит! Спекулира се с понятието хит. Какво означава - "Очаквайте новият хит на някой си"? Нова песен – да, но дали ще стане хит само времето ще покаже.

Много родители, педагози са разтревожени, че поп-фолка е лош пример от към ценности, а всички знаем колко важни са те за формирането на личността. Как пишеш човек, като теб би коментирала това?

- Чувала съм и съм чела какви ли не изказвания за поп-фолка. Все едно да кажем,

че всички хора са добри или всички хора са лоши. Що за обобщения? Всеки има право на избор каква музика да слуша. Не деля хубавата музика на жанрове. Слава Богу не съм с такова ограничено мислене. Стойностната песен си е такава, независимо дали е рок, рап, поп, поп-фолк или др. Обратното също е в сила. А възпитанието е отговорност на родители, учители, среда и даването на личен пример. Така се оформя ценностна система и характер.

Майка си на две прекрасни дъщери. Как осмислят и променят твоето ежедневиe?

- Те са моето ВСИЧКО! Най-голямото ми постижение и гордост. Осмислят живота ми и ме правят щастлива и завършена всеки Божи ден. Благодаря, че ги имам!

Капризни ли са изпълнителите към текстовете на песните...?

- Нормално е да са взискателни. Всеки иска най-доброто. На една вълна ли сме, разбираме се без много обяснения. Ако се разминаваме по-добре да се заеме някой друг. Например с Тони Дачева имаме много успешни песни, обичам я като изпълнител, човек и приятел, но в последният ни проект все нещо не достигаше, затова и предложих друг колега да се заеме с текста. С хубавата песен компромиси не бива да се правят.

Сигурна съм, че мелодията ще намери своя текст.

С кого си работила и пазиш хубави спомени...?

- Работила съм и продължавам да работя с известни композитори като Светослав Лобошки, Александър Кипров, Красимир Гюлмезов, Велислав Драганински, Калин Димитров, Мартин Биолчев и др. Не мога да изброя всички. Изпълнителите също са много – към Преслава имам особена слабост, признавам си. С нея започнахме кариерите си заедно и минахме през какво ли не. Три албума, първите ни песни, трепети, награди...Обичам я! С почти всички

изпълнители от поп- фолка имаме съвместни проекти: Деси Слава, Анелия, Галена, Тони Дачева, Емилия, Цветелина Янева, Борис Дали, Константин, Милко Калайджиев и мн.др. Удоволствие и чест за мене е да работя и с фолклорни изпълнители като Славка Калчева, Росица Пейчева, Поли Паскова, Пепи Христозова, Юри Крумов и др. Интересна и разнообразна е работата ми, а музиката е необятна, не признава рамки и няма граници. Пазя много хубави спомени за времето ми в „Пайнер“. Сега тръгнах по нов път, поех към нови предизвикателства. Работя с един уникален талант Георги Дюлгерев от любимия Бургас. Създадохме заедно няколко невероятно красиви песни и продължаваме напред. Стефан Митров изпя най-романтичната ми песен, скоро още нещо ново предстои от нас. Айвън от Максимус и Алфредо Торес представиха песента ни „Горещо“ на конкурса „Бургас и морето“ тази година и взривиха публиката на летния театър. Голям купон!

За кой изпълнител би искала да напишеш текст...?

- За най-голямата – Лили Иванова. Мечта ми е, кой знае ... може да се сбъдне някой ден.

Какво успя и какво още не Лили Димова в професионален и личен план ...?

- Упорита съм! Зодия Лъв! Сбъдвам мечтите си една по една и когато постигна някоя, на нейно място се появяват две нови. Имам си списък – сега на дневен ред е да скоча с парашут, а по нататък във времето - да напиша книга.

Предизвикателствата какво са за теб- ново начало, възможност или...?

- Двигател! Аз ли ги търся, те сами ли ме намират ...не знам, но е факт! Искам да опитам от всичко и да премеря сили. Така се чувствам жива. Страхувам се от сивото еднообразие.

Какво слуша, един текстописец като теб, който пише за различни жанрове. Твоята музика коя е...?

- Сигурно ще прозвучи странно, но обичам тишината. Тя ме зарежда. Може би съм препълнена с музика. След тихите ми периоди слушам разнообразна музика според настроението ми. Моят тип заведение е пиано бар.

Как и с какво общуването с хора от света на музиката, сцената , те обогатиха?

- Тези, които си приличат се привличат. Да си музикант и поет не е професия – това е диагноза и е до живот! Хора, които се вълнуват от едни и същи неща се търсят и намират, общуването е лесно и интересно, плуват в свои води. Винаги ми е приятно да се срещам с колеги, има какво да науча от тях и мога да споделя своя опит. А сцената е само бляскав декор...същинската работа и

истината са зад нея.

Първата мисъл с която заспиваш и се будиш е...?

- Заспивам с мисълта, че още един ден се изниза от календара – „Здравей, мое утре“! Будя се с надежда и думите “Благодаря ти Господи“!

Четката и боите, кога захващаш-какво не успяваш да изразиш със словото и се намесват те...?

- Рисуването е другата ми страст, наравно с поезията по важност, но грубо пренебрегвана поради липса на време. Ах, това време...все не достига. Хаотична съм. Започвам картина, когато почувствам необходимост.

Лошото е, че не винаги я завършвам. Имам доста изоставени картини, а след време вече нещо друго ми се рисува. И стиховете си ги пиша на хвърчащи листи, които някъде се губят, но и за двете провокацията ми идва отвътре. От сън са ме събуджали.

Да вдигнем малко завесата, върху какво работиш в момента?

- Поредното предизвикателство. Момиче, което е българка, но израснала и живееща в чужбина иска да изпее песен на български. Намери ме във ФБ. Поех ангажимента аз да напиша тази песен.

Коледа за теб е...?

- Светлина, щастие, семейство, уют, елха, сняг, подаръци... /обожавам да давам и получавам подаръци/. Но Коледа е най-вече равностметка и обещание да съм по-добра. Коледният дух е нещо неопишимо с думи...той е усещане , във всичко и навсякъде, някаква магия витае през това време на годината.

ЛЮБОВТА на ЖИВОТА ми

*Любовта на живота ми , не е никак скромна,
беше страст, беше силна...и в друг живот ще я помня...
Дива,огнена,дръзка...като лудост някаква,
не улегна във връзка и може да е всякаква,
но си е моя изцяло !
Без мярка за време - без край и начало!
Винаги цветна - далече от сивото,
любовта на живота ми сега е мастилото върху белият лист...
на стиховете ми - римите,
думите в песните - от тия НЕ лесните...
В рамки не влезе, не се разглези,
не изневери, не излъга.../поне се опита/
и нито веднъж не заплака от мъка.
Държа я отляво - да не би да избяга...
и не подозира, как чепика ме стяга
и как ми идва понякога / само понякога/
да я разкарам от там и да я хвърля в морето,
като писмо в бутилка - до момчето, което...
има вкус на маслини и нощем слуша бузуки.
Не, не за него не ми се говори...ще вземе да чуе и
да започне да спори!
Ще каже - откъде ги измисляш такива?
После три дни ще ме гледа накриво
и ще мълчи...това най - го умее!
Любовта на живота ми - в друг свят живее!*

ЛЕТЯ

*Очите ми - два черни въглена!
Сърцето ми - във кръпки цялото!
Душата ми на възел вързана,а огън див изгаря тялото!
Пак пиша стихове изстрадани за скритите любовни трепети,
със бял конец зашивам раните...и пак разпервам си крилете!
ЛЕТЯ!Аз да пълзя не мога!ЛЕТЯ...натат, където свети!
И някой ден ще срещнем Бога...и аз и музата ми - двете!*

Благодаря ти за срещата и интересния разговор! Да си пожелаем много уют, топлина и светлина за всички и не само за Коледа!

Мариана Йорданова в навечерието на Национален форум "Моето дете"

Интервю на Н.Карагъзова- Нади с Мариана Йорданова- създател и администратор на доброволческата организация НФ "Моето дете"

Предизвикателствата на ежедневието посреща с любимия си израз "На злото отговори с добро!"

Мариана Чомпалова- Йорданова е завършила Национална гимназия на сценични и екранни изкуства- гр. Пловдив със специалност-сценична организация за театър, кино и телевизия и Педагогическия Факултет на ПУ "П. Хилендарски" със специалности-предучилищна и социална педагогика. Преминала специализация по социална педагогика и допълнителни обучения в областта на педагогиката, детската психология и правата на детето.

Професионалната ѝ реализация е в сферата на културата, журналистиката и социалната педагогика. Понастоящем работи в областта на PR и екологичното образование на подрастващите. Автор на много публикации в печатни и електронни издания. Създател и администратор на доброволческата организация Национален форум "Моето Дете". Майка на две деца.

Мариана, как се роди идеята за сайта „Моето дете“, който догодина ще отбележи своя десетгодишен юбилей?

Идеята за сайта moetodete.com се роди преди близо десет години, когато работех като социален педагог в Дом за медико-социални грижи за деца, където покрай децата лишени от родителски грижи се срещнах с различни човешки съдби. А ДМСГД е школа, през която трябва да премине всеки специалист в областта на детската педагогика или психология. Тогава почувствах нуждата от място, където свободно и безплатно да споделят своя опит родители и специалисти работещи с деца. Така създадох [сайта](http://moetodete.com) и [форума](#) към него, където през годините хиляди родители безвъзмездно получиха отговори на въпроси, касаещи здравето, възпитанието и правата на децата, както от други родители вече минали по същия път, така и от специалисти. Вече имаме и [Фейсбук](#) страница, така че възможностите за комуникация се увеличиха. Впоследствие идеята прерасна в общност от родители и специалисти работещи с деца от цяла България. Така Национален форум "Моето дете" се превърна в една от най-големите доброволчески организации със социална насоченост, работеща в помощ на деца и родители нуждаещи се от подкрепа.

Декември е един от най-хубавите месеци на годината, много празници и време за равносметка. Как изглежда твоята равносметка?

Благодаря на Бог, затова че в личен и професионален план беше благосклонен към мен и значимите за мен хора. По отношение на НФ „Моето дете“ през тези години успяхме да реализираме не една мащабни благотворителни [кампании](#) в които се включиха стотици хора от цяла България в помощ на деца и семейства в беда.

Организирахме поредица от [инициативи](#), работни срещи, семинари, [петиция](#) за промени в детското здравеопазване и празнични програми за деца лишени от

родителски грижи с помощта на местни художествено-творчески състави. Участвахме в кръгли маси и тв дискусии, където отстоявахме своите позиции. Дадохме стотици безплатни консултации и подготвихме поредица от актуални публикации за електронния печат. В тази посока премина и настоящата година. Всичко това е реализирано единствено и само с доброволчески труд и лични дарения.

Прави впечатление, че си активен човек- носиш доста дини под една мишница, както се казва - това не те ли разпилява ...?

Не, през годините успях да се науча да организирам времето и задълженията си така, че едното да не пречи на другото. Когато работя- работя и не мисля за почивка, когато почивам- почивам и не мисля за работа. Аз съм работеща жена, съпруга, домакиня и майка. Същевременно отделям всеки ден минимум по два часа за сайта, форума и ФБ страницата на НФ „Моето дете“, а ако имаме планирана инициатива съответно и за нея. Тук е мястото да отбележа, че организацията на една кампания изисква лична отговорност, много време и безвъзмезден труд. Държа на прозрачността и отчетността, които са задължителни. Времето отдадено на нещо или на някого е най- ценното, което може човек да подари. На въпроса, защо го правя, отговорът е- защото обичам да помагам... Освен това поддържам още няколко сайта и ФБ страници, пиша статии, обичам да чета, да обогатявам знанията си ежедневно. Имам разбиране от страна на моето семейство, което уважава личното ми време и пространство. Смя да твърдя, че съм организиран и дисциплиниран човек и въпреки ангажиментите ми, както вкъщи, така и на работното ми място царят ред и симетрия. :) Държа на точността и не обичам да оставям нещата за последния момент, може би затова светът който съм създала около себе си е толкова подреден. :)

Как мислиш състрадателен ли е българинът и правилно ли разбира благотворителността?

Да, въпреки безкрайния преход, лошотията и не лекия живот на българина, той е състрадателен. В рамките на дни сме обединявали стотици хора от цяла България и сме оказвали помощ на нуждаещ се родител или дете. Показателни за това са например кампаниите за двама самотни родители и наши съграждани [Румяна](#) и 3-годишната ѝ дъщеричка и [Вангел](#) и неговата дъщеричка. Станаха традиция и коледните кампании и празнични програми за децата от [ДМСГД](#) в нашия град. Също благотворителни инициативи за отделни деца от социално слаби семейства и др. За съжаление има една малка част хора, които смятат, че благотворителните кампании са начин да се отърват от негодните си за употреба дрехи, обувки или домашни потреби и вместо да ги изхвърлят в близкия контейнер ги даряват. Време е да разберат, че трябва да се отнасят с уважение към човека на когото даряват, но имам усещането че това явление постепенно отшумява.

Много доброволци и добри специалисти има в екипа на форума, които съвсем доброволно участват със своя труд, опит, становища и оценка. Как оценяваш тяхната помощ?

Помощта е безценна и тя е под формата на безвъзмездни консултации, доброволчески труд, актуална информация и полезни статии в помощ на родителите, които членовете на нашия [екип](#) от педагози, психолози, лекари, юристи и социални работници предоставят напълно безплатно. Имаме местен дамски клуб от няколко много дейни и всеотдайни дами, които вършат много работа. С течение на времето

станахме приятелки и се разбираме с две думи. В нашите кампании вземат участие много доброволци, които предоставят помещения, транспорт, безвъзмезден труд, опаковане, товарене и разтоварване, без тях не бих могла да се справя. През годините поддържаме приятелски отношения и с Инициативата "Спаси, дари на...", Сдружение "Майки срещу дрогата", НФ "Осиновяване", "Без насилие" и др. Какво по-хубаво от това, човек да срещне съмишленици, които да повярват в неговите каузи и да станат отбор.

Чувствително ли е нашето общество към потребностите на децата, възрастните-най-уязвимите социални групи?

Всичко е относително. Не мога да дам обща оценка за обществото. Има хора, които помагат и такива, които не ги интересува чуждото нещастие. Ние не помагаме сякаш, а с разум, защото помощта колкото полезна, може да бъде и толкова вредна. Това което мога да кажа със сигурност е, че в вашите кампании винаги се отзовават най-обикновени хора, които отделят от своето за да помогнат на човек в беда. До сега бизнесмен или политик не се е отзовал с

личен принос в полза на нуждаещ се човек, поканите ми са оставали без отговор.

Като педагог и родител, как ще коментираш отчуждението , което се наблюдава между дете- родител, ученик- учител, учител-родител...?

Много хора през последните години се отдадоха единствено и само в усилия за осигуряване на насъщния или израстване в кариерата и общуват с децата си предимно по джиесем. Децата израстват сами, общувайки и играейки предимно чрез компютъра. Това няма как да не ги отчужди и нещата стигнаха до там, че повечето родители въобще не познават децата си. Ниските учителски заплати и бедите до които делегираните бюджети докараха училищата, абсолютно демотивираха българските учители, които имат само задължения, но не и права. Училището напълно загуби възпитателните си функции. Чувството за безнаказаност и свободията доведоха до липсата на респект от страна на учениците към учителя и училището. Няма начин един учител да се справи с ученик отказващ да изпълнява правилата в училище, дори и това да коства нормалния учебен процес и от това да страдат всички!

Образователната ни система плаче за цялостна промяна. За да се преборим с агресията при децата, училището трябва да се превърне в привлекателно място. Не може преизпълнените с енергия и порив към игри деца да бъдат приковани от първи клас по няколко часа на чиновете и затрупани с огромно количество сух учебен материал. След което години наред да се пълнят главите им с куп излишна и ненужна информация. При малките ученици учебният материал

трябва да се преподава предимно под игрова форма, за да не става учението досадно и неприятно. Като цяло трябва да отпадне голяма част от учебния материал, а в часовете по СИП и ЗИП учениците да изучават допълнително предметите, към които проявяват интерес. Не може всички деца да бъдат поставени под общ знаменател и въобще да не се зачитат индивидуалните им интереси и способности. Безумно е главите на децата да се пълнят с информация без достатъчен брой часове за практически упражнения. Трябва да има повече часове за спорт и изкуства, гарантираният начин за изразходване на излишната енергия и преодоляване на агресията. Във всяко училище да има училищен психолог, който реално да работи с децата. Аз съм и затова в училище да се изучава вероучение и преди всичко да се възпитават човеци. Родителите са неспокойни за утрешния ден, учителите са демотивирани, а децата изнервени и агресивни. Всичко това доведе до липсата на приемственост между дете- родител- учител и обратно.

Семейството, какво означава за теб?

За мен семейството е най-важното нещо на света и то е над всичко! А домът ми е най-любимото място. Никога няма да ми омръзне да си бъда у дома с любимите хора. Благодаря на съдбата, че за разлика от много български семейства, пръснати по света, имам щастието да живея заедно с мъжа на живота ми, децата

ми и майка ми. Животът е прекалено кратък, за да търсим щастието си извън семейството, общувайки по скайп. Освен това аз съм родолюбец и съм избрала да живея в моята родина и в моя роден град.

Ценностите важни за теб са....?

Аз имах късмета да имам прекрасни баба и дядо, при които с удоволствие прекарвах ваканциите си като дете и голяма част от моето възпитание дължа на тях. Изключително интелигентни, честни и почитени хора. Дядо винаги ме е учил, че най-важното нещо за един човек е да опази името си неопетнено, дори и да няма нищо друго. Принципността, честността и откровеността в отношенията ми с хората, обаче колкото са ми помагали, толкова и са ми пречели. За съжаление добродетелите се опорочиха и отдавна не се харесват хора, които държат на принципите си, не влизат в схеми и казват истината такава каквата е. Дори веднъж ми бе казано, че на такива хора не може да се разчита, от тук си направете извода колко е опорочено обществото ни през последните години. Днес доброто и нормалното се считат за нещо ненормално, а лошотията и ненормалното - за нещо напълно нормално.

Нещата без които не можеш...?

Не мога без семейството ми. Не мога без интернет и без вода, вероятно защото съм зодия риби. :)

Какво предстои на Национален форум "Моето дете"?

Предстои през пролетта да отбележим 10-годишния рожден ден на НФ „Моето дете“. Сега целим да разрешим жилищния проблем и да подобрим условията на живот на самотната майка Румяна от Хасково и детенцето ѝ, на които успяхме да помогнем да оцелеят през последните две години.

Надявам се, отново да се намери и работа за жената, за да има как да изхранва детето си и двете да бъдат спокойно за утрешния ден. (б.а. проблемите са решени, благодарение на Община Хасково). Продължаваме с добрите дела, там където има нужда от тях и това ще е така, докато приоритет на държавата не бъдат хората с техните чисто човешки нужди - работа, качествено здравеопазване, подкрепа.

Как ще бъде отбелязан 10-годишният юбилей на форума, раждат ли вече идеи?

Много ми се иска нашият екип да се съберем на една специално организирана десета годишна среща, защото повечето сме от различни градове и предимно общуваме по интернет. След което със сигурност ще продължим нашата обща работа, защото всеки от нас в чисто духовен план има нужда от нея. Удовлетворението, което носи безвъзмездния труд,

подарил усмивка на някого е безценен. Въпреки всичко не ми иска да има много поводи за организиране на благотворителни кампании, защото това би означавало че някъде нещо в държавата куца.

Какво ще пожелаеш в навечерието на Коледа на приятелите, доброволците, потребителите и партньорите на форума?

Всяка година очаквам Коледа с нетърпение. В нашето семейство Бъдни вечер и Коледа се отбелязват традиционно с обичайните ястия, коледна елха, подаръци. За мен най-важните неща в живота на човека са здравето и спокойствието, да пестим стресови ситуации, да не бързаме, да съхраним хармонията между духа и тялото. Затова пожелавам на всички здраве и спокойствие! И да не забравяме да правим добро и да го предаваме нататък, защото доброто е заразно и само то ще спаси света. Днес, 5 декември е Международен ден на доброволеца и искам специално да поздравя и да благодаря за помощта на тези специални хора с огромни сърца, преизпълнени с доброта, бъдете благословени!

Благодаря на Нади Карагьозова за поканата за това предколедно интервю, което подарявам на нашите потребители, съмишленици и доброволци с пожелания за щастлива Нова година!

Инициативи на НФМД, видео: [Тук](#).

Део - любимото момче на България

Чаровникът Део- откровено за любовта, приятелството и предизвикателствата!

"Срещата и работата с младите хора е предизвикателство и възможност за взаимно вдъхновение.", споделя любимецът на малки и големи.

Деян Станчев-Део е роден на 7 октомври 1975 г. Завършил е руска филология в СУ „Климент Охридски“. Печели конкурс за водещи в предаването Джубокс, който се провежда в заведението, където работи. Има богато творческо и професионално потфолио. Играе в спектакъла „Кислород“ в „Театър 199“. През 2004 снима филм Бунтът на L. Део побеждава в благотворителното шоу на Нова Телевизия Vip Brother 3 на 10 май 2009 г. Малко по-късно издава свой собствен албум.

Харизматичен, чувствителен и състрадателен. Излъчва огромна енергия и топлина, с която заразява и печели любовта и симпатиите на малки и големи - така накратко може да бъде представен един от най-популярните и любими телевизионни водещи в наши дни. На 29 март тази година, предстои негово гостуване в Кубрат по покана на секретаря на Местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните. Гостуването на Део е свързано с едно голямо събитие. Без колебание той

прие да бъде ГЛАСЪТ на кампанията „Не на наркотиците - ТЕ НЕ СА НАШИЯТ СВЯТ. Жест, който буди възхищение, възторг и адмирации.

Малко преди срещата, Део беше любезен да сподели за теб, скъпи читателю, следващите редове.

Део, какво е усещането да си на 40 години, как изглежда твоята равносметка?

- На 40 се чувствам като на 15. Единствената разлика е, че живот и здраве, тази година ще станем родители с моята приятелка...!

Един от любимите телевизионни водещи си, познат си от предавания като „Джубокс“, „Джубокс- любовни квартири“, „Рекламна пауза“ и „Големите 10“, „Това го знае всяко хлапе“, как попадна в телевизията?

- Бях барман в едно заведение в центъра на София. Бъдещите продуценти на първото предаване, което водих ми бяха клиенти, самият кастинг за предаването се проведе в заведението. Случайно бях на работа същия ден и решиха да ме пробват. В последствие избраха мен. Така започна всичко.

Минал си през доста различни периоди и етапи от живота си-какво загуби и какво спечели?

- Не съм загубил нищо. Спечелих жизнен опит и запомнящи се мигове.

Пееш, танцуваш, спортуваш, медитираш, какво още изпускам, всичко това, как те променя и обогатява?

- Всички тези неща ме карат да се чувствам и да живея по добре, и да бъда по продуктивен. Също да приемам живота по спокойно

Део, какво означава любовта за теб?

- Разбирам я първо като лудост, после като приятелство, уважение и доверие.

От малкото хора си, които смело и откровено говорят за дрогата (за което те поздравявам с уважение)- как се случи твоята среща с нея?

- Струва ми се по време на работа. Имаше 24 часови смени и един колега ми каза да пробвам това, което ми дава и, че то ще ми помогне да преодолее натрупаната умора.

Решението ти да кажеш – не на дрогата, от какво се повлия и какво би посъветвал подрастващите?

- Решението си беше лично мое и осъзнаването, че имам проблем също. Не мога да кажа нищо на младите. Те имат своя път и се надявам да го извървят достойно. Искрено се надявам да имат шанса да реализират потенциала си на 200 процента и да бъдат добри един към друг. Като се видим и поговорим сигурно ще стигнем до някакъв извод по този въпрос.

Как мислиш, младото поколение апатично и безразлично ли е към действителността ?

- Не смятам, че е апатично. Харесвам младите хора, с които се срещам. Много е малък процента на неразбирателство между нас, но това е нормално. Всяко поколение си има своите интереси и гледни точки и ражда своите запомнящи се личности.

В какво продължаваш да си влюбен?

-В моята приятелка.

Какво те радва най-много и какво огорчава?

-Радва ме чистата природа. Не бих каза, че чак ме огорчават, но не ми правят добро впечатление нелюбезните хора.

Как се виждаш след 10 години?

-Надявам се здрав, семеен, работещ и с две деца

Какви предизвикателства си поставяш за настоящата година?

-Предизвиквам се да се забавлявам с това, което правя.

Любимият ти израз...?

-Като ме питат как съм, отговарям-все по добре.

Какви творчески изненади, готвиш на твоите фенове?

- Нямам ясна идея. Дано някой все още се изненадва на това, което правим.

Анелия Дойчева: Любовта е чиста енергия. Няма грешна любов.

Интервю с Анелия Дойчева- поетеса

Анелия Дойчева- поетеса, победителка в тазгодишния конкурс „Писмо в бутилка“, организиран от пристанище Бургас и автор на текста на „Жива вода“, която е сред финалистите на престижния и емблематичен за града конкурс „Бургас и морето“- 2011.

*“Времето е пясъчен часовник
и брой живота всичките ни дни*

*хората го мислим за виновник
а най - виновни сме сами.... „ (Анелия Дойчева)*

Преди да се запозная с Анелия Дойчева, талантливото момиче от Бургас, се запознах с поезията ѝ. Прочувствена и докосваща. В последните няколко години нейните стихове са сред най-четените и харесвани в социалната мрежа. Пред тях често се заседяхах и аз и не оставах безразлична към таланта ѝ. Така и тръгна кореспонденцията ни, продължила четири години. Пожелахме си да ни се случи и да се видим. Стучи се на 11 ноември тази година в Бургас, където бях по хубав повод в града-получаване на награда за МКБППМН с която съм свързана професионално.

Такава я видях- романтична, емоционална, чувствителна, любвеобилна, малко тъжна, но жадна за живот и мечти, също като лирическия герой в стиховете ѝ, който непрекъснато търси-опора, закрила, любов. От кратката ни среща вече знаех, че искам да бъде гост на следващото ми интервю.

Диапазонът на темите в поезията на Анелия е доста широк-лирическият герой често е влюбен или търсещ любовта, често тъжен и самотен, друг път чувствителен към социалните теми, несправедливостта, жестокостта и др. Бургас, както се знае е градът на изкуството, дала най-талантливите поети на България, дали заради Морето,

което ежедневно ги поздравява не знам, но пишещите хора на Бургас са докоснати от Съдбата по някакъв особен начин и Анелия Дойчева е една от тях. Анелия Любенова Дойчева е родена на 04.04.1972 в град Бургас. Бакалавър е по специалността-финанси от БСУ Бургас и магистър по специалността - счетоводство и одит от стопанската академия в Свищов

Анелия, помниш ли първото си стихотворение?

- Беше отдавна, през далечната 2009 година и всъщност не беше стихотворение, а плах опит върху демо версия за песен, предоставена от тогавашния музикален мениджър на Пайнер, г-н Тодор Яйцаров, който всъщност откри таланта ми. Учудих го с продуктивност, с която всъщност стана ясно, че и без музикално образование, нося музиката в себе си. Малко след това, общ проект ни събра с големия Красимир Гюлмезов, главния виновник, който ме накара да повярвам в себе си и в това, което пиша. И не на последно място, ще спомена Лили Димова, един прекрасен текстописец, една прекрасна жена с която вече 6 години делим огромно приятелство.

Писането, за едни е терапия, за други спасение, за трети просто работа. За теб писането какво е.?

- За себе си мога да твърдя, че едновременно е терапия и спасение. Бягство от сивото ежедневие, в което изливам различни емоции върху белия лист, емоции на които всички ние сме подвластни. Емоции написани от и за хората. А дали ми се получава, могат да кажат онези, които ме четат.

Често е самотен лирическият герой в стиховете ти, също толкова колкото се чувстват хората и в реалността?

- Самотата има много измерения и много тълкувания, но смисъла и корена на думата винаги е един и същ. Любовта е чиста енергия, а енергията движи света напред, следователно самотните хора са заседнали някъде в нищото, по средата на „вчера“ и „утре“ и пропускат най-същественния момент-настоящия или това е „днес“. Това трябва да се промени.

Кога пишеш най-често, имаш ли определено време, в което се чувстваш най-продуктивна?

- Пиша по всяко време, на невероятни места, но признавам, че като че ли съм най-продуктивна късно вечер, когато остана насаме със себе си, когато чувам вътрешния си глас, който подрежда мисли и емоции в рими.

Бургас и Морето за теб са...?

- Всичко. Храна и лекарство за душата ми. Всички пътища водят в Бургас и свършват там, където започва морето. То е онази необятна синева, която виждат очите ми всяка сутрин и вечер, моята първа и последна любов. Морето променя и калява, създава характер, за това покрай него живеят хора, усмихнати и силни, които не се боят от стихииите на живота.

Какво може да стане повод да хванеш листа и химикала?

- Всеки жест, всяка дума или човек, които докоснат същността ми, могат да бъдат виновници за поредния стих, както и такива, които са влезли с взлом във сърцето ми, въпреки, че са държали ключа за него. „Награда“ или „наказание“ всеки остави своята следа в стиховете ми.

В какво продължава да е влюбена Анелия?

- В дъжда, в хубавото време, в някой самотник, който още очаквам от мен да ме вземе. Любовта е като дъгата, има много цветове, които всъщност я правят красива и за да я пожелаеш, трябва да знаеш, че понякога ще ти се наложи да видиш дори най-тъмните и цветове. Винаги съм твърдяла че човек може да се влюби по хиляди различни начини...и всеки от тях е правилния, защото няма грешна любов.

Без какво не можеш?

- Без приятелите ми, без дъщеря ми, без Бургас и морето, без доброто в живота. Другото е ненужна суета.

Сълзите за теб са...?

- Пречистване, все едно ваят навътре, за да отмият всичката лошотия и болка, полепнала по вените. Сълзите са катарзис и само силните хора не ги крият пред света. Често ми се случва и това означава само едно, че не съм загубила човешкото в себе си.

Участието на песента „Жива вода“ по твой текст, в изпълнение на младата надежда Ива Ралчева в конкурса „Бургас и морето“ през 2011 година беше сред финалистите - това твоето първо сериозно предизвикателство ли беше към сцената и музиката?

- Да, скочих направо в дълбокото, в един проект, който се случи в последната седмица на този конкурс. Запознахме се с композитора Емилиян Владев случайно във фейсбук и решихме да опитаме в малкото време, което ни оставаше, написването на тази песен. Създадохме я за няколко дни, представихме я и бяхме приятно изненадани, когато разбрахме че е сред финалистите на Бургас и морето 2011г.с най-голям брой гласове на журито. Най-голямата награда за нас дойде от великия Георги Христов, председател на журито тогава, който каза, че сме постигнали абсолютната симбиоза между текст, музика и изпълнение.Това вече ми беше достатъчно за да повярвам в себе си от този момент нататък.

За какво мечтае Анелия Дойчева?

- Мечтая си за простите неща, които се оказват, че се случват най-трудно, защото не струват даже и стотинка, те не се продават и купуват никъде, те са безценни.

Работиш върху нов проект за песен, приятелството с Орхан Мурад ли е повод за това или....?

- С Орхан Мурад се открихме преди няколко години и веднага запознанството ни премина в приятелство. И как би могло иначе, този човек е прекрасен, той носи в себе си една великолепна и добра душа, която излъчва само положителна енергия от която хората имат нужда.Такава е и неговата красива съпруга Шени. Обичам ги много и мисля че е взаимно. Създадохме заедно една красива балада, която кръстихме „Един живот“ и ето че сега на път е и втората ни такава, чието заглавие е моето пожелание към тях и всички хора, които са срещнали своята половинка, да останат в тази връзка с „Доживотна присъда любов“.

В съветите на кого се вслушваш най-често?

- Когато ми стане непоносимо трудно и започна да унивам, Лили Димова е тази, която винаги намира начин да пръсне светлина в тунела в който се намирам. От друга страна, дъщеря ми се стреми да не ме пуска в него.....и

двете ме балансират и са важна част от живота ми. Разбира се че има и други хора, които винаги са около мен, колеги и още приятели. На всички тях ще пожелаая да са живи и здрави и да бъдем винаги заедно.

На какво възпита дъщеря си...?

- Възпитах дъщеря си така, както моите родители възпитаха мен. Да вярва в добрите хора и да прави добро. Да си служи само с истината и да не позволява на лъжата да обърква нейния живот и живота на другите хора. Да бъде честна и отговорна, да дава, без да очаква. Мисля че успях, тя е мое абсолютно копие с което много се гордея.

С какво не може да се примири Анелия Дойчева?

- Не мога да се примиря с наглостта, лъжата, лицемерието, коравосърдечието, завистта, злобата. Хората станаха лоши, безпардонни и студени към чуждата болка. Вместо протегната ръка, все по-често виждам да подлагат крак един другиму. Всеки сам избира душевното си състояние, но душевен мир и хармония със себе си се постигат по друг начин.

Предстоят свети празници- денят на християнското семейство, коледните и новогодишните-твоего пожелание към читателите?

- Пожелавам на всички хора да са здрави, да намерят онзи баланс между доброто и лошото, между обичта и злобата за да бъдат много щастливи. Да имат любовта на близките си, да я задържат достатъчно дълго във времето, ако може завинаги, без да я приемат за даденост. Да показват своята всеки ден, с дребен жест или дума, да трупат спомени, а не вещи. Да мечтаят смело, да сбъдват мечтите си и да правят място за нови. Живота е приключение, което няма да се повтори, за това всяка крачка в него е важна.

Светът е добър когато.....?

- Когато не водиш безсмислени войни и не създаваш врагове на които после да прощаваш. Когато обичаш въпреки всичко и всички. Когато не рушиш, а създаваш и помагаш на тези, които имат нужда. Когато проумееш, че и след теб Земята ще се върти и живота ще продължи. Обичайте се без условности и правете компромиси.

Пустиня

*В пустинята няма вода
през нея дори дъжд не минава
само миража оставя следа
в очите жажда без тебе ми дава.*

*В пустинята няма река
дори пътища пусти в пясъка няма
само слънцето златна следа
като магия оставя голяма.*

*В пустинята няма трева
дори стръкче нито мъх от дъбрава
в оазис се спира онази мечта
която смело без теб оцелява.*

*В пустинята няма мъгла
дори сняг не вали със прогноза
компромиси вече не бих могла
да правя дори под хипноза.*

.....

Жива съм

*От всеки огън излизах по-жива
обгорена до кости но знам
всеки пламък ми даваше сила
топлина която и на тебе да дам.*

*От всяка болка тръгнах щастлива
не разделях живота на две
бях на място там където отива
човека щастлив за да спре.*

*От всяка вода излизах по-суха
мокри бяха само моите очи
останах за грозните думи глуха
и не намокрих своите мечти.*

*От всяка пустиня правех пътека
губех се, от всички една ме спаси
и вървя и усещам душата си лека
жива съм и по нея знам няма беда.*

.....

Няма любов

*Няма любов в сивите делници
изчезна безследно в мъгливия ден
разделени сме, пълни неверници
а я носех някога вътре в мен.*

*Няма любов, изпратих я в тъмното
в друга посока, ненамираща път
но е страшно без нея в измамното
самотно царство на тих кръстопът.*

*Няма любов, изгуби се някъде
в празни души с опустошени сърца
не намерих любов, а там някъде
разминавах се с нея и него в света.*

(Анелия Дойчева)

- Благодаря ти Над, за проявения интерес към мен, благодаря за интервюто, за приятелството, за срещата и за милите думи. Ти си точно толкова истински човек, колкото всички останали в моя живот. Бъди здрава и усмихната, такава, каквато те видях.

Основният мотив за извършване на престъпления от деца е желанието да притежават определени вещи!

Мирослав Минев- инспектор в Детска педагогическа стая при РУП- гр. Кубрат

Мирослав Минев, дългогодишен инспектор Детска Педагогическа стая при Районно Управление „Полиция“ град Кубрат. Обслужва и община Завет. Има богат опит и работа с деца, извършители на противообществени прояви.

Как изглежда картината в Община Кубрат, бележи ли ръст надолу или нагоре, достатъчни ли са възпитателните мерки, възлагани при разглеждане на възпитателно дело на провинено дете съгласно Закона за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни, има ли нов вид противообществени прояви- около тези въпроси се състоя нашия разговор с изключителното съдействие на г-н Стефан Христов, началник на Районно Управление „ Полиция“ град Кубрат, на когото от тук изказвам огромната си благодарност към него и неговия екип за разбирането, подкрепата и съдействието при решаването на съвместни задачи, относно превенцията, чийто обект са деца.

Г-н Минев, как изглежда картината относно противообществените прояви на територията на Община Кубрат към края на годината?..Какви са тенденциите...?

М.Минев: През последните няколко години, тенденцията на детската престъпност на територията на община Кубрат е към намаляване на престъпленията и противообществените прояви, извършени от малолетни и непълнолетни лица. Това се дължи на намаляването на населението в района, продиктувано от миграцията и движението им към чужбина или към големите градове на страната, поради икономически причини. Друга основна причина е добрата превенция, която се осъществява спрямо подрастващите от МКБППМН / местните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни/ , както и проведените разяснителни лекции в училищата за последиците от престъпленията.

Много опит, много наблюдения имате - как ще обобщите основните мотиви на малолетните и непълнолетните правонарушители?

М.Минев: Основните мотиви за извършването на престъпления и противообществени прояви

от деца са: желанието да притежават определени вещи, които не са им осигурени от родителите; изява на лидерство сред приятелското обкръжение; поради социално положение и лоши битови условия на живот и поради необмислена детска проява.

Какви противообществени прояви са характерни за райони, има ли нов вид такива...

М.Минев: Най-срещаните противообществените прояви в района са свързани с битови кражби на метали и вещи от домове. Кражбите, които са в учебните заведения са предимно на пари и мобилни телефони от съученици. Има и други, но те са единични прояви.

Самата аз имам поглед върху Вашата работа и въобще върху психиката и поведението на извършителите и техните родители. Често родителите проявяват агресия ,не приемат , че точно тяхното дете може да е част от групата или да е извършило едно или друго деяние. Как постъпвате в такива случаи, какво Ви води..?

М.Минев: Психиката на всеки родител е в защита на детето му. В повечето случаи родителите разбират последни за проявите и общуването на децата им с приятели с лоша репутация или проявени по-рано. Много рядко се срещат родители, които оправдават действията и проявите на децата си с агресия на несъгласие. Най-често родителите разбират за проблема и дори подпомагат дейността на превенция спрямо децата, защото виждат необходимостта за професионална намеса с цел коригиране поведението и възпитанието, което е от полза и за тях. Родителите разбират и приемат фактите, че детето им е извършител на противоправна проява, когато има безспорните доказателства при извършването на проверката по случая от служителите на МВР. Основната ми цел е да разясня на родителите, че е необходимо да се предприемат навременни възпитателни мерки, за да не се повтарят или задълбочават допуснатите грешки и за последиците в последствие.

За мен е много важно да Ви задам този въпрос- как мислите, достатъчна ли е само възпитателната мярка налага от тричлениния състав на комисиите, които образуват и разглеждат възпитателно дело относно малолетния или непълнолетния. Какво още може да се прави в тази насока..?

М.Минев: Дейността на МКБППМН е да наложи съответните възпитателни мерки по чл. 13, ал. 1 от ЗБППМН, като основната задача е и да обърне внимание на проявеното малолетно и непълнолетно лице, както и на родителите, че нещо се случва с детето и че трябва да се предприемат допълнителни коригиращи мерки за недопускането на нови прояви. От тук нататък процеса на възпитание продължава до постигането на необходимата цел /поправяне/.

При определени случаи е необходимо с провинилите се да продължи да работи обществен възпитател, психолог, ИДПС и най вече семейството.

Има ли случай, който не забравяте, който да Ви е жегнал не само,

като професионалист но и като човек, колкото и работа да изисква хладнокръвие и безпристрастност?

М. Минев: От практиката ми до момента имам много случаи, след които съм бил удовлетворен, че работя като ИДПС и че мога да бъда полезен на подрастващите, които пък са бъдещето на страна ни. Няма да забравя например един случай, когато от едно училище подадох сигнал за ученичка от 10-ти клас. Тинейджърката е била отлична ученичка и много отговорна в училище, но приятелство с неподходящ човек и семейни проблеми я сринали психически. В училище променила поведението и успеха си, което след известен период е направило впечатление на преподавателите ѝ. При този случай, заедно с г-жа от МКБППМН посетихме девойката в учебното заведение и там проведохме четири часов разговор с нея. В началото срещнахме отпор, впоследствие премина в мълчание и слушане на това което ѝ говорехме. Накрая бях доволен от положеното старание и труд, защото момичето се разплака и каза следното: „Ако имаше някой, който да ми каже това по-рано, нямаше да стигна до тук“. След една седмица отново я посетихме в училището и разбрах, че резултата от работата ни е успешен. Ученичката възстанови предишното си лице. След време разбрах, че е участвала в олимпиади, на които се представила достойно. Мисля, че продължи образованието си.

Ще отбележа още един случай, когато изнесох лекция пред един клас. През цялото време децата слушаха с голям интерес и внимание, а накрая дори учителката, която присъстваше се просълзи. При такива моменти усещам ползата от работата си, която ме удовлетворява и ме кара да съм оптимист. Винаги давам примери на децата за случки от ежедневието ни. Използвам нагледно предоставяне на информацията, за да бъде по-добре възприета. Ползвам и поговорки и пословици, които се създадени и предават от народната мъдрост. Тук от голяма помощ ми е учителската практика, която имам като начален учител преди да постъпя в МВР.

Що се отнася за хладнокръвието и безпристрастността, това просто е задължително за всеки служител на МВР. Мога да дам следното сравнение, че полицаят трябва да бъде като „камерата на пътя“, която не прави разлика, не подбира нарушителя, не прави компромис, а констатира обективно. Това възпитава и кара хората да спазват правилата и законите. От практиката ми до момента имам много случаи, след които съм бил удовлетворен, че работя като ИДПС и че мога да бъда полезен на подрастващите, които пък са бъдещето на страна ни.

По отношение на превенцията тази година, какви мероприятия имате проведени и как се приемат те от децата...?

М. Минев: През настоящата година превантивната ми дейност е насочена предимно към индивидуалните профилактични беседи с проявени малолетни и непълнолетни лица и родителите им. Освен това са изнесени лекции в училищата. Работим успешно с директора на УО „М. Горки“ г-жа В Костадинова, с ръководството на ПУИ „Д-р П. Берон“ в лицето на г-н М. Маринов и М. Атанасова, с директора на СОУ „Хр. Ботев“ г-жа Дочева, с директора на ОУ „Хр. Смирненски“ г-н Войков, с директора на ОУ „Н. Й. Вапцаров“ г-н Кючуков и с др.

Много искам да попитам и за семейния фактор, който играе огромна роля при отглеждането и възпитанието на децата...Агресията ,упражняване от деца е често копиране на агресията, която те

виждат в къщи...Съгласен ли сте...?

М.Минев: Този въпрос е много добър и важен. Семейството според мен е основната единица при оформянето на личността и този процес започва от първите дни след раждането и продължава много години. Това е посочено в Конституцията на Република България, в чл.47, ал. 1: „Отглеждането и възпитанието на децата до пълнолетието им е право и задължение на техните родители и се подпомага от държавата“. Има родители, които не са подготвени за тази отговорност. Лесно създават деца, но не са наясно с отговорностите след това и не успяват да се справят с възпитанието и изграждането на личности, да подготвят децата си за трудния житейски път. Често родителите предават лоши навици с личния си пример и поведение. Това се проявява още в ранната им възраст, тъй като срещаме деца да говорят нецензурни изрази и с прояви на агресия. Аз задавам въпроса: Къде се преподава това, в детските градини, в училищата, или това е усвоено в семейството? ! Естествено има родители, които се справят чудесно и те са за пример.

Не е лесно да се работи с проблемни деца, как успявате да се запазите –винаги ми изглеждате балансиран и спокоен...

М.Минев: В тази професия се изисква много търпение, внимание, упоритост и постоянство. Процесът е дългосрочен и отговорен.

И накрая на нашия разговор искам да Ви попитам- на какво Ви научиха годините, през които сте в тази не лека материя....?

М.Минев: „Проблем се решава, като застанеш срещу него, а не като го заобиколиш“. Научих се да се боря срещу проблемите в живота и винаги да гледам напред в бъдещето за нещо по-добро от миналото, а от миналото да извличам поуки.

Нека бъдем по-добри, по-съпричастни и по-отговорни, да даряваме повече любов и грижи както към своите, така и към другите деца. Дали ще го постигнем, ами да опитаме?!

Г-н Минев, благодаря Ви за този разговор. Желая Ви много лични успехи и успешна дейност по отношение на превенцията и от тук нататък.

Христо Радев: "Творецът трябва да разговаря с боите и да разбира езика на цветовете."

Интервю с Христо Радев- художник

*„Любовта е най-мощният и единствен детонатор, който не руши, а гради. Любовта трябва да се пази и цени, защото дава сили за творчество, за откривателство, за преживяване. Малките жестове, са голямо чудо- могат да те направят съпричастен към непреживяното, новото, непознатото.“,
споделя известният кубратски живописец Христо Радев.*

С трета изложба в родния си град – Кубрат, гостува известният живописец Христо Радев на 14 септември 2016 година. Към момента талантливия художник има зад гърба си общо 12 самостоятелни изложби. От 1962 години живее и твори в планинския Троян, който със своя неповторим уют, атмосфера и красота става повод за ежедневно вдъхновение и заряд за творчество. Опиянението от багри, с които прегръща Балкана през всички сезони оживяват под „златната четка“ в платната на Христо Радев. Негови картини у нас и в чужбина не спират да гаят сетивата на любителите и ценители на живописното изкуство. 33 години от неговия професионален път са свързани с киното. „Плакатите, ми бяха голям слабост и с удоволствие подготвях всеки следващ“, си спомня Христо Радев, който е на 80 години. Освен с рисуване, Христо Радев се занимава активно и с журналистика. Любимата му тема е спорта. Много негови репортажи са публикувани на страниците на „Троянски глас“, „Народен глас“, „Народен спорт“, „Трета възраст“ и др. Автор е на две стихосбирки и една книга със скичове посветени на спорта.

Малко след откриването на изложбата, която посетих с деца от Клуб „Емпатия“, имах възможност да разговарям с него. Колкото успешен с боите и цветовете, толкова успешен се оказа и с думите. Сладкодумен, умееш да улучи и избере, точната дума, с която да предаде вълнението, настроението, спомените, удовлетвореността от творчеството си. Говори с огромно вълнение за семейството си, подчертава на няколко пъти, че най-много обича децата и споделя няколко спомена свързани с тях. Ето какво записах от нашия кратък но задушевен разговор:

Господин Радев, честита изложба. Помните ли кога за първи път хванахте четката?

- Помня. Бях много малък няхах още навършени 4 години. (очите му засияват, показва, че му е приятно отново и отново да си спомни за детството и за началото на пътя към платното и четката). У дома имаше една илюстрирана книжка за царското семейство и с майка ми, често я разглеждахме. Тя ми четеше от нея, а аз дълго се вирах в илюстрациите в нея и така един ден взех молива и почнах да драскам върху листа, гледах и рисувах, гледах и рисувах и така до ден днешен. Първите образи, които съм рисувал са тези на Левски и Ботев. Рисуването стана част от моя живот, от моята съдба, от мен самия.

Защо избрахте живописата?

- Заради живота в живописата. В този живот се чува най- силно песента на боите. Твореца трябва да умее и да може да разговаря с тях, тогава красотата от този живот стига до хората. А стигне ли вече става магията. Чувствам се оценен от тази връзка творец-публика.

Рисуването с какво Ви обогати?

- Даде ми възможност да преоткрия света по друг начин, чрез цветовете. Чувствам се богат с всичко, което получавам докато рисувам – усещане да изразя и покажа част от себе си, като отношение, като преживяване, като оценка, чувство на удовлетвореност. Среците с любителите на живописното

изкуство постоянно обогатяват и са повод за вдъхновение. Чувствам се по-добър, по-отговорен първо към платното, после към хората, към самото изкуство.

Основното послание в картините Ви...

- Красотата и духа на нейно величество – Природата. Да стигам до хората с картините, които даряват доброта. Добротата е най-топлото чувство, което сплотява хората и заздравява отношенията между тях.

Освен от природата вдъхновение черпите от...

- Всеки един миг от ежедневието може да бъде вдъхновение за мислите и рисуването. От любовта, която гали сърцето и го прави творчески способно...(и разпалено рецитира стих от Давид Овадия): "БЕЗ ДА СЪМ КОВАРЕН СЪБЛАЗНИТЕЛ, ДОН ЖУАН ВСЕЯДЕН, ВСЕОБИЧАН, АЗ, ДА БЪДА ИСКРЕН, КЪМ ЖЕНИТЕ НИКОГА НЕ СЪМ БИЛ БЕЗРАЗЛИЧЕН. МНОГО ЖЕНСКИ ИМЕНА В СЪРЦЕТО АЗ ТАЯ- КАТО ЦВЕТА В АЛБУМИ..."

Какво още има в мириса на боите?

- Вълшебство и балсам за сърцето. Всеки мирис на терпентин гали пръстите на ръката и те води или към платното или към най-близкия лист и хартия. Чувствам се богат в света на боите и езика на цветовете.

Най-важните ценности за Вас?

- Както вече казах добротата. Да си добър, откровен, искрен, чист първо пред себе си и после към близките и обкръжението. Всичко онова, което може да те прави добър и да те учи на добронамереност е важно и ценно. Вижте в последните години как изчезва добротата, хорските сърца боледуват-това не е добре. Не е рядко явление да виждаш и страдащи деца, това е голяма мъка (просълзява се). Бъдещето е на децата и младите, в тях е енергията, промяната, напредъка, за това те заслужават най-доброто като грижа, като обич и разбиране.

[Красимир Гюлмезов: Музиката трябва да забавлява и възпитава!](#)

Интервю с Красимир Гюлмезов: пианист, аранжор, изпълнител и композитор

Приключи осмото издание на конкурса „Медни гласчета“, който се провежда под патронажа на голямата Лили Иванова в родния ѝ Кубрат. От самото му начало до сега председател на журито е големият композитор и музикант Красимир Гюлмезов, който уважи поканата ми за този разговор и сподели откровено мисли за музиката, за сцената, за младите таланти, за препоръките към тях.

Ето и целият разговор:

Какво е самочувствието и отговорността да си председател на такъв сериозен конкурс свързан с едно голямо име на музиката и сцената- Лили Иванова?

- За самочувствие трудно бих могъл да говоря,но за отговорност-много повече!Щастлив съм,че най-голямата българска поп певица и безспорно явление в българската музика Лили Иванова ме е оценила за да съм част от екипа,който реализира за 8-ма година този прекрасен конкурс"Медни гласчета" в родния й град Кубрат!

Осмо издание на „Медни гласчета“ , оправдават ли се очакванията Ви?

- Определено се оправдаха очакванията ни за добри участници и добро представяне от тяхна страна!Имахме една година прекъсване през 2013, заради политическата обстановка у нас, но сега разбрахме ,че децата обичат този конкурс и наистина имаше много таланти, което си е признание за нас!

Познават ли достатъчно добре вокалните педагози, възможностите на своите възпитаници и подбират ли правилно песните им за участие?

- По принцип винаги има проблеми с избора на песните,защото вокалните педагози и самите деца са от различни поколения,което е и нормално!Тук обаче преподавателя е този,който трябва да прецени дали песента става за това дете и дали то ще може да я представи стабилно на сцената,където и притеснението не е малко!

Най-често допусканите грешки при подготовката за такъв мащабен конкурс какви са, според Вашите дългогодишни наблюдения?

- Много от децата допускат грешки ,както казах при подбора на песните!Би било добре ако едната песен е бавна,другата да е по-бърза,въпреки ,че повечето участници обичат да пеят балади,тъй като там могат да се покажат повече гласовите им данни,но понякога бавните песни се превръщат в проблем и това допълнително усложнява тяхното представяне!Има и случаи,в които детето пее песен,чийто текст не разбира!

Често децата стават жертва на своите родителски грешки и амбиции, като професионалист и родител с голям опит, какво ще им кажете?

- Често родители и учители прехвърлят своите амбиции върху децата!В края на краищата музиката трябва да бъде за възпитание и забавление на децата!Понякога едно дете може да изпее по-лесна песен и да се представи по-добре от друго,което се е хвърлило на доста по-сложна песен!Сцената трябва да им носи удоволствие!

Аз и моето поколение пораснахме и формирахме отношение към стойностната песен и музика, която Вие големите имена ни поднасяхте- нещо , което сегашното поколение не познава? Само духовната криза ли е виновна за това?

- Естествено е да има и духовна криза,при положение,че ценностите сега са доста по-различни!Хората доста обедняха и се интересуват повече от преживяването си,отколкото от култура и духовност!Това се прехвърля и върху възпитанието и психиката на самите деца!Медиите също прокламират постоянно риалити формати и различни стилове музика,

която не винаги е най-доброто за подрастващите!Колкото до музиката,тя е нормално да се променя,не може да стои все същата!Сменят се и поколенията и вкусовете!Медиите пускат много малко нова българска музика,защото и те самите са собственост на чужди компании....

Пожеланието на един професионалист като теб, към младите , които тръгват по дългия и не лесен път на сцената?

- Съвети трудно се дават,но ако те са родени да бъдат певци и Господ им е дал талант,трябва на всяка цена да го развият и да не се отказват в никакъв случай!Да направиш само един Хит-не е достатъчно.....

Музиката и песента за Краси Гюлмезов са...?

- За мен лично музиката е моя живот,правил съм го досега,надявам се и така да продължа,само да е живот и здраве и да има кой да ни слуша.....щом още не съм се отказал...

Отношението ти към сцената и публиката?

- Сцената както е казано е храм!Не може всеки да излиза на нея!Тя те прави по-специален и затова хората идват,сядат долу и искат да те гледат и слушат,когато им е весело и когато им е тъжно!Това е музиката!

Да си част от екипа на Голямата Лили е...?

- Да си част от екипа на Лили Иванова-безценно е,тя е невероятен изпълнител и човек на реда,такива трябва да сме и ние около нея,иначе нямаме място там!Господ да и дава здраве и сили,за да продължи да ни радва от сцената с още невероятни песни!

„Любовта е като бялата лястовица, идва в живота ни само веднъж истински”

„Тихи нощи“- първата издадена стихосбирка на Венцислав Йорданов

В. Йорданов е роден на 29 януари 1968 в Горна Оряховица. Детството му минава в родния град и Велико Търново. С гордост споделя, че се чувства и малко Болярин.. От години живее и работи в София, но винаги намира време за любимите места, наситени със спомени, които някак си го и вдъхновяват може би. В края на месец април, издателите на стихосбирката МАБИС (Международна асоциация за българско изкуство по света) организираха и нейното представяне, което събра на едно място много любители на лиричното слово.

*Житейската мъдрост намирам
изгубена в бързите дни.
Страдам, обичам, откривам...
За тебе създавам мечти....*

*Как чаках този приказен момент,
нали прошепна да остана?
Защото любовта е приказен рефрен,*

а музиката е любов за двама!

*Край теб учителю минавам често,
такава май е нашата съдба,
но кафето сам си пия аз горещо
и помня твоите слова.*

*Как драскаше тефтерчето небрежно,
поглаждайки все бялата брада,
- Във словото е чувство миличък потребно,
а не римувани замазани слова!*

Венци, честита стихосбирка. „Тихи нощи“ вече е факт и спечели за кратко време читателите. Какво е усещането от една сбъдната мечта и допира до страниците, които така нежно говорят за нея-Любовта?

- Много добро е усещането да виждаш, как думите и музиката докосват сърцата на хората и кристалчетата сълзи в техните очи. Радвам се, че и тези които са го гледали през интернет директно са усетли същата атмосфера.

Като стана дума за Любовта, ти самият търсиш ли я някъде или...?

- Да 7 години след развода ми успях да намеря първата, чистата и истинска любов в живота, което ми даде не само творчески, а и мениджърски сили да направя проекта реалност. Да преживее човек толкова истински и чисто любовта като на 16 години е нещо, което само в последните 4 месеца го забелязаха всички приятели около мен, което промени носталгичното чувство с истинската моя усмивка, с която дарявам близките си и приятелите си.

Заглавието на стихосбирката грабва, лесно ли го избра ?

- Не съвсем, дори редактора ми се колебаеше да не звучи като клише, но стигнахме до мнението, че моето усещане в важно как ще го предам. Мислел съм си да е като В тихото на нощта, но колебанията ми бяха големи и винаги я виждах като Тихи нощи.

Като романтична и нежна душа те определят твоите приятели. Какво ти самият би добавил за себе си?

- Най-вече като весел и духовит човек, който все ще намери някоя шега или виц или анекдот да каже и да разсмее хората, особено сатиричните останали ми закачки от Радой Ралин, но тази дългогодишна тъга, която имах я виждах малко хора само, най-вече тези които ме познават от близо.

**Да поговорим за вдъхновението, музата, онова ръчкане „отвътре“.
При теб как се получава?**

- А това е нещото с което хората малко са се съгласяли в годините назад, е че съм писал за идеала за любовта, като образ, който ми липсваше дълго и всички това и казват, че стиховете са ми тъжни и самотни, а аз съм весел човек и това лесно ме издаваше, че няма човек до мен.

Имаш ли любима част от денонощието, когато се чувстваш по творчески продуктивен, по пишещ?

- Не само в тихото на нощта пиша, а в движение, между машините в завода за трансформатори, където работих и 13 години, разбира се никога не съм крил, че там съм имал усещането и влиянието на Вапцаров, разбирал съм какво е да си в такава среда, но инженерно не прописах. Като седне някъде човек, като пътува, имам тетрадка в мен и записвам сентенциите.

По-различно ли пишеш, когато си влюбен?

- А всичко е различно. Истинската любов ти дава не само крилете на усещането, но и заряда да си успешен в това което правиш, да усещаш постоянно присъствието на любимия човек до теб, в мислите ти в стъпките ти. Не е наивно, а красиво и разбира се отговорно, особено когато човек е преживял развод и децата виждат последствията от това, а как биха ти повярвали, че я има голямата любов и истинска любов, ако родителите са дали лош пример. За това дълго време се бях затворил да допускам близо до себе си хора, защото все ми бъркаха в раната с думите: Нали беше оптимист а? Мълчах си не исках да отговоря нищо, но това не сломи оптимизма ми, че това в което вярвам е истина и самата истина и го бях видял като дете в семейство на 94 години почти с над 75 години успешен брак. Тази случка не беше приказка, филм, а самата истина, а бях само на 14 почти, някъде там в парка във Велико Търново. Те ми дадоха ключа към тайната на успеха: Искреност, посвещение и единство.

Какво те зарежда?

- Много неща, но най-вече присъствието на любимия човек в сърцето ми по начин по който нищо не може да ти даде сила и значимост друго нещо. Е разбира се природата и контакта с нея, морето, балкана и усмивката на хората, на която отвърщам с 24 карата, понеже те я заслужават. Никога не съм се чувствал самотник, дори когато съм бил сам без любим човек до мен. Тази ми вяра в любовта ме е държала да не изпадна в депресия или меланхолизъм

За кого и какво имаш време и за кого и какво нямаш?

- За много неща. Не знам дали ще ми стигне времето да напиша и сътворя всичко, което е в сърцето ми, понеже съм максималист и винаги искам още и още. Моето ми лично ми стига, аз съм щастлив човек, че правя това което искам или си работя хобито да го кажа по друг начин.

След „Тихи нощи“, какво следва?

- Втората част на откровението ми за истинската любов, светлата и оптимистичната, която с любимия човек открихме че в последните години долавяхки вика на сърцето ми интуитивно съм написал за нея всичко, това светлото и красивото в творчеството, което дава искриците на ВЯРАТА, НАДЕЖДАТА И ЛЮБОВТА, а Любовта е най-голямата от всички. "Тихи нощи" видя бял свят благодарение на нежното и присъствие, което стана толкова красиво и непринудено, че да се срещнат двама души след 25 години отново и да се преоткрият по нов начин е истинско щастие и за двамата. И сега като стана дума за продължението, понеже тя много обича цветето момина сълза, а самата тя е цвете като име, а аз съм венец от цветята, споделям за първи път моето детско усещане което имах от 3 годишен за росата по листата на розите, моите любими цвета, заглавието ще бъде „Бисерна роса“, което е връзката между име на цвете и скъпоценност скътана в мида. Аз съм отварял мида с бисер в нея и сега чак след години разбирам значението на тази красота скрита от всички, както сълзата в окоето на човек, която е скрита за света, но когато човек преживее нещото тогава го

осъзнава.

Много мили твои спомени са свързани с едно голямо име и сърце-Радой Ралин. Наричаш го-Учителю. Липсва на всички ни. С какво ти липсва на теб?

-Човека и твореца, личността Радой, неговия ироничен хумор и реалистичен поглед върху живота, съветите му на чашка ароматно кафе.

Авторът на „Ах, морето” с награда от Осмия национален конкурс за хумор и сатира

Интервю с Иван Ненков- поет с китара, журналист, сатирик, автор на песни

Иван Ненков не успя да дойде да вземе лично своята награда в Кубрат на 11 април, поради многото предварително запланувани ангажименти-но уважи поканата ми за интервю и отдели време по телефона и за пореден път показа, че е избран с мисия да твори, земен, чувствително откровен и естествен. Ето и целият разговор:

- Иване, честита награда. Освен признание, какво още означава една награда за един творец ?

- И. Н.: Благодаря за наградата! Разбрах, че големият приз е за моя приятел Дулинко Дулев! Заслужено. Честито! Все си мислех, че след толкова национални отличия (литературни и музикантски), които съм печелил през годините, вече ще приемам признанието доста по-спокойно, но няма как - емоцията надделява. За мен това е комплимент

- съхранил съм сетивата си... Освен признание, една награда означава и оценка - но в случая важното е, че тя идва от хора, които също са автори, а не "жури зад бюро" (т. е. чиновници в литературата). И този факт най-много ме радва.

- Не гостувах за първи път в Лудогорието, познат си на разградската публика фестивала на поетите с китара "Есенни бардове" - 2010. Срещите с публиката , приятелите какво ти носят?

- И. Н.: Да, участвахме със съпругата ми в "Есенни бардове". Жалко, че фестивалът не получи достатъчно подкрепа и вече не съществува! Имам доста приятели от студентските години, колеги, (съ)братя и (съ)сестри по перо в Лудогорието и винаги ми е било приятно да идвам тук. Родът на моя баща е от Шумен. Нали казват, че всеки човек на изкуството е малко луд... Следователно хората на перото (четката, нотния лист и т.н.) в Лудогорието би трябвало да са поне двойно по-луди, в добрия смисъл на думата (Ботев - "свестните у нас считат за луди"). Синтезирано, срещите с публиката и приятелите в тази енергийна зона от страната ми носят приятна творческа

лудост, зареждат ме емоционално.

- Често си на път, гост на много фестивали и конкурси, как обогатяват пътуванията?

- И. Н.: Не зная как... Просто обогатяват. Стига да имаш сетива да виждаш и усещаш. И на тази възраст се чувствам като дете, попаднало за пръв път във влак или за пръв път застанало срещу морето. Много обичам да пътувам - няма значение с какъв транспорт и в каква посока. Важни са движението, общуването с хората и споделянето. За материални богатства не говорим. На тази земя сме гости.

- Кризата на прехода прераснала в икономическа, духовна, и която като, че ли няма да свърши скоро, вдъхновява ли по различен начин твореца?

- И. Н.: Кризата е изпитание, което един слуга на много господари сам си "повиква" периодично. Вече не помня през колко кризи, преходни периоди и реформи премина многострадална България. Досега живяхме в някакви сценарии. Според мен, българският преход още не е започнал, нищо, че някои пишман политолози побързаха да го обявят за завършил. И всичко, което се случва, може да вдъхновява само сатирици, карикатуристи, драматурзи (театър на абсурда) и... съдебни органи и прокурори. Но, за съжаление, творците с такава нагласа (за хумор и сатира) вече почти нямат места за изява, а Темида си е преместила превръзката от очите на едно друго място...

- Върху какво работиш в момента?

- И. Н.: Пиша три книги едновременно. Божя работа е коя от трите ще се състои. И как ще успея да я (ги) издам. Едната съдържа около 80 мои песни - поп и рок хитове, работното ѝ заглавие е "За тебе хората говорят". Втората ще е сатирична проза (от афоризъм до фейлетон). Третата - най-вероятно ще бъде със стихове и песни за деца.

- Много нежно и фино създание стои до теб - съпругата ти Живка. Тя и китарата за теб са...?

- И. Н.: Труден въпрос, който изисква деликатен отговор. Ние с Живка имаме две дъщери. И двете се занимават с музика, преминали са през школи и вокални групи. Екатерина пееше с "Фамилия Тоника", а Божана в момента е студентка в ДМА - поп и джаз. Много жени край мен. И китарата е една от тях... И звука ѝ, и формата ѝ - носят усещане за жена. Само аз не съм Ал Пачино.

- Текстописец - много наши изпълнители от години ни радват с песни по твои стихове- поет, музикант, какво още не знаем за теб?

- И. Н.: Ами... не знаете, че аз не обичам думата "текстописец". Груба е. Звучи занаятчийски, поръчково... Не може един стих да ме събуди в четири часа сутринта и после някой отстрани да ми обяснява, че това било писано по поръчка. Не приемам и думата "поет", когато е адресирана към мен. Поетите са в друго измерение. Ние сме само автори (на текстове за песни, на книги и т.н.), а кой е поет се разбира след време... Не знаете още, че в моя речник не съществува думата "мероприятие", напр. И толкова други неща не знаете, но рано е за мемоари.

- Какво най-много искаш да чуят младите?

- И.Н.: Ние всички - и младите, и останалите - сме жертви на глобализацията и политическия цинизъм. Децата ни са свръхинформирани, но нямат

имунитет срещу заплахите и изкушенията, които ги заобикалят. Даването на съвети често се тълкува като нежно насилие над личността. Не искам младите да чуват мен - нека слушат сърцата си. Само бих ги помолил да не забравят никога откъде са тръгнали, да останат в България и да я защитят от агресивната посредственост.

- Благодаря ти за този разговор и нека вдъхновението бъде винаги с теб!

Интервюта на Надие Карагъзова- Нади

III част: Пътеписи

Чарът и магията на Истанбул

ИСТАНБУЛ, познат, още като Цариград и Константинопол е ГРАД-МАГИЯ. Носи по достоен и неповторим начин духа на Азия и Европа.- МИСТИКА И НЕОБЯТНОСТ...КРАСОТА И УЮТ... УСЕЩАНЕ ЗА НЕОПИСУЕМА АТМОСФЕРА. Истанбул е толкова ВЕЛИЧЕСТВЕН. ИСТАНБУЛ Е ИСТОРИЯ, КУЛТУРА, МУЗИКА, ПОЕЗИЯ....

Влюбена съм в този град, който продължава да ме вълнува, радва, докосва всеки пъти всеки път е различно красиво.

Всяко ново пътуване е различно, носи нови преживявания, нови впечатления и моменти. Прегръща те, предлага ти все по нови и нови места, които изпиваш със всичките си сетива, които не изпитват никаква умора при улавянето на мигове красота. Този мегаполис те кани приветливо да го преоткриваш отново и отново и да се потопиш за пореден път в Магията и Чара, който носи....а те са в Изобилие.

Много са местата, които продължават да са основна атракция за всеки чужденец, турист или местен жител, които не пропускат да се разходят в най-известния квартал Таксим- с многото малки улички приютили кафенета в стар стил, ресторанти, хотели и магазини или Синята Джамия, дело на известния архитект Синан от времето на Златния век, която се намира на площад Султанахмет или Двореца Долмабахче...Света София - толкова обекти и места...които

разказват и носят моменти от историята на Истанбул...няма как да бъдат посетени наведнъж....но всяко едно място заслужава внимание, защото има какво да ти разкаже и покаже.

През периода 2002- 2005 година бях на работа в Генералното консулство на Република България в Истанбул. Период, който промени много представата ми за Истанбул, чувствата ми. Това е времето, в което успях да стигна до извода, че веднъж усетил духа на Истанбул се влюбваш и искаш и пак и пак да го посетиш и затова ,когато ме питат –Какво е Истанбул, Какво представлява? –смело казвам Истанбул

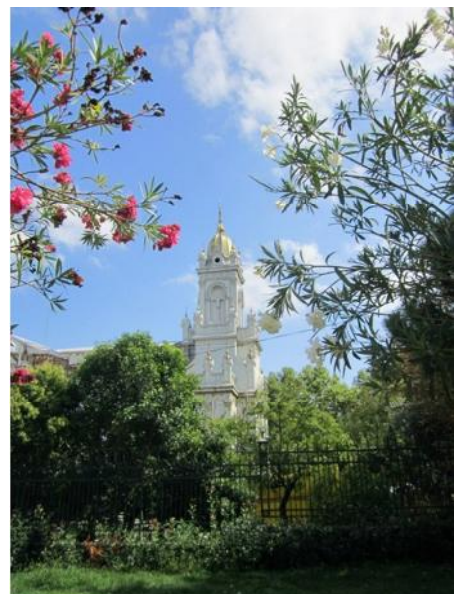
трябва да се изживее, личното докосване и преживяване е много важно и наистина е така -или се връщаш или просто остава еднократен спомен...

В това си пътуване се потопих в неделния ден на Еминьоню, където се намира известния Египетския пазар. По-малък, подобен на Капалъ Чаршъ с многото щандове за какво ли не, където сигурно ще ти предложат дори и птиче мляко. От тук тръгват и атрактивни корабчета ,които предлагат двучасова вълнуваща разходка по Босфора. Тук се хапва най- най -хубавия сандвич с лук и риба-и никъде така ,както е тук не се услажда, облизваш си пръстите.Миналото лято се посветих на това преживяване, този път се слях с калабалъка на самия площад, където игла да пуснеш няма къде да падне...

НЕДЕЛЯ НА ЕМИНЬОНЮ Е ПЪЛНО ПЪЛНО С НАРОД. Чува са най различна реч. Туристи от всяка раса и националности се разминават тук, усмихнати и захласнати..... в поредната серия от снимки, които бърза всеки да запечата..... Тук, както и на много други места се предлага по много атрактивен и закачлив начин най хубавия сладолед, който е бит- наричат го кахраманмараш... Невероятно шоу се разиграва, докато ти го поднесат, голям смях пада, той не се топи лесно и го мятат във въздуха по много пъти...

Еснафите тук са усмихнати, учтиви и много вежливи . Посрещат всеки един , като близък роднина.Открити към всички, имат желание да те разберат, помогнат... А чуват ли , че си от близка Балканска страна- веднага казват- О комшу- с едно много искрено братско и топло отношение. Не са нервни , нито пък се сърдят, когато не си купиш нищо- изпращат те с поздрав и с усмивка. На много места снимането е забранено или се снима срещу заплащане от пет турски лири. Аз успях да снимам няколко кадри, като им предадох поздрав от България и ми се размина бъркането в джоба. Много наши сънародници работят тук и за тях да разменят думичка с гост от България е празник. Носят носталгията и пазят хубави

спомени от живота си и когато питат за България, често в очите им напират сълзи, които говорят много.

БЯЛАТА ПРИНЦЕСА прегърнала Златния Рог, така наричам аз Желязната църква- Света София в Истанбул.

„Свети Стефан“ е единствената православна желязна църква. Църквата е трикорабна базилика, с кръстообразна форма и красиви орнаменти. Олтарът е обърнат към Златния рог, а над притвора се издига 40 метрова камбанария. Храмът е създаден в края на 19 век. В момента църквата се реставрира със съдействието и помощта на Истанбулска Голяма Община. Проектът и изпълнението по него се осъществява под личното наблюдение на кмета на Общината, който е и архитект по професия- доктор-архитект Кадир Топбаш. Едно от многото неща, които уважавам в турците е тяхната толерантност към другите религии и тяхното положително отношение към другите молитвени храмове.

Друго неповторимо изживяване е Златния Рог от птичи поглед.-невероятна прелест и панорама се разкрива пред смаяния ти поглед от Кафене- PIRRE LOTI / Пиер Лоти/, много посещавано място с атмосфера.

Пиер Лоти е псевдоним на френски автор живял и творил в Истанбул през 19 век. Той обичал често да посещава едно кафене, което се намира на върха на един хълм с гледка към Златния рог. Кафето и днес носи неговото име. В първоначалния си вид, се е състоял от две стаи с пособия за сервиране на традиционното турско кафе и чай с характерните за тогава малки кръгли маси и табуретки . Има кътчета за игра на табла и шах, и място за пушене на наргиле. Днес двете стаи, са като музей- много снимки, които разказват за живота и дейността на френския писател Лоти, който след преместването си в Истанбул служи, като турски офицер. Лятната градинката в двора на кафенето е пълно и през деня и вечерта. Накъдето и да обърнеш поглед онемяваш...гледката е страхотна.... И само чуваш познатия звук на фотоапарата на всеки турист и посетител- щрак-щрак-щрак.... Обслужването и времето прекарано там оставят само топли и приятни спомени...Местните жители наричат това място още и Любовното гнездо или кафенето на влюбените и често се шегуват- ако не си влюбен те връщат от вратата...Самият Лоти в името на любовта – влюбва се в местна жителка и остава верен на това място. Днес именно на това място много млади получават предложения и покани за годеж или женитба.. Свързват това място с любовта. Влизаш влюбен и си тръгваш още по влюбен... в уюта, панорамата и усещането за хармония...

Всяко пътуване е ново преживяване, нови места, нови хора , нови спомени и усещане за още по-голяма влюбеност в Истанбул – МАГИЯТА НА АЗИЯ И ЕВРОПА!!!

Есенна разходка до Крушунските водопади- прелест и красота

Топла есен с аромат на кехлибар. Само природата може да бъде такъв художник, която каквото и да нарисува и предложи стига до сетивата и те гали дълго и продължително. С такава богата палитра от цветове, звук и нежност те посрещат и Крушунските водопади, които се намират на края на Деветашкото плато и на 34 километра източно от град Ловеч. Най-голямата в страната ни водна каскада те омайва с многото прагове, басейни и дива растителност. Водопадите са познати и с името МААРАТА, има пътека, която води до скалната част на местността, с многото пещери и места за почивка, които те откъсват от времето и проблемите на ежедневието. Ани, моя

дългогодишна и близка приятелка от София пътува често и посещава красивите кътчета на малката ни и свидна родина. На последната ни среща тази пролет тя ми разказа за това място и показа много снимки, които гледах със затаен дъх и си пожелавах да имам възможност да ги посетя и усетя цялата тази магия, които носеха снимките. Тя знае, че имам специално

отношение към морето, течащата вода, природата и ми препоръча, имам ли път на там непременно да се отбия. Случи ми се - в края на лятото и началото на есента, преди няколко дни. На път за една екскурзия до градовете Ловеч и Плевен бях на това място и още нося в Душата си песента на Природата от тук.

Тясна пътека, с клони образуващи венец над нея, високи дървета, като стража те канят приветливо в една разходка, на която забравяш за всичко странично и ти отваря Душата за една невероятна и дивна прелест. Красота те обгръща от всякъде. Накъдето и да извиеш поглед, очите ти се отварят още-по широко и запечатваш момент след момент.

Пътеката те води все по нагоре и по нагоре, водата тече и пее с нейната си песен, гали всяко камъче по пътя си и следва своя път. Прохлада и свежест. Дървени мостчета допълват екзотичната картина. На тях се спиращ и почваш да улавяш всеки миг от песента и танца на водопада-снимаш, снимаш, снимаш.....Падащата от високо водна вълна се разбива на пяна в басейна и

после продължава своя танц отново и отново...И нагоре да погледнеш и надолу по посока на течащата вода гледката е неопишуема, трудно подбиращ думите, за да предадеш вълнението и преживяването. Трябва да си там, трябва всяко едно нещо от тук да стигне до Душата и да ти подари по много от тишината, красотата, спокойствието, величието на водната вълна, магията на всяко едно от нещата ,които виждаш тук и от скалите, които се надвесени с тяхната изящност над водопада...

Красотата е в изобилие, тя трябва да се види и преживее.Тя трябва да те докосне по специален начин. Флирта с природата и магичния танц на водопада си струва. За това имате ли път в тази посока, намерете време да ги посетите непременно-заслужава си. Казват ,че Крушунските водопади са най-пълноводни през пролетта, когато и топящият се сняг помага за това Аз ги видях в края на лятото, в първите дни на есента. Убедена съм ,че през всеки сезон тези водопади има какво да покажат и да разкажат, има какво да ти предложат и има с какво и как да те омаят. В малката ни страна , като в една човешка длан е събрана много история, бит, култура- много красота, много дивни места, които ти подаряват безвремие, релакс, новости и радости за сетивата без остатък....

Н.Карагьозова

До нови срещи!

-2016 г.-